

100001-150000 FELD.
MILLIÓK KÖNYVE

✓
HERCZEG FERENC

24 FILLÉR A TELJES REGÉNY ÁRA 24 FILLÉR

BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER
VI. ANDRÁSSY-ÚT 16.

A TELJES REGÉNY
24 FILLÉR

A TELJES REGÉNY
24 FILLÉR

Teljesen befejezett, rendesen 3-4 koronába kerülő regényt **24 fillérért adni**: Ezt a lehetetlennek látszó, példátlanul álló programot valósítjuk meg a **= Milliók könyve =** című regénygyűjteményben.

1. regény	Herczeg Ferenc	A lóp virága	24 fil.
2. "	Szomaházy István	Mesék az írógépről	24 "
3. "	Doyle A. Conan	Az üldöző	24 "
4. "	Farkas Pál	Egy önkéntes naplója	24 "
5. "	Pemberton	A kronstadti kém	24 "
6. "	Mikszáth Kálmán	Galamb a kalitkában	24 "
7. "	Herczeg Ferenc	A Gyurkovics lányok	24 "
8. "	Bronson	A tenger aranya	24 "

Ezeket fogják követni **Bársony István, Bródy Sándor, Heltai Jenő, Herczeg Ferenc, Krudy Gyula, Malonyay Dezső, Pekár Gyula, Szomaházy István** stb. stb. valamint a legkitűnőbb külföldi írók regényei.

Kulturmisziót teljesítünk, amikor legjobb íróink regényeit a képzelhető legolcsóbb áron, minden magyar ember számára könnyen hozzáférhetővé tesszük. Aki íróink e pompás műveit elolvassa, meg fogja kívánni többi munkájukat is.

A gyűjtemény minden regénye érdekes. Bármelyiket is veszi kezébe az olvasó 2-3 órát kitűnően fog szórakozni a 24 fillérért.

EGY TELJES REGÉNY ÁRA 24 FILLÉR

IRTA HERCZEG FERENC

I.

Öt perc mulva kilenc óra.

A tanár úr — vagy, amint szívesebben szólította magát: a királyi tanácsos úr — idegesen nézte az ó-németnek csúfolt, százfülkéjű ebédülő oszlopos óráját. Ráncos kis uzsorás arca gonosz kifejezést öltött.

— Öt perc mulva kilenc!

A feleségének különben is olyan ideges-ijedős arca volt, mintha örökké remegne valami bekövetkezhető istencsapástól. Amint most összekulcsolt kezekkel tekintett férjére, éppenséggel olyan volt, mint a szenvedő szüzanya. Csak jóval fonnyadtabb.

A kis Adél meg ott duzzogott az Andrássy-útra nyíló ablakfülkében, némán, mozdulatlanul, sirásra hajló szájjal. A szobában az a bizonyos, gyakran idézett vihar előtti csend honolt...

A néma családi tragédia a körül fordult meg, hogy Adél vőlegénye megkésétt a vacsorától. A tanár, tekintet nélkül, vagy éppen tekintettel a hanyag fiatalemberre, pontban kilenc órakor tálatatni akart; az asszonyok azonban úgy vélekedtek, hogy a vespecsenyének nem ártana, ha még egy kicsit künn sisteregne a konyhában. Keveset kérlelték, de csak félhangon, aztán ijedten elhallgattak, amikor zsarnokukat szokása szerint elöntötte az epe.

— Rendetlen, léha ember! Egy ember, akinek nincsenek elvei!

A távollevő vőlegénynek szólt. Rendetlen ember — ez volt a Mihályi-házban a legsúlyosabb vád, amit valakire mondhattak. Ha csak azt mondták volna Adélnek, hogy jegyese szabad óráiban lóköti, talán nem fájt volna neki anynyira. Rend a szőrszálhasogatásig, rend a fanatizmusig uralkodott ebben a házban.

A tanár dühös kárörömmel járt-kelt a házban. Szinte félt, hogy a jövődöbeli veje még kilenc előtt be találna toppanni, hogy részt vegyen a vacsorában.

— Már nem jöhetett, — kilenc óra volt.

— A vacsorát! — kiáltotta a zsarnok irtóztató hangon.

— De papa! — kérlette Adél kétségbeesetten.

— A vacsorát! — rikácsolta a tanár, megsem-

misítő pillantást vetve a feleségére. Most már komolyan dühös volt.

Az asszony két kezébe fogta a fejét és úgysietett a konyhába. Adél végtelen keserőséggel eltelten, izgatottan csavargatta ujjai közt a zsebkendőjét. A tanár pedig asztalhoz ült, nyakába kötötte az asztalkendőt és várt. Gonosz szemmel, előretolt alsó ajakkal, mint az éhes harcsa.

Házsártos ember volt a híres tudós akkor is, ha nem volt éhes. A családja félt tőle, a klinika ingyenbetegei is rettegetek gyilkos orvosi szerszámai és hallatlan gorombaságai miatt. Csak a kolégái nem vették komolyan, meg az egyetemi hallgatók, azok a léha medikusok, akik előadása közben néha papirgolyókat dobáltak az orrára és harsogó kacagással kísérték magyarázatait. Ezek azt is állították, hogy a nagy tudós orvosi tudománya nem emelkedik fölül a köpülőző borbélyokén.

Valaha, egy letűnt korban, amikor még kötéllal fogdosták össze az új kultúrállam berendezéséhez szükséges tudományos inventáriumot, őt is megtették híres embernek, holmi állati szorgalommal szárított növénypreparátumok miatt. Való igaz, hogy még családjában is, ahol rendületlenül állott fönn az apa világraszóló tudományába vetett hit, a nagytapasztalású vasalóasszony házi receptjei szerint gyógyították a náthalázt.

Tehát föltálaták a vacsorát.

A hölgyek nem igen nyúltak az ételhez, a tanár szokott farkasétvágyával esett neki a tálaknak, nagy szakértelemre és tetemes maliciára valló megjegyzésekkel fűszerezve az egyes fogásokat. (Ha az orvosi vegytanhoz nem is, a konyhaihoz igazán értett.)

Mikor a gyümölcsöt állították eléje, odalenn, az ablak alatt, egy sebesen ügető kocsi állott meg. Két perc mulva belépett a vőlegény: Jurisics János.

Előkelő tartású, széles vállú, magas fiatalember volt. Nyugodt jókedvvel lépett a szobába, könnyed eleganciával hajolt meg az öregek előtt, aztán mosolyogva ajkához vonta kissé ellenkező menyasszonya kezét.

Egy kérdő pillantást vetett a leány kipirult arcára. Mikor szeme végigfutott a vacsora maradványain és találkozott a tanár gyilkos pillantásával, megérthette a helyzetet, mert barna arcán

könnyű mosoly jelent meg, amelyben volt egy csepp gúny is, de több őszinte jókedv.

— Bocsanat a késésért, — mondta hanyag udvariassággal. — Egy kedves emberemmel találkoztam, — kicsit elpletykáltuk az időt.

Kicsit elpletykáltuk az időt, — ennyi volt az egész mentsége.

Adél feje szomorúan lekonyult, a tanár pedig lehúzta szögletes fejét a vállai közé, mint az ugráshoz készülő farkas. De nem szólt semmit. Ennek a fiatal uracsnak, aki tulajdonképpen nem tudott semmit és nem is volt semmi, oly biztos, kiméri modora volt, amely még a világhírű tudósoknak is imponált.

Adél később egy esdő pillantást vetett anyjára. Ez a pillantás azt jelentette: Mégis, talán adnánk neki vacsorát?

Az asszony lopva pillantott a férjére. Az meg tenyerébe támasztotta az állát és most már úgy nézett maga elé, mint a jóllakott harcsa. Emésztésével volt elfoglalva, ilyenkor éppen veszedelmes lett volna őt ingerelni.

Adél végül szükségét érezte, hogy megtörje ezt az ideges csendet.

— Frakkban? — kérdezte félénken a vőlegényétől.

— A kaszinóba akarok aztán menni. Valami lesz odafenn...

A tanár valami halk vakkanás-félét hallatott.

— Tessék! ez a fiatal nulla, aki majd csak a leánya pénzével lesz numerussá, a kaszinóba megy vacsorálni. Fácánt, tengerirákot, burgundival, talán pezsgővel is...

A tanár e pillanatban nem gondolta meg, hogy főleg azért jegyezte el leányát e fiatal nullának, mivel az a kaszinóban szokott vacsorálni.

Valamit mormogott, majd fölkel és lefeküdt az ebédlő kerekére.

Egy kicsit hánykolódott még, aztán mélyen elaludt. Ez is hozzátartozott a házirendhez. Egészségi szempontból csak két órával a vacsora után szokott az ágyba feküdni, — addig azonban nyitott szájjal hortyogott a kereketen. A tanár azt állította, hogy ő ilyenkor nem alszik, hanem figyelmesen hallgat a többiek beszélgetésére; azért meg is követelte, hogy a szobában maradjanak.

Mihályiné nesztelenül forgolódott az asztal körül, a mátkapár pedig az ablakfülkébe vonult. Jurisics néhány kísérletet tett, hogy valami közőmbös beszélgetést kezdjen, igyekezete azonban a leány hallgatásán hajótörést szenvedett. Adél hátra támasztotta a fejét és csukott szájjal, félig lehunyott pillákkal bámult maga elé.

Jurisics ösztönszerűen érezte, hogy a leány gondolataiban vele foglalkozik és hogy szívét keserűség tölti el...

— Haragszik? — kérdezte egyszerre, menyasszonya keze után nyúlva.

A leány fejét rázta és fázékonyan összefonta két karját a keblén.

— Mi baja hát?

— Nincs bajom, — volt a suttogó hangon adott válasz.

— Hogy egy perccel elkéstem? Mondja, érdemes erről beszélni?

Adél egy érzékeny pillantással válaszolt, aztán újra makacs hallgatásba merült. Látszott rajta, arcán látszott, hogy meg van sértve.

A fiatalember vagy egy félóráig még ott ült a túlfűtött szobában, figyelmesen hallgatva az óra ketyegését és az öreg hortyogását. Fölváltva hol Adélt, hol az anyját nézte. Adél egyáltalában kerülte a pillantását, csinos arcán a szomorú lemondás kifejezése ült; az anyja pedig az asztalkendőket rakosgatta, közben pedig olyan szemekkel nézte a vőlegényt, mint a haragos kotló.

Jurisics egy ideig az ajkát rágta, aztán hirtelen fölemelkedett a helyéről. Forró vérhullám szökött a szívéből a fejébe... Kimondhatatlan jól esett volna neki, ha egy ökölcsapással bezuzhatta volna az ablak tükrövegét, hogy a téli éjszaka hideg levegője beáradhasson a szoba nyárspolgáris, kiállhatatlan fülledtségébe...

— Elmegy? — kérdezte a leány szintén fölémelkedve.

— El!

Menyasszonya nem tartóztatta. Mikor hozzálépett, hogy búcsút vegyen, eszébe jutott valami.

— Adél, szeretném, ha egy pillanatra velem jönne az előszobába.

A leány habozott.

— Jőjjön, kérem!

— Kérés volt, de parancs alakjában mondván. Az asszony egy ijedt kotló-pillantást vetett a leányra, de Adél azzal nyugtatta meg anyját, hogy egy nagy, kötött kendőt vetett a vállára.

— Valamit akar mondani? — kérdezte zavartan, amikor odakünn szemben álltak.

— Szeretném, ha tisztába jönnénk egymással... Valami kifogása van ellenem... Szóljon, mi az? Így ez nem mehet tovább... Én csak azt látom, hogy néha hidegen, néha meg éppen ellenségesen bánik velem... Hogy miért? Arról fogalmam sincs... Néha csak sejtem: ezért, vagy azért, — biztosat soha sem tudhatok meg, mert maga a világért sem mondaná...

Eleintén nyugodtan és halkan beszélt, hogy odabenn meg ne hallják, de aztán megfélemedezett magáról és fölemelt hangon folytatta:

— Maguk kissé megalázó szerepet szántak nekem a házukban, — pedig tudhatnák, hogy nincsen hozzá való tehetségem... Ujabb időben úgy tapasztalom, hogy atyja gyűlöletével tisztel meg... Fogalmam sincs, hogy miért, de látom, hogy pusztá megjelenésem is bántja már...

A leány szavába vágott:

— Nem úgy van... Apuska már nem fiatalember és különös szokásai vannak, — de ezeket tisztelni kell.

(Ez volt az alkotmányos formula, amellyel a Mihályi-ház hölgyei öreg zsarnokuk minden szélsőjét legalizálták: Apuska már nem fiatalember...)

A fiatalember vállat vont.

— Nem venném túlságosan komolyan az öreg úr különködéseit, ha tudnám, hogy magára

számíthatok. De én semmit sem tudok. Csak sejttem, hogy maga nem szeret.

Meglátszott a leány arcán, hogy meg van sérte. A fiatalember folytatta:

— Meglehet különben, hogy nekünk különböző fogalmaink vannak a szerelemről. Akit én szeretek, annak én meg tudok bocsájtani egy gyilkosságot is, nemhogy holmi apró-cseprő formahibákat . . . Nem, Adél, maga nem szeret . . . Miért nem őszinte? Pedig nekünk tisztában kell lennünk egymással. Lássá, előhet az az idő, nagyon könnyen eljőhet, amikor azt fogom magától követelni, hogy válasszon a szülei közt és köztem . . . Számíthatok akkor magára? Félek, hogy nem. Mondja egy szóval: számíthatok?

Adélt megijesztették völgyének szavai. Nem is talált reájuk egyhamar választ.

Jurisics pedig növekedő fölindulással nézte. Tisztán érezte, hogy ő, aki tulajdonképpen csak a hozománya miatt közeledett Adélhoz, mostani felhevülésében már több szenvedélyt érez iránta, mint amennyit a leány egész langyos lelke megérteni és befogadni képes. Pedig a leány vonzalmából lett az övé.

Menyasszonyának félénk zárkózottsága csak ingerelte. Valami ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy összetörje a jégburkolatot szívében. Hirtelen magához ragadta és erőszakosan csókolni kezdte.

— Beszélj hát, szeretsz?

A leány megrémült és védekezett.

— De János!

Mihályiné, aki odabenn aggódni kezdett, hogy leánya meghűti magát a fütetlen előszobában, e pillanatban kinyitotta az ajtót.

— Adél!

Jurisics kénytelen volt a leányt elereszteni.

— Jó éjt, — mondta, kezét nyújtva neki.

A kelletténél tovább tartotta tenyerében a leány kezét, azt a beszédes kézszorítást azonban, amely kibékíthette volna a multtal és fölbátoríthatta volna a jövőre nézve, hiába várta.

Mikor lenn volt a sötét utcán, boszankodott is magában, de nevetett is. Érezte, hogy valami felsüléstől ment keresztül. Hogy is juthatott eszébe, hogy ezt a kis női nyárspolgárt megnyerje egy rohammal és föluszítsa a szülei ellen?

Gondolkozott, hogy mit tegyen a történetek után? Mindenesetre a legkényelmesebb utat fogja választani: hagyja a dolgokat folyni úgy, amint eddig folytak, régi, rendes medrükben. Valami majd csak lesz belőle, — ha nem is házasság . . .

A kaszinójába akart menni és mivel a legközelebbi bérkocsiállomáson nem talált kocsit, gyalog folytatta az útját.

A körtértől befelé meglevenedett a kihalt utca. Csoportos színházlátogatókkal találkozott, akik összefogózva siettek haza, hangos megjegyzésekkel bírálgatva az operai előadást.

Egy pár száz lépésnyire beljebb hárman jöttek vele szemben. Egy alacsony nőalak, hosszú köpenyegben és fehér csipkekendővel a fején, jobbról-balról egy-egy férfi kísérte. Mind a hárman karonfogva mentek és patyolatkedvükben lehettek,

mert néha meg-megálltak az aszfalton és nagyokat nevettek.

— No lám, Jurisics! — kiáltotta most a két gavallér közül a kisebbik.

— Jó estét, Gróthy! — szólt vissza Jurisics.

A fehérkendős asszony abbahagyta a kacagást és egy kíváncsi pillantást vetett Jurisicsra, a Gróthy névre hallgató úr pedig, midőn észrevette, hogy barátja nyugodtan folytatja útját, kezét fogott hölgyével, aztán Jurisics után futva, a karjába kapaszkodott.

— Szervusz öregem, — jó, hogy találkozunk. — legalább nem kell kigyalogolnom a Városligetig, — mondta lihegve.

— Ki az az asszonyka? — kérdezte Jurisics.

— Csinos asszony, egyéb semmi, — magyarázta Gróthy. — Különben valami csiri-csári hivatalnok felesége. A harmadik, aki velünk volt, az ura.

— Udvarolsz az asszonynak?

— Dehogyan udvarolok, — inkább ő udvarol nekem. Formálisan belém van bolondulva ő is, meg a férje is. Egyre invitálnak, küldenek utánam. De amint komolyan akarok beszélni az asszonnyal, mindjárt a szemem közé nevet, aztán elmondja a férjének, aki szintén nevet . . . Nem tudom, mit gondolnak felőlem ezek az emberek? Ugy látszik, nem vesznek komolyan!

A kis Gróthy kicsit boszus volt, de nem haragudott. A kis Gróthyt tulajdonképpen Szentgróthy úrnak hívták, de bizalmas emberei úgy vélekedtek, hogy neki a név fele is elegendő. A városban mindenki ismerte. Kurtaszárnyú frakkban, smokingban, vagy Ferenc József-kabátban, nyakát magas inggallérba szorítva, virággal a gomblyukában és csillogó monoklival a szemében, — mindenütt ott lehetett látni, ahol a foglalkozásszerűen unatkozó emberek össze szoktak gyülekezni.

Jónevű és jónevelésű ember hírében állott, kicsi termete és simulékony modora miatt azonban ott, ahol megfordult, mindig csak afféle pótember számba vették. A kártyaasztalnál pótpartner, a párbajnál pótszekundáns, asszonyoknál pótudvárlo és leányoknál póttáncos. Bár mindeme mesteriségekhez épp oly jól, vagy talán még jobban értett, mint sok barátja, akit egész számba vettek, — volt benne annyi jókedvű filozófia, hogy önként visszavonult, mihelyt észrevette, hogy az igazi ember megérkezése fölöslegessé tette az ő pótműködését.

Amit Szentgróthy Jurisics iránt érzett, az több volt a barátságnál. Hasonlított egy iskolás leány rajongásához valami regényhős iránt.

Jurisics egyszer, valami álarcos bálon, megmentette Szentgróthyt egy féltékeny férj, vagy imádó korbácsától, másnap pedig egy kardcsapással szétvágta a botrány-csomót, amelyet Szentgróthy jobb ügyre méltó buzgalommal összehogzott. Szentgróthy e pillanattól fogva szinte szentimentális ragaszkodással viseltetett Jurisics iránt.

Ragaszkodása főleg abban nyilvánult, hogy naponként egy órát heverészett barátja legénylakásának kényelmes kerevelein, hogy megitta Jurisics likőrjeit, elszitta cigarettáit. Különben pedig

címeres cigarettatárcákkal szokta Jurisicsot el-
látani, nyíltan hirdette, hogy őt tartja az ország első
gavallérjának és sehogy sem akarta megérteni
azokat az asszonyokat, akik első látásra bele nem
bomlottak barátjába.

Jurisics a maga módja szerint szintén meg-
szerette Szentgróthy-t. És mivel észrevette, hogy
barátja könnyelműség dolgában rajta is túlesz és
nagy jövedelme mellett is néha kétségbeejtő pénz-
szükségben kinlódik, a gyámkodás egy nemét
kezdte fölötte gyakorolni. Több ízben a saját tár-
cája és hitele igénybevételével mentette ki hite-
lezői kezeiből a gyereket, amint Szentgróthy-t ne-
vezni szokta.

A két jó barát tehát karonfogva folytatta az
útját.

— Menjünk valahová, Jancsi! — indítvá-
nyozta Szentgróthy.

Valahová! — az nála orfeumot jelentett.

— Nagyon éhes vagyok, a kaszinóba megyek.

— Folytatjátok ma a csatát? — kérdezte
Szentgróthy kíváncsian.

Azokra a hazard kártyapartikra célzott, a
melyek egy hét óta a kaszinóban folytak, egy a
vidékről fölrándult mánás tiszteletére.

— Revanche-sal tartozom, — vetette oda Juri-
sics.

Egy ideig némán haladtak egymás mellett,
míg Szentgróthynak megint eszébe nem jutott va-
lami.

— Igaz, — miért hagytad el őket ma olyan
korán?

(Ők alatt mindig Mihályiékát értették.)

— Megint becsömörlöttem egy időre a társa-
ságba, — mondta Jurisics kelleetlenül. — Kiállha-
tatlanok voltak megint.

— Adél is?

— Adél is, az öregek is. Adél olyan szemre-
hányó pillantásokat vetett rám, mint a haldokló
őz a vadászra, — hogy ujat ne mondjak. Persze,
fogalmam sincs, hogy miért?

— Mindenesetre valami pletykát hallottak.

— Én is arra gondoltam. Talán éppen azt,
hogy megint játszom. Az öreggel különben nem
törődöm, — epés bolond, akivel akkor se tudnék
megférti, ha nem játszánám . . . Nem való annak
húsból-vérből való vő, hanem óraműre járó auto-
mata, amelynek a kulcsát ő hordaná a zsebében.
Egy automata, amely másodpercre van beigazítva,
jön és megy, fejével bólint, vízzel keverve issza a
bort és kezet csókol Adélkának . . . Pedig tudod,
hogy nincs egy csepp automata-tehetségem!

— Előre látom, egy nap majd ott fogod őket
hagyni.

Jurisics keserűen nevetett.

— Ők engem, nem én őket.

Szentgróthy meghökkenve állott meg.

— Mi bajod?

— Semmi, de ha ez az eljegyzés fölbontatik,
akkor kitöri a nyakamat . . . Tudod, hogyan élek.
Apám főrendiházi tag, számos rendjel tulajdonosa
és sokszoros s a többi, a vagyona azonban belefér
a kabátja belső zsebébe. Mint bankigazgató, — azt
hiszem, olyasmi? — busás fizetést kap ugyan, de

ezt a fizetést havonként el is költjük, ketten, az
utolsó krajcárig. Nekem ezenkívül egy csomó
adósságom is van . . . Nem sok, mindössze leg-
főlebb harminc-negyvenezer forint, amit mint
gazdag Mihályi-leány vőlegénye, félvállal is elbí-
rok, — de ha holnap felbontom az eljegyzésemet
— hiszen ismered a zsidaimat!

Mind lassabban lépkedtek, most megálltak az
aszfalton.

— Bolond állapot! — mormogta Szentgróthy.

— A szülőkre már nem számíthatok, — foly-
tatta Jurisics. — Eleinte az apám neve imponált
nekik, de most már az se hat, mert megszokták.
Az öreg Mihályi gyűlöl. Ha nem tartaná vissza a
botránytól való félelem, talán már holnap az or-
rom előtt becsapná a háza ajtaját. Azt hiszem,
már csak valami eklatáns bizonyítékot keres elle-
nem, akkor aztán meg fog alkudni a botránnal is.

— Pedig egy jóvérű fiatalember ellen mindig
lehet bizonyítékot találni, — vetette közbe Szent-
gróthy.

— Egy reményem van még: a leány. Ha ezt
megnyerhetném, egészen megnyerhetném magam-
nak, akkor félvállról beszélhetnék az öregekkel . . .

Szentgróthy diadalmasan csapott a homlo-
kára.

— Persze, — ez az! A leány!

Aztán hirtelen megfogta Jurisics karját.

— Szereted?

Jurisics halkán elnevette magát.

— Te néha oly együgyűen tudsz kérdezni!

Szentgróthy ugyancsak elnevette magát.

— No no, hiszen csak úgy értem, ahogy a ti-
zenkilencedik században szokás ilyesmit érteni . . .
Különben elég csinos és van valami fagyos zárkó-
zottság a modorában, ami engem a megfagyott
pezsgőre emlékeztet . . .

— Talán megfagyott limonádét akarsz mon-
dani?

— Azért kérdeztem, hogy szereted-e, mert régi
tapasztalat szerint egy nő elbolondítására az a leg-
biztosabb mód, ha az ember maga is bolondul
utána . . . A hidegvér ilyenkor nem ér semmit. Az
csak akkor jó, ha a hódítás megtartásáról van szó.
A forradalmárok mind vérmes emberek, az impe-
rátorok pedig flegmatikusak.

— Meglepő megfigyeléseid vannak, — jegyezte
meg Jurisics szelid gúnnyal. — Megvallom egyéb-
iránt, hogy a leányt éppenséggel nem találom el-
lenszenvesnek. Csinos, szelid és önző. Jó kis asz-
zonyka lesz belőle, aki majd belevonja a férjurát
is önzése szűk körébe és akinek a vágyai nem szár-
nyalnak túl a konyha meg a gyerekszoba falain.

— Hát igazán csak limonádé?

— Olyasmi, — de nekem jó volna. A pezsgőt
az ember a házon kívül megtalálja.

Lassu léptekkel folytatták útjukat, Szent-
gróthy szórakozottan nézte az óráját.

— Még tizenegy óra sincs. A pártid csak kettő
után kezdődik, — látod, még elmehetnénk vala-
hová . . . Elmehetnénk a Kacagó galamb-ba . . .
Egy pár csinos leány énekel ott . . . Jesszi is oda
jár mostanában . . .

— Éppen az kellene még, hogy most énekesnők után futkossak, — szólt Jurisics.

— Igazad van, — jobb, ha egyedül megyek. Éjféltől után majd találkozunk odafenn. Ugy-e, még nem is láttad Jesszit?

— Ki az a rattler-nevű hölgy? — kérdezte még Jurisics.

Szentgróthy halk fütttyentést hallatott.

— Még csak nem is hallottál róla? — Nem lehet azt úgy kutyafuttában elmondani! — Virág-árus leány...

— Most már tudom.

— Semmit se tudsz! Jesszi csodálatos, talányos lény, aki vagy két hónappal ezelőtt bukkant fel a fővárosban... Magam sem tudom, honnan jött — egyszerre csak ott járt-kelt a füstös orfeumokban, egy hosszúfűlű virágos kosárral a karján, szép természetét ringatva és fehér fogait mutatva... Ha valaki megtetszik neki, virágot tűz a gomblyukába. Pénzt nem kér érte, a bankót elfogadja, az aprópénzt visszautasítja... Tudod, hogy nem vagyok naiv gyerek, de megmondhatom, még rám is azt a benyomást teszi, mintha hercegnő volna, aki pusztán kalandvágyból keresi föl a lebujszókat... A tartása, az öltözködése egy hercegnőé... A legcsodálatosabbat ellefejtettem megmondani: Jesszi megközelíthetetlen!

— Még neked is? — vetette közbe Jurisics némi gúnnyal.

— Mindenkinek az, pedig az egész fiatalság töri magát utána...

— Holnap majd többet beszélünk erről, — mondta Jurisics, akit barátja bőbeszédűsége untatni kezdett.

II.

Szentgróthy a Kacagó Galamb felé vette útját, Jurisics pedig betért egy keskeny mellékutkába, hogy ne kelljen a körútra kerülnie. Nappal kihalt, sötét utca, éjjel a lámpafénytől világos és a duhaj jókedvtől hangos. A sok kávéház és táncterem sarkon követi egymást, a ki-be csapkodott üvegajtók mögül cimbalmozás és rikoltás hallatszik.

Éppen elhaladt egy ilyen lármás csapszék piros lámpása alatt, midőn a háta mögött üvegcsörömpölést és dühös kiáltást hallott, aztán egy emberi test végigzuhan a kövezeten.

— Ezt a hazafit ugyancsak kidobták, — konstataulta magában Jurisics, akinek ilyen jelenetek iránt is edzett idegei voltak, anélkül, hogy érdekesnek tartaná visszafordulni.

Könnyű, futó léptek és halk ruhasuhogás neszt hallotta, aztán valaki minden bevezetés nélkül karonfogta; egy ibolyaszagú, nevető, a futástól lihegő, karcsú női alak haladt mellette, ütemes léptekkel.

Jurisics az első pillanatban ösztönszerűen le akarta rázni a karjáról, de aztán hirtelen Jesszire gondolt és, bár maga sem tudta miért, igent bólintott. Jesszinek kellett lenni, akiről Szentgróthy beszélt...

— Hiszen ez úgy esik, mint a mesében, — mondta magában.

A leány fogai csillogtak, amint nevetett.

A nagy hidegben fődétlen fővel járt. Nyakára fehér, finom prémes gallér simult, keztyűs kezében kis kosarat himbált.

A következő pillanatban Jurisics, aki be volt avatva a nagyváros éjjeli életének apró-cseprő titkaiba, már sejtette, hogy minek köszönhette a leány ismeretségét. Egy rendőrtiszt járt a nyomukban. Mikor végül a fiatalember türelmetlenül sarkon fordult és kelleetlenül fölemelt fővel fordult a hivatalnok felé, az kevés habozás után betért egy mellékutkába.

— Üldözte? — kérdezte Jurisics a leánytól.

— Oh, már hetek óta a sarkomban van ez a Csámpor... Nem mehetek már sehová, hogy elém ne tölje a förtelmes arcát... Amióta belátta, hogy szóval nem mehet semmire, rám akar ijesztetni...

— Miért is csavarog egyedül ilyenkor? — kérdezte Jurisics.

— Hiszen magammal hoztam Fricit. Hanem amikor ülünk a kávéházban, egyszerre nekirontanak a pincérek Fricinek, kifordítják a zsebeit, elvesznek tőle egy tucat rossz kanalat, amit elcsent a kasszából, miközben a kaszirnőnek udvarolt, aztán kidobják az utcára...

— Hallottam a puffanását, — konstataulta Jurisics.

— Jó fiú az a Frici, — tette hozzá a leány, — csak kár, hogy nem tud elszokni a lopástól... A Kacagó galamb ruhatárából is ezért csapták el...

Oly közömbös hangon mondta, mintha csak arról volna szó, hogy valaki nem tudja abba hagyni a dohányzást... Tehát ez volt Szentgróthy hercegnője!

— Szeretője a Frici? — kérdezte Jurisics.

A leány nevetett, halk, harmonikus kacagással. Nem boszankodott, inkább mulatságosnak találta a fiatalember ötletét.

— Frici büszke lesz, ha ezt elmondom neki!

Egy bicegő alak közeledett feléjük; hóna alatt klakká lapított cilinderkalapját tartotta, zsebkenőjét a szemére szorította.

A leány megállott.

— Nagyon megverték, Frici? — kérdezte jószívűen.

— A gazemberek tönkre tették a kalapomat!

— Fogadni mernék, hogy még az éjjel elcsereled újjal.

— Haza kísérem? — kérdezte a bicegő.

— Nem kellesz. Majd elkísér ez az úr.

Frici alázatos bizalmaskodással köszönt és távozni akart, a leány azonban utána szólt, keresgélgni kezdett a virágai közt és odadobott neki egy bankjegyet.

Ázzal megint Mihályi Adél vőlegényének karja alá fűzte a kezét és jókedvűen mondta:

— Még nincs kedvem hazamenni. Ha akarja, elmennék önnel valahova...

Jurisics azonban már megelégette az utcai kalandot. Gúnyos udvariassággal mondta a leánynak:

— Boldogtalan vagyok, hogy nem élvezhetem tovább szellemes társaságát — de várnak reám.

— A felesége?

— Eltalálta.

— Gondoltam, hogy házas ember. Ön nem jár oda, ahova én. Pedig fővárosi ember és ur-ember... Mondja, csinos a felesége?

Jurisics úgy találta, hogy Szentgróthy hercegnője kissé szemtelen. Még mielőtt válaszolhatott volna, a leánynak már más járt a fejében.

— Jó volna, ha találhatnék egy fiakkert, — mondta.

A közelben fiakker-állomás volt; Jurisicsnak csak fütttyenteni kellett a kocsiját. Jesszi összefogta a ruháját és beszállt, a kocsit nyitott ablakán valamit Jurisics felé nyújtott.

— Tegye a gomblyukába, — mondta — és adja otthon a feleségének! Jó éjszakát!

Kis ibolyabokrétá volt.

III.

Szentgróthy egypár napig nem mutatkozott barátjánál, aztán egyszer, délelőtt megint eljött. Mialatt Jurisics inasa két elefántcsont hajkefével dolgozta meg a gazdája fejét, addig Szentgróthy szórakozottan járt-kelt a kis szalonban, sorra nézegette a fotografiákat, amelyeket már százszor látott, végül leakasztott egy buldogrevolvert a falról és lovagias állásba vágva magát, célba vette önmagát a tükörben.

— Hallod, — mondta Jurisics, a multkor megismerkedtem a Jessziddel. Gondolom, hogy ő volt...

Leírta a külsejét.

— Persze, hogy Jesszi volt! — kiáltotta a fiatalember. — Nos mit szólsz hozzá?

— Semmit. Különbözik elég csinos, de egy cseppet sem szenzációs.

— Első látásra egy igazi szépség se tesz szenzációs benyomást. Majd ha másodszor látod!

— Elég volt nekem egy sütemény a hercegnőből. Különbözik nem éppen tartózkodó. Meg se kérdezte a nevemet és el akart vinni az ő mulatóhelyeire.

— Egész éjjel csavarog a városban és nem szeret egyedül járni. Mindig visz valakit: egyszer egy zsebtolvajt, másszor egy méltóságos urat. Éppen nem válogatós. Ha egyik gavallérja tala-
kodó lesz, akkor ott hagyja a faképnél és fog magának a következő utcasarkon másikat...

Nem beszéltek többet Jessziről és Jurisics nem is gondolt vele többet.

Ebéd után meglátogatta a menyasszonyát; és mivel a tanárt nem találta otthon, meglehetősen jól érezte magát az asszonyokkal. Adélnak, mint mondani szokás, jó napja volt és amikor a téli verőfény kicsalta őket egy félóra az Andrássy-úton sétálók közé, a hidegtől kipirult arcával és kivételesen jószabású prémes kosztümjében feltűnően csinos volt. Láthatólag tetszett neki, hogy a járókelők kíváncsian utána fordultak és büszkén simult két fejjel magasabb völgyébe karjához.

A tanár is tűrhető hangulatban volt a vacsoránál. Valami miniszteri ebédre jött, talpig díszmagyarban. Ebéd közben felköszöntővel ünnepel-

ték világgraszáló tudományát. Ez oly békülékennyé tette, hogy meg se szidta az asszonyokat délutáni sétájukért, sőt, midőn Jurisics kifejezést adott ama véleményének, hogy az üresedésben levő főrendiházi tagságok betöltésénél alig mellőzhető olyan érdemes tudós, mint Mihályi tanár, az öreg úr kivételesen egy véleményen volt jövődóbeli vejevel.

Mikor Jurisics elbúcsuzott, Adél saját jószántából nyújtotta feléje az arcát.

Az a könnyű csók, amellyel a leány hűvös arcát érintette, jókedvű megnyugvással töltötte el. Utóbbi időben gyakran esett meg vele, hogy nyugtalanító kétségek gyötörték. A jövő oly bizonytalanul feküdt előtte, jelen existenciája pedig, költséges életmódja és korlátolt jövedelme mellett gyakran veszedelmesen hasonlított kalandor-exisztenciához. Most megint biztosabb talajt érzett a lába alatt. Az önmegtérítés pillanatában el is határozta, hogy nem megy többé a kaszinóba játszani. Haza megy aludni, — előbb azonban megiszik valahol egy csésze teát.

Betért egy jobbfejű kávéházba. A kávéházban sokan voltak, többnyire katonatisztek és öreg urak, aztán egy elegáns vidéki asszonyokból és hangos urakból álló nagyobb társaság, amely ösztetelt márványasztaloknál mulatott. Jurisics a plüsskerekű sarokfülkében vonult és az esti lapok olvasásába mélyedt.

Egyszerre fölpillantott és meglátta megint Jesszit. Ott járt-kelt a vendégek közt, virágos kosarával a kezében.

A leány véletlenül vetődött csak ide. Az utcáról benézett és meglátta a szemközti levő óriási tükörfalakban sokszorosan visszacsapó villamos fényt. Ez a ragyogás becsalta a sötét utcáról, mint az éjjeli pillangót. Hanyagul lépegetett a márványasztalok közt, nem is törődve, vagy észre sem véve azt a feltűnést, amelyet a vendégek, de különösen az asszonyok közt okozott. Az asszonyok gyönyörködve, a fiatalabb közülök meg éppen elragadtatással nézték. A kaszinó is egyre rajta legett a szemét.

Nagyon szép volt. Felsőleges, nagy, izmos, mint egy fehér hattyú. Kissé előre hajló nyakával és föl-
emelt tenyerével, amelyben kosarát tartotta, ama vízhold leányok nemes plasztikájára emlékeztetett, amelyek antik gemmákon láthatók.

Egy öreg úrnak, aki barátságos mosollyal bólogatott feléje, virágot tűzött a gomblyukába: egy fiatal dandynak, aki püsszegve intette magához, hátat fordított. Egy vörös kamasz, aki egy pap vagy színész formájú úr társaságában szundikált üres palackokkal megrakott asztalánál, most fölébredt és erőnek-erejével meg akarta ölelni Jesszit. A leány jó ideig csendesesen védekezett ellene, aztán megérintette a szemész asztalánál ülő katonatiszt vállát.

— Segítsen, kérem!

Mialatt a tiszt a becsipett emberrel veszekedett, addig Jesszi már kikeresett a kosarából egy ibolyabokrétát és a sarokfülkébe lépve, szó nélkül Jurisics gomblyukába tűzte, miközben véletlenül horzsolta a fiatalember arcát.

— Reám ismer? — kérdezte mosolyogva.
 — Hogyne! Mit csinál itt?
 — Nem akarok ma zenét hallgatni, — fáj a fejem.

Engedelmet se kérve, szembe ült a fiatal-emberrel és miközben nagy, szürke szemeivel kíváncsian nézte Jurisicsot, hosszú keztyűit lefejtette ujjairól. Kifogástalan új, finom keztyűt viselt; jól ápolt, fehér kezén meg drágakő csillogott. A kigombolt kabátkája alól ruhája látszott, pompás szabású, fekete csipke-derék. Amit a testén viselt, az bizonyára többet ért, mint amennyit egy év alatt is kereshetett a virágaival.

Egy pohár tejet kért, azt némán kavargatta, közbe szórakozottan nézegette egy élclap képeit. Jurisics azalatt őt nézte, félig lehúnyt pillái alól szomjas szemmel szívta föl üde ajakát. Félprofilból látta, és úgy találta, hogy még soha életében nem állott oly individuális báj hatása alatt, mint most, e selyempillájú, telt állú, édesszáju, komoly leánycarc láttára. Szentgróthynek igaza volt: a leány másodszori látásra elszédítő hatással volt rá, még az a finom ibolyaillat is, amely ruhájáról áradt.

Most vette csak észre, hogy Jesszi őt ugyan-csak nagy kíváncsi szemmel nézi.

— Önnek nincs is felesége, — mondta aztán minden bevezetés nélkül, mintha a múltkori beszélgetést folytatná csak.

— Kitől tudja?

— Azt is tudom, hogy önt Jurisicsnak hívják. Gróthy mondta... Gróthy sokat beszél önről, — tulajdonképpen mindig önről beszél... Ha az ember hihetne neki, akkor ön nem is volna ember, hanem valami istenféle... Nagyszerű! Gróthy azt is mondta, hogy én bele fogok önbe bomlani... Gróthy néha ostobaságokat beszél...

— Nemcsak néha, hanem gyakran.

Jó ideig beszélgettek még Szentgróthyról, — más tárgyról úgy se tudtak volna beszélni...

Az a becsipett úr, aki Jesszit az imént meg akarta ölelni, most borotvált arcú barátja karjára támaszkodva, bizonytalan léptekkel közeledett feléjük. Hosszu beszédet intézett Jurisicshoz, amelynek körülbelül az lehetett az értelme, hogy szívéből sajnálja előbbi illetlenségét, — aztán kezet akart fogni vele és barátjával egyetemben letelepedett melléje a piros kerevetre.

Jurisics fölkelt és egy kérdő pillantást vetett a leányra.

— Igen, menjünk, — mondta Jesszi, keztyűi után nyulva.

— Hová vigyem? — kérdezte a fiatalember, mikor künn voltak az utcán.

— Csak a legközelebbi kocsiig. Mégis haza megyek, — fáj a fejem.

— Haza kísérem?

— Nem, nem lehet.

— Miért nem?

Jesszi nevetett.

— Senki sem tudja az urak közül, hogy hol lakom, hát önnek sem kell tudnia.

— Nem rossz? Talán attól fél, hogy meglátogatom?

A leány nem válaszolt, hanem kezet nyujtott neki és beszállt a kocsiba.

Jurisics az éjjel a leánnyal álmodott. Kavargó fellegeken pihent és a karjaiban tartotta Jesszit, aki szerelemittasan simult hozzá. Mikor reggel fölébredt, az ajkán még érezni vélte csókjainak melegét.

— Az ördögbe, — mormogta elgondolkozva. — nem szeretném, ha most rögeszmémé lenne ez a leány...

Valaki a rögeszméjévé lesz, — e kifejezés alatt azt a veszedelmes lelki állapotát értette, amikor valami nő annyira befészkelte magát a fantáziájába, hogy egész gondolkozásának központjává lett. Eddig azt a gyakorlatot követte, hogy homeopatikus úton gyógyította ezt a betegséget, amelyet nem akart szerelemnek nevezni.

Szívós energiája, amely szerelmi kalandjaiban érvényesült és hazard elszántsága, amellyel alkalmadtán egész exisztenciáját föl tudta tenni egy kártyalapra, eddig rendesen sikert biztosítottak neki. Most azonban úgy érezte, hogy szüksége lesz rá, eljegyzésére és egész jövőjére való tekintettel, amely utóbbit újabban gyakran oly sötét színben látta.

Nem fogja tehát Jesszit többé látni.

IV.

Megesett egyszer, hogy Mihályi tanár úr szakadó esőben egy lassan kocogó omnibusz sarkában meglapulva, a mocskos ablaküvegen át megpillantotta jövődöbeli vejét, amint csinos broomjában nyilsebesen ügetett végig az Andrássy-út faburkolatán.

E véletlen találkozás alkalmat szolgáltatott a tudósnak, hogy összehasonlításokat tegyen a saját szerénysége és a fiatal nulla nagyvási hóbortja közt. Ez elmélkedés eredményét néhány epés célzás alakjában föl is találta aztán Jurisicsnak. A fiatalember először ki akart térni a reá nézve keletlen fejtegetés elől, amikor apósa mindinkább belebeszélte magát a méregbe, Jurisicsban egy pillanatra felülkerekedett megint a nagyúr, s meglehetősen kicsinylő hangon olyasfélélt mondott, hogy nem szereti, ha magánügyeibe avatkoznak. Nyilatkozatát mélységes csend követte. Mihályi és felesége halálra sértetten néztek össze, Adél pedig könyes szemmel bámult tányérjába.

Jurisics vagy egy órán át hiába erőlködött, hogy egy jó szót nyerjen; a leány, aki utóbbi időben már meglehetősen bizalmas volt hozzá, hirtelen bekapta megint érzékeny csigaszarvait és elzárkózott vőlegénye elől.

— Nyárspolgárok, gyógyíthatatlan nyárspolgárok! — mormogta Jurisics, amikor csodálatos keserűséggel elteltlen hazafelé indult.

A belső Andrássy-ut egyik háza előtt egy ismerős, kopott alak akart elsurranni mellette. Megismerte Fricit, a virágáros leány gavallérját. Ez a Frici úr különben határozottan csak gázvilágításra volt berendezve. Gázfénynél tűrhetően festett, a józan napfényben azonban keresve se lehetett volna

szánalmasabb alakot találni. A fekete ruhája nagyon kopott volt, az ember maga meg nagyon mosdatlan; piros nyakravalót, a mellén pedig nagy üveggyémántokat viselt.

Jurisics megállította és Jesszi után tudakozódott. Frici, aki Jessziéknél alkalmilag apró házi teendőket is végzett, azt mondotta, hogy a leány két nap óta beteges és nem hagyta el a lakását. Mikor pedig Jurisics egy bankjegyet adott neki, Frici már a fiatal úr nevére is emlékezett; pedig csak egyszer látta, éjjel az utcán.

— Nagyságos Jurisics úr? — mondta, egy eredménytelen kísérletet téve, hogy fanyar, merev arcára mosolyt erőltessen. — Jesszi itt lakik, ebben a házban, a negyedik emeleten.

Majd hozzátette saját jószántából:

— Tegnap mondta csak: Ha Jurisics úr kérdezősködnék utánam, neki meg lehet mondani a lakást...

Jesszi tehát gondol reá... Ugy látszik, valami titkos küzdelemféle folyhatott le a leány lelkében, amely az ő kapitulációjával végződött: most már várja Jurisics látogatását, miután egypár nappal ezelőtt még a lakását sem akarta vele közölni. De honnan sejtette, hogy Jurisics kérdezősködni fog utána és hogy éppen Fricinél fog kérdezősködni? Az intenciók e véletlen találkozásának — amely Jurisicsot szinte megdöbbenetette — meglehetősen egyszerű magyarázata volt. Jesszi közt és a társaság közt, amely a leány szemében a világot képviselte, egyedül Frici közvetítette az összeköttetést. A leány tudta, hogy Frici mint ruhatáros, kisegítő pincér és alkalmi üzenetvivő, folyton összeköttetésben van a gavallér-körökkel, s így természetes, hogy ő is rábízta Jurisicsnak szóló üzenetét.

Jurisics csak akkor vette észre, hogy hol van, amikor már belépett a házba és fölfelé ment a meredek lépcsőn. Megállt, egy pillanatig habozott, de a dacos keserűség, amelyet a menyasszonyával szemben érzett, megint gyorsította lépteit. Ugy érezte, hogy azzal, hogy elmegy a virágáros leányhoz, akit annakelotte kerülni akart Mihályiék kedvéért, elégtételt vesz magának Mihályiékön. A valóságban pedig csak nagyon megkívánta már Jesszi látását, megkívánta oly mohón és epedőn, mint az elkényeztetett gyermek az édességet.

Odafönn egy ijesztően rút, citromarcu asszonyság nyitott neki ajtót. Valami förtelmes dialektusban hadart valamit, amikor pedig Jurisics kiejtette Jesszi nevét, az asszony mérgesen magára csapta az ajtót.

Jurisics újra becsöngetett. Odabenn gyors szóváltás hallatszott, az ajtó újra megnyílt, — s aki ezuttal bevezette, az maga Jesszi volt.

Eppen fészülködés közben érhetette, mert a lány oldalvást hajolva jött eléje, kezével csipőig érő, vastag haját fogva össze. Zöld lóherével behintett, fehér battiszipongyolát viselt, fűzője se volt rajta.

Nevetve, látható örömmel fogadta Jurisicsot.

— Megismertem a hangját! Szép, hogy eljött... Hogyan jutott eszébe ide jönni?

— Hallottam, hogy beteg.

— Semmi, — inkább rosszkedvű voltam, mint beteg. Meg a fejem fájt. Jöjjön be, kérem!

Egy furcsa kis szobába vezette a vendégét. A mindennapi használatra szolgáló bútorokon meglátszott az olcsó vásári munka, ezek mellett azonban drága fényűzési tárgyak voltak összehalmozva. Pompás perzsaszőnyegek, egy üvegkeretű velencei tükör, ezüst toalett-tárgyak, értékes csecsebecsék.

A szobában különben jókora rendetlenség uralkodott. Az ágyat még nem vetették meg, az összegyűrt vánkosokon még ott volt a mélyedés, a melyet Jesszi feje csinált. Az asztalon egy atlaszcipő, egy fűző és néhány teknősbéka-fésű hevert. Mikor Jurisics a kerevetre ült, egy hideg kis tárgy akadt a kezébe: gyémánt fülönfüggő volt.

A leány hátrarázta a sörényét, aztán megállt vendége előtt. Tulajdonképpen nagyon lompos volt, de Jurisics bájosabbnak találta, mint valaha. Oly egészséges, tömör, nemes alkata volt, hogy az öltözködés semmit sem ronthatott és javíthatott rajta.

Mikor most mosolyogva, a csipkéket rakosgatva mellén, kissé révedező tekintetével szembe nézett Jurisicscsal, a fiatalembert újra foglalkoztatta az a kérdés, amelyet már oly gyakran intézett magához: ki ez a leány? mi fajta?

Aztán egyszerre úgy gondolta, hogy megtalálta a választ, amikor a szeme megakadt egy arcképen, amely kovácsolt ezüst rájában függött a falon. Az arckép egy feltűnően szép aggastyánt ábrázolt. Aki életében egyszer már látta ezt az éremre való profilt, a merészen fölfésült bajuszt és azt a fauni mosolyt, az nem felejtette el többé Hadfalussy herceg vonásait.

A herceg költekezési mániájáról és egy primadonnához méltó szeszélyeiről jól ismert tagja volt annak a nemzetközi társaságnak, amelyet highlifenek szokás nevezni. Párisban lakott, a Rivierán telelt, Angliában vadászott, Cannesban fürdőzött, Wiesbadenben futtatott. Igazgatósági tagja volt a berlini Unionnak épp úgy, mint a párisi és bécsi jockey-kluboknak. És mivel a birtokai véletlenül Magyarországon voltak, magyarnak mondták, bár valamennyi ország közül éppen ezt az egyet találta a legunalmasabbnak és valamennyi európai nyelv közül éppen a magyart beszélte legkevésbé jól.

Tehát Hadfalussy, a tehetetlen nővadász, reátette már a kezét erre a leányra!

Jurisics sokkal jobban ismerte a világot, a melyben élt, mint hogy Jesszi titokzatos exisztenciája mögött valami titokzatos históriát gyaníthatott volna.

Annak képzelte, — másnak se képzelhette volna, — aminek most tudta. És e tudat most mégis boszantotta, — nem! leverte.

Egy ideig elnézte az arcképet, aztán egyszerre brutális nyíltsággal kérdezte a leánytól:

— Hadfalussy tartja ki?

A leány letérdelt a szőnyegre és egy pár elszórt hajtút szedegetett össze. Most csodálkozva tekintett föl.

— Igen, — mondta halkan, de pirulás nélkül. Ez több volt a nyíltságnál, ez cinizmus volt.

Hiszen igaz, a virág, amely a lápból fakadt ki, bármilyen üde és pompás legyen is, nem bocsát-hatja a gyökerét máshová, mint megint csak a lápba.

Jesszi időközben fölkel, arca ezuttal rózsás volt, de csak a fizikai erőlködéstől.

— Ismeri Hadfalussyt? — kérdezte kíváncsian.

— Némileg...

— Nagyon szeretném látni...

Jurisics meghökkenve mérte végig.

— Hát még nem látta?

— Soha életemben, — mondta a leány.

Oly hangon mondta, hogy bizvást el lehetett neki hinni.

Ennek a hihetetlenül hangzó dolognak különben igen természetes magyarázata volt.

Egy ismert mester öt évvel ezelőtt, amikor Jesszi még félig gyermek volt, fölfedezte szépségét és modellnek használta egyik bibliai tárgyú képéhez. Hadfalussy herceg meglátta a képet Bécsben, megvette és az angyal-modell után tudakozódott. Egy nap aztán a herceg megbízottja, egy tekintélyes budapesti ügyvéd és képviselő (aki az erkölcsnemesítő mozgalom egyik szerepvivője volt) megjelent Jessziék külvárosi lakásán és felszólította őket, hogy jöjjenek vele Bécsbe, ahol a leányra nagy szerencse vár. Jesszi nagynénje — a leány nem ismerte szüleit — egy pillanatig sem habozott, hanem elfogadta az ajánlatot. Azért fogadta magához és nevelte föl Jesszit, akinek a fejlődő szépségében rejlő értéket jókor felismerte, hogy öreg napjaira gondtalan életet biztosítson magának. Miért is lett volna jobb a szegény aszszony Hadfalussy hercegnél és az erkölcsnemesítő képviselőnél?

Bécsben rosszul jártak. Az aggódó nagynénit és a mit sem sejtő, kíváncsi Jesszit, kétszer váratták meg a nagyúr szalonjában, — a herceg egyszer sem ért rá őket elfogadni. Mikor harmadszor is eljöttek az ügyvéd kíséretében, a portástól megtudták, hogy a herceg hajnalban visszautazott Párisba.

A hercegnek aztán, amikor egyszer párisi házi kápolnájában ama szent kép előtt reggeli ájtatosságát végezte, eszébe jutott megint az angyal-modell, akinek a nevére nem emlékezett már. Gavalérember volt, aki szép nőekkel szemben nem szívesen tévesztette szem elől az udvariasságot. Egy nagylelkű szeszélyének engedve, azzal kárpótolta Jesszit a bécsi útért, hogy tisztességes járadékot tűzött ki neki, amelyet budapesti megbízottja fizetett ki minden hónap elején. Jesszi ezentúl a herceg háztartási inventáriumában, a kegyelemkenyéren élő hivatalnok-árvák, az öreg csatlósok, a fölösleges vadászok, lovak és falkák mellett mint tartalékos szerepelt, aki mindaddig számot tarthatott a nagyúr bőkezűségére, amíg egy nyilvánosságra került hűtlensége által érdemetlennek nem mutatja magát.

A leány láthatólag szeretett Hadfalussyról beszélgetni. A név említésekor inkább valami elvont fogalomra gondolt, egy titokzatos hatalomra, mint személyre. Félénk tisztelettel gondolt rá, aki láthatatlan volt, mint a gondviselés s akit mégis

mindenki ismert, akiről mindenki beszélt s akinek ő mindenét köszönhetette. Félévenként elküldte neki legújabb arcképét s irt hozzá levelet, választ természetesen sohasem kapott. Hébe-korba megesett, hogy a külföldi posta valami többé-kevésbé értékes ajándékot hozott a számára. Egyszer egy műtárgyat, másszor valami kézimunkát, vagy éppen exotikus játékszer. Dolgokat, amelyeket a szélselyes herceg összevásárolt, költekezési ösztönből vagy éppen jótékonyságból, anélkül, hogy tudott volna velük mit kezdeni. Ilyenkor becsomagoltatta és elküldte az első címre, amely éppen eszébe jutott.

Jurisics tudta, hogy ezek az apró-cseprő vonások, amelyeket Jesszi neki elmondott, mind a hercegre vallanak. Voltak neki palotái, amelyekben sohasem lakott, vadas kertjei, amelyekben sohasem mulatott, — miért ne lett volna szeretője is, akit sohasem látott? Jesszi mellett több is, Párisban, Madridban, Rómában, — feltűnő, szépségek, akiknek részben telhetetlen torkosságból, részben a szépség iránt való művészi elismerésből, legkisebb részben jószívűségből, biztosított gondtalan életet.

Jesszinek volt különben egy nénje is, akit Ninának hívtak és aki igen háládatlannak mutatta magát a közös nagynéni iránt. Ez a csinos, szemtelen Nina, a könnyelmű leányok jószívűségével ragaszkodott Jesszihez. Egy ideig a fővárosi orfeumokban énekelt, vékony hangon és plasztikus mimikával együgyű nótákat csicseregve, táncolva. Jó ideig megosztotta a keresetét a nagynénjével, vagy egy hónap előtt azonban megúnta a néni citromsárga arcát és megszökött a chansonette-ek Mekkájába, Odesszába.

Ő kapatta rá Jesszit az éjjeli csavargásra, Magával vitte, részint hiúságból, hogy imponáljon a társaságának Jesszi szépségével és hozzáférhetlenségével, részint ravaszságból, hogy csalátnak használja maga mellett. A fiatalság úgy özönlött Jesszi nyomában, mint a moly a tűzfény után.

És Jesszi otthonosnak találta magát a gázfény, a borgőz és a rikácsoló ének mellett. Bekalandozta a várost, jókedvű mosollyal az ajkán, fehér szoknyája szegélyét maga után hurcolva az éjjeli iszapban. Undor és vágy nélkül, mindent tudva és mindent látva. Kacérkodott a férfiakkal, akik a nyelvükkel csettintek, ha meglátták, mint az iskolás fiúk, ha cukros tortát visznek el mellettük és örült annak a tekintélynek, amelyet a saját hozzáférhetlensége biztosított neki...

Jurisicsot ez a naiv cinizmus, amellyel a lány Hadfalussyhoz való viszonyáról elmélkedett, zavarba ejtette. Elég jól ismerte a világot, amelyben élt, de ezt a fehér virágszálat, amely tisztán és magánosan nyílt a poshadó láp fölött, amelyből fakadt és amelyben előbb-utóbb megint el kell merülnie, — ezt a fehér virágszálat nem tudta hogyan osztályozni a félvilági nők természetrajzában. Ugy érezte, hogy egy alvajárával van dolga és valami kegyetlen vágy fogta el, hogy az arcába kiáltsa a nevét, felébressze és megmutassa neki, milyen úton jár.

— Sok szónak is az a vége: maga eladta ma-

gát, Jesszi, hogy megélhessen! — mondta oly keserűséggel a hangjában, amely őt magát is meg-lepte.

Jesszi, aki erre éppen nem volt elkészülve, megütközve, de harag nélkül nézett rá. Aztán hal-kan mondta:

— Az ember nem teheti mindig azt, amit sze-retne. Hiszen ön is . . .

Hirtelen elhallgatott, arca lángvörös lett. Ju-risics megértette, hogy mit akart mondani és ő is elpirult a szégyentől. A leány alkalmasint olyas-félét akart mondani: hisz ő is eladja magát Mi-hályi Adélnak . . . (Szentgróthy fecsegetett va-lamit.)

Jurisics felkelt, Jesszi pedig zavartan fogta meg a karját.

— Ugy-e, nem haragszik? Ostoba vagyok! Hiszen tudom, hogy az egészen más . . . Önöknél az más!

Mikor Jurisics lement a lépcsőn, azon gondol-kozott, hogy igazán más-e az ő esete?

Érezte, hogy menyasszonyát egy cseppet sem szereti. — soha annyira nem érezte ezt, mint éppen most, — és mégis a magáévá akarja tenni . . . Igaz, hogy frigyüket pap fogja megáldani. De van-e olyan pap a világon, aki egy gazságot szentesíthet?

Olyanfélét sejtett, hogy ő, az édesatyja, az öreg Mihályié, Hadfalussy herceg ügyvédestül, hozzávéve az egész társaságot, amelyben éltek, egy mákszemnyivel sem tisztesebbek Jesszi-nél meg a nagynénjénél — legfőlebb csak illedel-mesebbek!

Adél talán jobb, de ő is csak azért, mert mindezekről nem tud semmit. Az egyetlen érdemes köztük tehát a tudatlan.

V.

Szentgróthy egyszer fölverte Jurisicsot reggeli álmából. Az éjjelezéstől sápadt arccal állott ágya előtt s felgombolt köpenyeg alatt frakkot viselt, fonnyadt szegfűvel a gomblyukában.

— Baj van, öreg! Főbe fogom magamat lőni!

— Miféle ostobaságot követtél el megint? — kérdezte Jurisics a párnák közül.

— Játszottam.

Szomorúan lekanyarította válláról a köpenye-get. A kabátból egy kártya esett a szőnyegre.

— Hát ez meg mi?

A pikk-dáma volt. Szentgróthy dühösen rá-taposott a sarkával.

— A gyalázatos! Egész éjjel üldözött, minden lapomat megrontotta, — most is itt van... Hogy a pokolba ragadt hozzám?

Aztán elmondta a dolgát.

— Ugy volt, hogy Szirmay feljött a kaszinóba búcsúzni . . . Holnapután a főherceggel Palesztí-nába utazik . . . Azt mondta, hogy meg akarja nyerni az utiköltséget, mi meg azt mondtuk, hogy ki fogjuk fosztani, csupa szeretetből, hogy el ne hagyhasson bennünket . . . Az ördög tudja, mi ütött belénk! Magunk közt különben nem szok-

tunk hazardul játszani, — ezúttal valamennyien beleugrottunk! A játék mostanáig folyt, egy tucat ember kidőlt Szirmay mellől, helyöket újak foglal-ták el. Szirmay 30—40.000 forintot veszített és ugyanannyit nyert. Amit veszített, azt tizenöt em-ber vitte el, — amit nyert, azt jóformán magam veszítettem . . .

Jurisics felkőnyökölt ágyában.

— Megbolondultál? Hogy veszíthetnél ennyi pénzt?

Szentgróthy vállat vont és zsebetett kezekkel járt föl-alá a szobában.

Szirmay ma búcsúzik, — mondta később. — Holnap pakol, holnapután indul . . . A saját pén-zével váltotta ki fishe-eit, hiszen tudod, hogy mi-lyen bolondja a korrektségnek! — most már csak az én bonom van a zsebében . . . Utaznia kell, a fenség nem várhat . . .

Jurisics halk fütttyentést hallatott.

— Ez a baj! Egész vagyonom egypár ezer fo-rint. Hát te hogy állsz pénz dolgában?

— Sehogy sem! — mondta Szentgróthy. Majd vállát vonogatva morogta: — Hát főbe fogom ma-gamat lőni . . . Ennyi az egész!

— Mi van a családoddal? — kérdezte Jurisics növekedő nyugtalansággal.

Barátja egy kicsit elérzékenyedett a családja említésekor.

— Az anyámnak van pénze . . . A mult héten kapott a birtokára. Az Erzszi hugomnak szánta, aki jegyben jár egy tiszttel . . . Ha elkérném, ta-lán ideadná, hanem a kis hugom vénleány ma-radna és kisírná a két szemét . . . Akkor inkább főbe durrantom magamat!

— Világos dolog, — mondta Jurisics. — Meg-lássuk, talán kezdhethünk más valamit.

Becsöngette az inast és öltözködésnek látott. Mikor elküldött a kocsért, Szentgróthy arca ki-derült. Tudta, hogy Jurisics, mint ezt már nem egyszer tette, hallgatagon elvállalta a felelősséget ostobaságáért, — az ő dolga most már, hogyan fogja kimenteni a hinárból.

— Próbáljunk szerencsét Rabinoviczsal, — mondta Jurisics, amikor ketten a kocsiba ültek.

Rabinovicz úr amaz ágensek sorába tartozott, akik kizárólag gavallér-üzleteket szoktak közvetí-teni. Egy madárcú ember, aki az ángolna haj-lékonyágával siklott át a büntető törvénykönyv szakaszai közt. Különben nagyúri lakást tartott és egy gyémántokkal teleagatott szép feleséggel pa-rádézott.

Mikor Jurisics megmondta az összeget, amelyre szüksége volna, az ágens elnevette magát.

— Hová gondol? Negyvenezer forint, — ennyi készpénzt ma egész Budapesten nem lehet fölhaj-szolni. Az öreg Sternnek talán volna, de az sem ad, amióta uzsora miatt ülnie kellett . . .

Már egypár ágensnél jártak, valamennyinél eredmény nélkül.

Délután Rabinovicz fölkereste Jurisicsot. Jó híreket hozott, mint mondta. Pénzt nem szerezhet ugyan, de szerezhetne árúkat, amelyeket pénzzé lehetne tenni. Egy használt cséplő-garnitúrát, egy nagyobb bórszállítmányt és kétszáz érckoporsót.

Mindezt meg lehetne kapni 65.000 forintért váltóban, hat havi lejáratral. Ha gyorsan túl akarnak rajta adni, kaphatnak érte 40.000 forintot. Ebből Rabinovicznak 5000 forint jutna, provízió fejében...

Száraz nyiltággal mondta el a dolgát, — tudta, hogy Jurisics nem az az ember, aki sopánkodással vesztegeti a drága időt. Majd ha kifizeti neki a provízióját, azt fogja mondani: Rabinovicz, maga egy gazember! azzal a dolog el lesz intézve.

— A dolognak különben egy bökkenője van. — mondta végül az ágens. — Az illető kereskedő csak úgy hajlandó szállítani az árukat, ha édesatyja, az öreg méltóságos úr elfogadja a váltót... Még így is sokat veszélyeztet... A méltóságos úr nagyon öreg már, beteges is, vagyona nincs...

Jurisics dühbe jött. Hallani sem akart arról, hogy az édesatyját belekeverje ebbe a tisztátalan üzletbe. Kikergette az ágenst.

Egy-két óráig idegesen járt-kelt a lakásán. Néha meg-megállott Gróthy előtt, aki némán és viaszszárga arccal feküdt a dívánon. A gyerek teljesen meg volt törve, amióta azt hitte, hogy Jurisics nem akar rajta segíteni. Szólni se tudott, gondolkodni se mert.

Mikor bealkonyodott, Jurisics megint befogott és elhajtattott Rabinoviczhoz...

— Készítsen elő mindent, én majd táviratozok az atyámnak... A váltó holnap délután itt lesz...

Hosszú táviratot intézett az édesatyjához, amelyben beavatta barátja kétségbeesett helyzetébe. Tudta, hogy az öreg, ha nincs véletlenül nagyon rossz napja, nem fogja megtagadni segítségét. Az öreg úr ereiben volt még egy csepp a régi könnyelmű bohém véréből, aki épp oly könnyen adta aláírását, mint más ember a cigarettatüzet.

Jurisics másnap reggel hiába várta a postát, délben és délután még egy-egy táviratot küldött az atyjának. Választ nem kapott. Ozsonna táján pontosan eljött Rabinovicz.

— Mi rendben vagyunk, — mondta. — Hát ön?

— Mehetünk.

Szentgróthy elvitték magukkal. Rabinovicz összehozta őket két úrral, akiknek egyike a cséplőgép, a bőrök és a koporsók tulajdonosának vallotta magát. Ezekkel el kellett menniök egy piszkos, külvárosi házba, amelynek pusztá udvarán egy rozsdától vörös gőzgép állott. Leszálltak aztán egy dohos pincébe, ahol a koporsókat tartották, végül még kikocsiztak a vasúti raktárakba, a bőroket megszemlélni.

A két fiatalember, elegáns, prémes kabátjában, dideregve és ásítózva járta be ezeket a szomorú helyeket. Hosszú alkudozás után megvették a kincseket. Jurisics átadta emberének a váltókat. Az öreg Jurisics volt aláírva mint elfogadó, Jurisics Jancsi mint kibocsátó, Szentgróthy, a raktárban egy hordónak támaszkodva, aláírta mint forgató.

Rabinovicz a kezébe vette a váltókat.

— Csak egyszer vannak összehajtva... Nem a postán jöttek.

— Nem, édesatyám ma reggel megérkezett Budapestre, — mondta Jurisics kurtán.

Rabinovicz később összehozta őket a vevőkkel. Ujra be kellett járniok a raktárakat, aztán megkapták a 40.000 forintjukat.

Mikor Jurisics átadta az ágensnek a kikötött sápot, azt mondta neki: Rabinovicz úr, bízom benne, hogy ön a fegyházban fog meghalni.

— Óh, kérem, — mondta Rabinovicz, alázatos mosollyal, — a fegyház olyan dolog, hogy sohasem lehet tudni...

A két barát elvált.

Szentgróthy beugrott az első kávéházba, ott borítékba gyömöszölte a bankókat, az ablakon át beintett egy hordárt és elszalasztotta Szirmayhoz. Ő pedig megfogadta magában, hogy nem lesz többé könnyelmű és elment az orfeumba.

Jurisics haza ment. Erős főfájása volt és korán le akart feküdni. Az asztalon, — azon a pikk-dámán, amelyet Szentgróthy hullajtott el nála és amelyet az inas gondosan fölszedett a szőnyegről, — egy táviratot talált. Az inas elmondta, hogy a távirat már azelőtt való nap érkezett a kaszinóba, onnan csak ma küldték ide.

— Hanyag népség! — dörmögte Jurisics.

Rövid távirat volt és fontos. Nagyon fontos. Az öreg Jurisics szolgája küldte.

A méltóságos úr ma délután hat órakor szélhűtésben hirtelen meghalt. Kérek utasításokat.

Mikor idősebb Jurisics váltójával kifizették a kétszáz érckoporsó árát, akkor az öreg úrnak már csak egyetlen egy koporsóra volt szüksége.

VI.

Elment abba a kis vidéki városba és eltemette az édesatyját. Eltemette, mint nagyidőket látott embert temetni szokás: nem annyira fájdalommal, mint inkább fájdalmas reflexiókkal telt szívvvel. Több levertséggel, mint gyásszal.

A temetés előtt órákon át ideges türelmetlenséggel cigarettázott az ósdi lakás belső szobáiban. A nagy ebédlő csukott ajtaja mögül, ahol a ravatal körül viaszgyertyák égtek, hallhatta a kíváncsi vidékiek járását-kelését, kellemetlen moráját.

Kuszált tépelődései mindig csak ahhoz az egy gondolathoz vezették: *hogyan most már mindennek vége.*

Tisztán látta, hogy életében nagy változás fog bekövetkezni. Kényelmes vágányon haladt eddig, apja neve és pénze tolta előre. A hajtóerő most megsemmisült, — utat se látott maga előtt. A maga erejéből kellett tovább haladnia, járatlan talajon.

Biztosra vehette, annak is vette, hogy Mihályi föl fogja bontani az eljegyzést. Ismerte emberét, tudta, hogy az öreg tanár brutális gyűlölsége ki fog törni, mihelyt nem látja többé veje háta mögött annak nagynevű, fölényes elméjű atyját.

Az eljegyzés föl fog bomlani. És aztán? Aztán tovább halad feltartóztatlan zuhanásában. A hitelezői meg fogják rohanni, mint az éhes farkasok. A 65.000 forintos váltóval nem törődik ugyan. — ez Gróthyra tartozik, de neki magának is van

jó csomó adóssága. Az atyja pedig, nagy könyvtárától eltekintve, alig hagyott reá egyebet, mint azt a 10.000 forint értékű papirost, amelyet íróasztala fiókjában találtak. A hitelezői végleg le fogják járatni, — ha be is venné a gyomra, ilyen körülmények közt képtelenség újabb partira gondolnia.

Egy pillanatig arra is gondolt, hogy talán jó volna, ha lehangosabb hitelezői száját betömné a rendelkezésére álló pénzzel és valami tisztességes foglalkozás után nézne. Az a gondolat, hogy pihent erejével neki fog feküdni a munkának, szinte föllekesítette, amikor azonban részletesebben elgondolta, hogy mi is az a munka tulajdonképpen, elvesztette a kedvét. A munka, amely nem veszi igénybe sem vakmerő bátorságát, sem óriási izomerejét, a munka, amelyet az ember éveken át poros akták közt görnyedve, állati szorgalommal végez, nem volt inyére. Különös tehetségei egyébiránt se voltak: a jogot elvégezte, úgy ahogy, vizsgákat azonban nem tett. Ha pártfogói megbízhatók lesznek is és beültetik valami kényelmes hivatalba, mennyit kereshet ott? Egy év alatt körülbelül annyit, amennyit már akárhányszor föltett egy lóra, egy kártyára!

Mikor aztán kikisérték az öregot a temetőbe, Jurisics Jancsi, mint egyedüli gyászoló, fásultan léptetett a halottas kocsi mögött, amelynek teteje úgy ingadozott a tömegben, mint egy fekete gálya.

És a harangzúgás közepett, amely betöltötte a kis város főutcáját, egyre az apja szellemével feleselt.

A nagyatyja még egyszerű polgárember volt; jómódú vaskereskedő. Atyját fényes tehetsége fölemelte a felső tízezer közé. Őt magát, akinek se tehetsége, se vagyona nem volt, úgy nevelték, akár egy dauphin-t. Oda állították amaz emberek sorába, megismertették, megkedveltették vele azokat, akiket a gazdagság és előkelőség tudata simákká, szabadokká és bátrakká tesz, s akik oly gondosan tisztelik egymás egyéniségét, minden szeszélyes kinövésével együtt. Odaállították, ahol nem tarthatta fenn magát. Most elveszítette lábai alól a talajt és nem tudott magával mit kezdeni.

Mikor a sírásó oda tartotta a lapátot a fekete földdel, hogy dobjon egy göröngyöt az apja koporsójára, már tudta, hogy mit fog magával kezdeni. Csak egy mód van még a szabadulásra: a pisztoly. Kalandos életében, már egyetemi évei óta, mindig szem előtt tartotta ezt az ultima ratiót és most megnyugvással gondolt reá.

Az éjt még apja házában töltötte. Sokáig nem tudott elaludni, éjfél után végre átment a könyvtárba és találomra leemelt a polcra egy kötetet, hogy álomba olvassa magát.

Mantegazza könyve volt: India. Sokáig olvasgatott, eleintén szórakozottan, aztán növekedő érdeklődéssel, végül tüsszel. Láta a bengáliai öböl csöndes tükrét, hosszan elnyújtott partvonalával, a melyben csipkés pálmák bólintgatnak, fölöttük a tropikus égbolt mélységes azurja, — aztán a néma őserdőket, kórostélyos templomaikkal, amelyek előtt bronzarcú, nemes alakok térdepelnek.

Az az epeztő utazási vágy szállotta meg, a

melyet mindegyikünk ismer, akinek gyermekkorába telefonódtak a keleti regivilág titokzatos varázssindái. És úgy vette, mint egy magasabb revelációt, azt az egyszerű gondolatot, hogy elmegy külföldre... Átvágja a csomót; itt hagyja ezt az országot, multjának emlékeivel, összeköttetéseivel és kötelezettségeivel; elmegy messzire, új életet kezd. A kalmárkodó, parvenü Amerikától undorodott, — Kelet-India vonzotta.

VII.

A fővárosba érve, első dolga volt fölkeresni Mihályiékát. Amit előre sejtett, az szinte szóról-szóra teljesedésbe ment. A tanár egyedül fogadta. Adél nem mutatkozott, az asszony pedig belépésekor ijedten kisurrant a szobából.

Jurisics kissé elfogult volt, amikor szemközt találta magát az öreggel. Egy pár megjegyzést tett az atyja halálára, minthogy azonban nem kapott választ, maga is elhallgatott.

A tanár most megállott előtte, reá szegezte zöldes szemét és lassan mondta:

— Nagyon sajnálom boldogult édesatyját. Az öreg úr érdemes férfi volt. Nagy érdemei voltak. Hanem a házasságból nem lesz semmi.

— Azért, mert atyám meghalt?

— Az öreg urat nagyon becsültem, neki kimélttel tartoztam, — de ön nem érdemel kiméltet. Egy ember, aki kártyázik, aki vőlegény létre roszhírú nőszemélyek után futkos, — óh, ne is védekezzék, mi mindent tudunk!

Jurisicsban megint felülkerekedett a gavallér.

— Ha mindent tud, akkor ne is beszéljessünk róla, — mondta lehetőleg közömbös arccal. — A forma kedvéért meg kell még kérdeznem, hogy mit szól Adél kisasszony a dologhoz? Szeretnék vele beszélni...

A tanárt ez a merész kívánság dühbe hozta.

— Ön nem fog Adéllal beszélni. Sem most, sem máskor!

Jurisics szó nélkül begombolta a keztyűjét, aztán kurtán meghajtotta magát.

— Jó napot, tanár úr!

Azzal a nyugodt mosollyal mondta, amellyel az öregot dühbe tudta hozni.

Az előszobában még habozott, mintha várna valakit. Semmi!

— Tehát kidobtak! — mondta az utcán.

Mégegyszer visszafordult. A sarok-ablakban egy szőke fejet látott: Adél volt. Homlokát tenyerébe támasztva, elgondolkozva ült ott. Talán a reá irányított szempár hatása alatt tette, amikor lassan fölemelte a fejét. Egy pillanatig merev szemmel nézte a talpig feketébe öltözött férfialakot oda lenni az utcán, aztán elrohant az ablaktól. Egy mozdulatába került csak, de ennek a mozdulatnak az ösztönszerű volta meggyőzte Jurisicsot arról, hogy a leány szülei pártján áll, vagy legalább is nem az övéen...

Tehát Bengáliába!

Jurisics jellemében volt egy látszólag ellenmondásos vonás. Álomnak tekintette az életét, élet-

feladatát pedig abban találta, hogy ezt az álmod minél kellemesebbé tegye magának. Gyűlölt mindent, ami kényelmét zavarhatta, — nem annyira testi, mint lelki kényelmét — azért nehezen is határozta el magát valami akcióra. Ha azonban egy elhatározás megfogamzott a lelkében, akkor nagy, néha éppen bravuros energiával tudott az akadályokkal megküzdeni. Barátai ismerték és becsülték ezt a tulajdonságát.

Tehát Bengáliába! Angolul elég jól beszél, pénze is van, a többi meg majd megjön magától. Az ilyen embernek különben is olcsóbb az utazás, mint a hazájában való tartózkodás.

Elhatározta, hogy Szentgróthyt kivéve, senkit sem avat be tervébe. Gróthyt is csak azért, mert át akarja neki adni az atyjától reá maradt könyveket és műemlékeket, hogy őrizze meg egy részüket és tegye pénzzé a többit.

Szombat volt. Vasárnap megszerzi az útlevelet, hétfőn szétküld egy pár tucat kártyát a városban, p. p. c. — kedden este indul, Bécsen és Trieszten át...

Valami honvágy-félét érzett már az oceán friss lehelete után, amely kizavarja majd fejéből a lomha ködöt.

VIII.

Talán izgatottsága okozta, hogy vasárnap reggel szokása ellenére korán kelt föl.

Odakünn csicsergést hallott, a szemközt levő ház ereszen egy fecske ült. Az első fecske, amelyet az idén látott. Ettől tavaszi kedve lett. Felöltővel a karján hagyta el lakását, az előszoba kilincsén egy kis ibolyabokrétát talált. Vajjon ki készítette neki ezt a kis meglepetést? Jesszi! Fölszívtá a virág édes illatát, aztán ahelyett, hogy a Belvárosba ment volna, az Andrássy-út felé indult.

Megint az a sárgaarcú asszony nyitott neki ajtót, az arca ezúttal sem volt barátságosabb, de azért beeresztette a szobába. Jesszi kiszólt a szomszédból, hogy most kelt föl éppen, de tüstént magára kap valamit.

Bejött, lassu léptekkel, kissé bolyhosan, álmos szemét dörzsölve, de mosolyogva, mint egy jónevelű gyermek. Odanyújtotta Jurisicsnak hűvös kis gyermekkezét. A fiatalember azt mondta, hogy búcsuzni jött.

— Elutazik! Soká marad?

— Még nem tudom, — azt hiszem, nagyon sokáig...

Jesszi nem válaszolt, hanem föltaasztotta az ablakot. Langyos szél csapott az arcába, amely még jobban összehorzolta a haját. Odakünn verőfényes tavaszi nap volt.

— Milyen bolondok az emberek, hogy éjjel élnek és nappal alusznak; — mondta Jesszi később — ezt csak most tudtam meg... Tegnap egész nap künn voltam a Margitszigeten... A gőzösök már járnak... Egyedül voltam, egész nap mászkáltam a gyepen és a romok között... Mikor este haza kellett jönnöm, kedvem jött sirni... Ma megint elmegyek valahová...

Jurisicsnak eszébe jutott valami. Egy utolsó

napot, egy egész napot Jesszivel tölteni, — ez méltó befejezése volna európai pályafutásának.

— Menjünk együtt, — mondta. — Ugy se tudok a napommal mit kezdeni...

A leány hirtelen megfordult a sarkán.

— Elvisz? Komolyan? Este vissza is hoz?

— Öltözzék föl hamar!

A leány egy halk örömkialtást hallatott, aztán befutott a mellékszobába. Mialatt felöltözött, ami eltartott egy jó félóraig, addig Jurisics tentát kért s levelet írt egyik jó barátjának a belügyminisztériumba, hogy szerezzen neki rövid úton külföldi útlevelet, mivel kedve jött tigrisekre vadászni.

— Ugy-e, tisztességes vagyok? — kérdezte Jesszi.

Tisztességes, — ez volt a helyes kifejezés. Tisztességes és bájos volt, mint egy nyolcnapos asszonyka, aki az anyósához megy látogatóba. A szürke tavaszi kabát alatt fekete ruhát viselt, a fején kissé merész alakú fekete kalapot, amelyet asszony módra kötött meg az állán.

— Estig maradhatunk, — mondta.

Mikor az utcára értek, Jurisics kocsit után nézett.

— Ugy-e, fél, hogy velem látják? — kérdezte Jesszi szelid mosollyal.

— Gyermek!

Karját nyújtotta neki. Ütemesen, összevágó léptekkel haladtak az aszfalton. Jurisics több ismerőseivel találkozott, akik kíváncsian fordultak utána. A föltűnően csinos asszonyban Jurisics valami rokonát gyaníthattak. Jurisics ugyan azt se bánta volna, ha megismerik a virágáros leányt, — egy botránnyal még többet elbír. Olyanféle elkéseredett jókedvében volt, amelyet akasztófahumornak szokás nevezni.

Az Eskü-tér alatt egy nagy gőzös kürtője füstölgött.

— Szálljunk be hamar! — kiáltotta Jesszi gyermekes türelmetlenséggel.

Jurisics egy bankót adott a jegyszedő matróznak jegy helyett, aztán fölmásztak a fedélzetre.

Egy pár ember lézengett csak a hajón. Jesszi a kalapját fogta és lobogó ruhával állott a szélben, teli tüdővel szíva az éles levegőt és nevetve pillantva kísértője arcába.

A gőzös elhaladt a sziget mellett, anélkül, hogy kikötött volna. Most vették csak észre, hogy személyszállító hajóra tévedtek. Jesszi ezt a tévedést mulatságosnak találta; már tegnap is, amikor a szigeten járt, nagyon szeretett volna tovább evezni, hadd lássa, milyen a Duna ott a hajógyár kürtői mögött.

Elhaladtak egy pár állomás mellett, a hajó egy regényes fekvésű kis fészkek mellett kötött ki. Egy parti kocsmá előtt nemzeti zászló lobogott, valahonnan egy sváb banda harsogó hangjai hallatszottak. A parton meg néhány ünnepiesen kicsípített gyerek ácsorgott.

— Itt mulatnak, itt búcsu van, — mondta Jesszi.

Kiszálltak. A leány bevallotta, hogy a nagy sietségében megfélemedezett a reggelijéről s hogy most nagyon éhes. Jurisics bevitte a föllobogózt

kocsmába, ahol valami üvegszalón-félébe telepedtek. A kocsmárosné alázatos bizalmaskodással szolgálta föl a vaját meg a tejet, amit Jesszi kért, aztán meg nem állhatta, hogy oda ne szóljon nekik:

— Önök az első fővárosi vendégeim az idén.

Közeledését elég barátságos mosollyal fogadták és most már nem fojthatta magába kíváncsiságát.

— Talán lakást tetszik nézni a nyárra?

— Nem éppen, — adta vissza Jurisics. — Ambar, ha valami csinos házikót találunk...

— Oh, — mondta az asszony, Jesszihez fordulva, — a nagyságos asszony nagyon meg lesz nálunk elégedve!

A nagyságos asszony! Jesszi arca lángvörös lett a büszke örömtől. Megegett vele nem egyszer, hogy egyik-másik ember szeretőjének nézték, ha másodmagával csavargott a pesti kávéházakban, de feleségnek, úri asszonynak nem nézte még senki.

Az asszony tovább faggatta őket. Diszkrét mosollyal mérsékelve kérdésének indiszkrét élet.

— Két kicsikém van, — mondta Jurisics, akin lassankint diákos jókedv vett erőt. — Egy fiu, meg egy lány. A fiu hároméves és a Jancsi névre hallgat. A mamája papnak szánta, de én huszárt csinállok belőle.

A vendéglősné úgy vélekedett, hogy a nagyságos úrnak igaza van. Aki egyszer magára vette a csuhát, az jóformán meghalt atyjának és anyjának.

— No látja? — élhetetlenkedett Jurisics Jesszivel. — Mindig mondtam, hogy nincs igaza.

Jesszi csendesen mosolygott és kijelentette, hogy ő így sem bánja. A vendéglősné, amint elnézte Jesszit, öszecsapta a két kezét.

— Az ember nem is hinné! Már két baba és a nagyságos asszony még maga is olyan, mint egy cukros baba.

Jesszi fölkelte és azt mondta, hogy szeretné, ha Jurisics fölvenné a hegyre. A vendéglősné előbb még meg akarta tudni a nevüket. Jurisics habozás nélkül megmondta a magáét.

Fölmásztak a lejtőn, aztán lassú léptekkel haladtak föl a szőlők között kanyargó ösvényen. Egy pár szorgalmas gazda már ott kopácsolt, dolgozott a préházakban. A sétáló pár kéjesen sütkérezett a korai verőfényben, néha meghorzongva rázkódtak össze, amint egy szeszélyes szélroham végigsöpört a hegytetőn, csipongó pintyöskéket sodorva el a fejük fölött.

Jurisics lopva figyelt Jesszire, aztán egyszerre a leány karja alá fűzte a kezét. Jesszi a keztyűt gombolgatta, miközben kissé magához szorította a férfi kezét. Egyszer sem nézett reá, de arcán valami végtelen meglepődés kifejezése mutatkozott. Egy szót sem beszéltek még szerelemről. Jurisics mégis érezte, hogy a leány egészen az övé. Az ő tulajdona mindenestül, — finom metszésű, a szélről kissé cserpes ajkával, csendes mosolyával, molnárszínű kabátkájával és gombolós angol cipőjével együtt. Megtarthatja, eldobhatja, ha éppen akarja, össze is törheti...

Az „Uj Idők“ a magyar családok legnépszerűbb hetilapja.

Sokáig kóboroltak még, talán egy egész óráig. Alig beszélgettek, ha szóltak is, halk, nyujtott hangon tették. Az a bizonyos kéjes lustaság vett rajtuk erőt, amelyet a tavaszi levegő hatásának szokás tulajdonítani.

Jesszi alig járt még életében hegyek közt. Azért kívánczított ide föl, mert azt képzelte, hogy a lejtőn túl, mint egy színpal mögött, idegen, meglepő dolgokat fog látni. Hegyeket látott, aztán völgyeket és megint csak hegyeket. Ez pedig nem nagyon érdekelte... Delfelé megint lementek a városba.

A kíváncsi vendéglősné ott állt az ajtajában, egy jóarcú polgárembernek magyarázgatva valamit. Hogy meglátták a fiatal párt, az asszony a szeme fölé emelte a tenyerét, a férfi pedig levette a kalapját és Jurisics elé lépett.

— Csakhogy megtaláltam Jurisics urat... Talán már nem is emlékszik reám? Én vagyok, — Béres... Béres László... Nem tetszik emlékezni? A nagypapa üzletében voltam.

Jurisics visszaemlékezett valami jámbor vasárnapra, akinek a hátán ő gyerekkorában tornagyakorlatokat szokott végezni, ha nyaranta egy-két hetet lenn töltöttek nagypapáéknál.

Kezet fogott vele. Béres hamarjában elmondta, hogy ő már vagy tizenhét év előtt letelepedett itt a városban és vaskereskedést nyitott. Azt is mondta, hogy olvasott a nagy gyászról, amely Jurisicsot érte és nagyon csodálkozott, hogy a fiatal úrnak már felesége is van...

(Jesszi itt kénytelen volt egy kis bókot csapni.)

Jurisics hiába szabadkozott, addigra is, míg a gőzös megérkezett, be kellett fordulniok Béres házába. Egy olajfestésű tágas házba léptek, amely fehérfüggönyös, ragyogó ablakaival és kápolnatisztaságú udvarával polgári jólétre vallott.

Odabenn egy elég csinos, kissé elhízott asszony fogadta őket, meg egy süldőleány, aki meglepően hasonlított anyjára. A leány kezét csókolt Jesszinek, az asszony erőszakos szíveséggel levette fejéről a kalapot, testéről a kabátot, — Jurisics pedig belátta, hogy innen aligha szabadulnak ebéd nélkül.

Beadta hát a derekát, bár restelte a diákos komédiát, amellyel ezeket a becsületes embereket boldondította.

Mialatt Béres uram olcsó szivarjait szívta és szórakozottan felelgetett a hozzá intézett kérdésekre, félfüllel mindig Jesszire ügyelt, aki az asszonyokkal pletykázott.

Meg lehetett elégedve a leánnyal. Szerény volt és komoly, ügyesen siklott el a kérdéseken, amelyek a mondva csinált házasságra vonatkoztak; ha föllentenie kellett volna, akkor Jurisicshoz fordult, átengedve neki a szót. Egy fiatal asszonykára emlékeztetett, akiben kevés az önállóság és aki minduntalan rászorul a férje professzorkodására. Vagy egy nagyon szerelmes asszonyra, aki nem tud három szót mondani, anélkül, hogy beleártsa az urát.

Ebédhez ültek. Jesszit az asszony és Jurisics közé ültették az asztalfőre. Jurisics szomszédsága kissé föllevenítette. Mikor a háziasszony reá bízta, hogy válogasson urának a tálakból, jókedve lett és találomra reá fogta Jurisicsra, hogy a burgo-

nyát nem szereti, ellenben a rizsért rajong, a fekete kávé meg három darab cukorral szokta inni.

A fekete kávéra vendégek érkeztek. A plébános meg a járásbíró, akik néha-napján tarokkpartira szoktak átjönni Béreshez. A járásbíró, amikor meglátta, hogy szép pesti asszony van a házban, tüstént hazaküldött a feleségéért. Jurisics attól tartott, hogy valaki a társaságból meg találná ismerni Jesszit. Ok nélkül félt, mert ezek a jámbor emberek, bár itt élnek a főváros tőszomszédságában, vadonat idegenek voltak azokban a körökben, amelyekben Jurisics és Jesszi mozogtak.

A férfiak ebéd után kiültek az üveges folyosóra kártyázni. Jurisics is részt vett a kétkrajcáros tarokkban. Osztás közben az ablakon át láthatta Jesszit, amint egy nagy kendővel a vállán, hajadonfótt jár-kel a tavaszi pusztában. Béres Terka volt vele. A kis leány az első pillanattól fogva azt a föllengős rajongást mutatta Jesszi iránt, amelyet iskolás-leányok szoktak előkelő, szép asszonyok iránt érezni, és túlboldog volt, amikor most ideáljának megmutathatta egyszerű otthonuk nevezetességeit: a melegágyakat, a lugast, a kuglizót. Nagyon értették egymást és amikor Jesszi megsimogatta új barátnője csinos arcát, a leány kitörő lelkesedéssel csókolgatta karján a ruhát és hizelegve simult hozzá, mint egy dormogó cica.

A délután gyorsabban telt, mint Jurisics gondolta és mire bealkonyodott, azon vették észre magukat, hogy már lekéstek a gőzösről és hogy a vicinális vonattal kell visszamenniük a városba. A vonat megindult, elől a lihegő kőlyök-lokomotívval, a visszamaradt jó vidékiek pedig, akik el voltak ragadtatva fővárosi vendégeik szeretetreméltóságától és egytől-egyig beleszerettek Jesszibe, még sokáig lobogtatták keszkenőiket az alkonyatban. A viszontlátásig!

Jurisics megkönnyebbülten lélegzett föl, hogy a dolog ilyen simán folyt le. Annak is megörült, hogy végre megint egyedül lehet Jesszivel. Egész délután alig válhattak egymással egy-két szót. A kocsiban nem volt rajtuk kívül senki.

A leány az ablaknál ült és oldalvást hajtott föl, némán hallgatta a vonat egyhangú zakatolását. Jurisics a kalap karimájától csak az állát és a nyakát láthatta. Egy ideig szó nélkül elnézte, aztán a csend, az alkony és talán a leány ruhájából kiáradó finom ibolyaillat hatása alatt, hozzá hajolt, hogy megcsókolja az arcát. Jesszi ijedten visszahökkent, — amikor pedig Jurisics fölemelte az állát, hogy a szemébe nézzen, egy sápadt, könnyező arcba pillantott, amelyen megdermedt a fájdalom kifejezése, mint Niobe arcán.

A leány most már nem is ellenkezett, hanem odavetette magát Jurisics karjába és hosszú, görcsös zokogásra fakadt. Az örökre jókedvű Jesszi sírt, — sírt, mintha most sírna először életében és mintha egyszerre akarná pótolni mulasztását.

Közbe elszorult hangon ismételte:

— Hadfalussy jön! Holnap jön!

Oly rémülten simult Jurisicshez, mintha nála keresne védelmet.

Jesszi úgy járt, mint sok félvilági hölgy, aki

egyszer, véletlenül, belekóstolt a tisztességbe: ösztönyszerűen megkívánta, reménytelen epedést érzett utána, betege lett.

Eddig csak olyan férfiakat ismert, akik falánk tolakodással vették körül, mint a herék a mézet, — asszonyokat, akik ellenséges szemmel nézegették, s ha meg is csodálták szépségét, oly kicsinylő módon dicsérgették, mint egy szép állatot szokás. Eddig azt hitte, hogy ennek így kell lennie.

Ma, hogy egy egész napon át a tisztességes feleség szuverén jogait bitorolta, látta, hogy van egy más világ, ahol az asszonyi szépséget nem taksálják készpénzértéke szerint. Megismerte a női méltóságot. Először esett meg vele, hogy tiszteletteljes szemekkel néztek reá, amelyekben nem csillant meg sem piszkos vágy, sem irigység...

A tisztesség komédiája véget ért és amikor Jurisics reá tette kezét a leány vállára, emlékébe idézte megint a valóságot, — azt a gyalázatos valóságot, amelyet füstös kávéházakban, festett arcú asszonyok, mocskos beszédű férfiak társaságában élt végig. És emlékébe idézte megint azt az embert, akinek a közeledése már napok óta misztikus félelemmel töltötte el: Hadfalussyt!

Jurisics nem volt nagy emberismerő, de megértette Jesszit. Sőt reá is ragadt egy csepp abból a tengernyi keserűségből, amely a leány szívében hullámzott.

Mit is akart ő tulajdonképpen Jesszivel? Ki akarta ragadni a herceg karmaiból? Minek? Hogy a saját szeretőjévé tegye? A leány ezzel mit sem nyert volna tisztesség dolgában, ő pedig, mint gavallér, nem jár el becsületesen, ha arra használja Jesszi gyöngességét, hogy megfossza olyan anyagi előnyöktől, amelyekért sehogysem tudja kárpótolni...

Tehát? Talán az úgynevezett erény útjára akarja terelni? Mi volt Jesszire nézve az erény? Legjobb esetben egy otromba mesterember, mint férj, vagy egy kiskereskedő, holmi apró-cseprő külvárosi ember, aki — ha nem éppen részeges és erőszakos — szobáit takaríttatja vele és vacsorát főzet magának... Rosszabb esetben pedig az aggszűz sivár élete, hosszú éjszakák a varrógép mellett, a virrasztástól elgyengült szemek, a munkától eldurvult kezek... Nem, ez a viruló szép gyermek más sorsra született. Gazdagságra, fényes élvezetre.

Jesszi, mintha csak sejtette volna, mi jár Jurisics fejében, vagy mintha valami döntést várt volna a saját sorsa fölött, félénk nyugtalansággal figyelt az arcába. Aztán megtörülte a szemét és a síró nők lágy hangján mondta:

— Ugy-e, ostoba vagyok? Örölnöm kellene; — soha életemben még nem éreztem magamat oly jól, mint ma, egész nap...

Talán meg akarta neki köszönni ezt az örömet, mert könnyek közt mosolyogva hajolt Jurisicshez: Csókoljon meg, ha akarja!

Megcsókolta, de csak a nedves szeméi. A leány megnyugodott s bizalmasan a fiatalember vállára hajtotta a fejét, aztán szokása szerint, elgondolkozva bámult maga elé. Jurisics néha azt hitte, hogy alszik, valahányszor azonban föléje hajolt, Jesszi mosolyogva pillantott a szemébe.

Megérkeztek az ó-budai állomásra.

A fiatalember kocsi után nézett. Egy gázlámpa alatt egy ember ácsorgott, — első pillanatban szolgának nézte és meg akarta szólítani, de aztán megismerte Csámpor, ama rendőrtiszt kellemetlen arcát, aki Jesszi után szokott leskelődni. Polgári ruhában volt. Csámpor is megismerhette, mert látható megütközéssel mérte végig, aztán eltűnt a sötétségben.

Mikor Jurisics be akart szállni az elősietett bérkocsiba, Csámpor megint megjelent egy rendőr kíséretében, kezét rátette Jurisics vállára és a fölindulástól remegő hangon mondta:

— Utasításom van, hogy önt letartóztassam, Jurisics úr!

Jurisics lerázta a hivatalnok kezét és azt mondta:

— Maga számár!

Egy pillanatig farkasszemet néztek. Csámpor arca sápadt volt, Jurisicsé lángvörös.

— Kérem, — a törvény nevében!

— Megbolondult?

— Önt váltóhamisítás miatt keresik...

Váltóhamisítás!

Ugy érezte, mintha taglóval fejbe ütötték volna... Oda is kapott homlokához... Aztán irtóztató düh fogta el az ember ellen, aki ezt a fejéhez merte vágni... Reá is rohant volna, ha a rendőr meg nem kapja a karját...

Váltóhamisítás!

Tudta, napok óta sejtette, hogy nem járt el korrekt módon, amikor Gróthy váltói alá oda írta az apja nevét... Nem volt korrekt, bár biztosra vehette, hogy az apja elvállalja az aláírását... Nem volt korrekt és szinte sejtette is, hogy emiatt baja lesz... Baj alatt értette, ha valami becület-bírótság vagy kaszinói igazgatóság kifogást tesz a gavallérsága ellen... De hogy emiatt vád alá foghassák, hogy a rendőr az utcán a vállára merje tenni a kezét, mint egy közönséges csirkefogónak, arra egy pillanatig sem gondolt...

Egyszerre lecsendesedett. Csak botrány ne legyen a dologból! Inkább elkocsizik a rendőrségre, tisztázza a dolgot, megkéri őket, hogy ne szóljanak.

Beszállt Jesszihez a kocsiba. Csámporban volt annyi tisztesség, hogy fölkapaszkodott a bakra.

Jurisics irtóztató ideges volt. Kétségei támadtak, vajjon oly könnyen tisztázható-e a dolog? Visszaidézte jogászkorai emlékeit és úgy találta, hogy nem... Kuszált ötletei egymást kergették... Végül nem tudott már gondolkodni sem, — minden érveréssel rohamosan növekedő félelem vett rajta erőt. Az az irtóztató félelem, amelyet a tisztességes ember érez, ha megérinti a fegyház szaga... Mikor a kocsi átügetett a Margithídon, ki akarta rántani az ajtót, hogy fejével belevesse magát a fekete folyóba... Valaki nem eresztette. Valaki a kezén csüngött és könnyeivel és csókjaival áztatta a jobbját.

A kocsi úgy repült, mintha sárkányok vinnék. Már valahol az Akadémia-utcában voltak. Jesszi feje ott hanykolódott Jurisics mellén. Már kalapja

is leesett. Most magához ölelte Jurisics fejét, szenvedélyesen, szinte erőszakosan, — hogy mellűje megvérezte arcát — aztán a száját kereste.

A fiatalember némán magához vonta. Aztán eszébe jutott, hogy mi lesz most ezzel a gyermekkel?

Megtapogatta a kabátját, — a tárcája akadt a kezébe. Egész vagyona volt benne, körülbelül tizen-négyezer forint. Visszatolta Jesszi arcát.

— Jesszi! Itt van a tárcá, ezt vedd magadhoz. Pénz van benne. Ha nem jövök vissza, akkor a tiéd. Nem szorulsz sem Hadfalussyra, sem másra. Megértettél?

Nem értett semmit, csak fájdalmasan nyöszörgött és erőlködött, hogy az arcát odaszoríthassa Jurisics arcához. Jurisics pedig megkereste Jesszi kabátjában a zsebet és belegyűrte a nagy tárcát.

A kocsi megállott a rendőrségi palota udvarán.

— A kisasszony maradjon a kocsiban, — mondotta Csámpor. — A kocsis el fogja vinni a lakására.

Jurisics egy negyedóra múlva a fogalmazó előtt állott. A váltó tulajdonosai jelentették fel és kérték a letartóztatását. Alkalmasint értesültek az eljegyzés felbomlásáról és féltették a pénzüket. Tanukkal bebizonyították, hogy Jurisics adta át neki a váltót és hogy atyja meghalt egy nappal a váltó kelte előtt. Azt is, hogy az öreg úr már ki volt terítve, amikor a fia állítása szerint a fővárosban kellett tartózkodnia. A hamisítás be volt bizonyítva...

— Holnap átteszem az ügyet a büntető bírósághoz, addig fogva kell, hogy tartsam, — mondta a rendőrtiszt.

Jurisicsot bevezették a cellájába! A rendőr rázárta az ajtót. előbb azonban azt mondta neki:

— Jó éjszakát!

X.

Nem érzett lelki furdalásokat, nem érzett sem szégyent, sem félelmet, csak végtelen undort.

Végtelenül undorodott attól a gyászos komédiától, amelyben neki a kelepcebe került váltóhamisító szerepét kellett eljátszania; még inkább undorodott attól a végnélküli vallatási processzustól, amelynek alávetették. Érezte, hogy ez az undor meg fogja ölni. Különben olyan apátiával követte a vizsgálat egyes stádiumát, mintha az egész dolog nem is tartoznék reá. Néha úgy érezte, hogy oda kell szólnia a komolykodó bírónak, a jegyzőknek, akik izzadtságtól gyöngyöző homlokkal karmolták a végtelen jegyzőkönyveket:

— Mi az ördögnek törik magukat? Csak nem hiszik, hogy megvárom a végét?

Mit is akarnak még tőle? A végtárgyaláson is csak azt ismételhette, amit már a rendőrség és a vizsgálóbíró előtt hajtogatott: Aláírta az atyja nevét, de nem érzi magát bűnösnek, mert édesatyja biztosan elismerte volna az aláírást. Elismerete volna, ha meg nem hal időközben.

Az elnök pedig azt mondta, amit a vizsgáló-

biró is mondott már. Művelt ember, hozzá jogvézett ember, nem élhet ilyen mentséggel.

Súlyosbító körülményül tudták be neki az összeg nagyságát és szökési szándékát. Ezt a szándékát az bizonyította, hogy külföldi útlevelet akart szerezni... Enyhítő körülmény számba ment, hogy a magánvádlók, miután káruk megtérült, elállottak a vádjuktól. Az egész bűnügynek csak egy homályos pontja volt: Mire fordította a vádlott ezt az összeget?

Jurisics, amikor emiatt faggatták, vállat vont és megtagadta a további felvilágosítást. Nem akarta belekeverni Szentgróthyt is a botrányba. Büntettképes volt, lovagiatlanságra nem.

A törvényszéki orvosok különben úgy találták, hogy Jurisics csodálatos apátiájának betegség az oka. Állapota zavarba ejtette őket. Nem panaszkodott ugyan soha, de táplálékot alig vett magához, amellet állandó, gyöngé láza volt, amely rohamosan apasztotta az erejét. Napközben, ha nem valatták éppen, rendesen cellájának vaságyán heverészett, nyitott pillákkal szenderegve. Ha fölkel néha, a kályha mellett álló lócaig ment csak, a melyen megint elaludt. Ha rányitottak, fölijedt és idegesen kérdezte, hogy miért háborgatják. Az örökkel nem igen beszélt, a védőjével sem akart szóba állani.

A védő, egy nagyhirű kriminalista, elmagyarázta neki, hogy sokat könnyíthetne helyzetén, ha kezébe adná a védelemre alkalmas eszközöket.

Jurisics vállat vont.

— Bánom is én!

— Tudja, — mondta a védő egy ízben, — tudja, hogy egy leányt is akartak belekeverni az ön dolgába?

— Jesszit? — kérdezte Jurisics összevont szemöldökkel.

A rendőrség kitudta, hogy ön sokat járt hozzá utóbbi időben és azzal gyanúsította, hogy a lányra költötte a pénzt... Az ügyész, a hitelezők sürgetésére, a leányra is ki akarta terjeszteni a vizsgálatot, sőt arról is volt szó, hogy letartóztatását kéri...

Jurisics egy indulatos mozdulatot tett.

— Hanem aztán elejtették a dolgot, — folytatta az ügyvéd. — Elejtették, nem igazságszeretetről, hanem, mivel egy nagyon hatalmas ember állotta el az útjukat...

— Kicsoda?

— Hadfalussy herceg. Ugy látszik, nagyon érdekében lehetett, hogy ő nagysága ne lakjék itt, csukott ajtók mögött, már százezer forint biztosítékot akart letenni a bíróságnál... Más oldalról is érvényesíthette a befolyását, a vizsgálat további folyamán legalább nem említették többé a leány nevét...

Jurisics ajkán epés mosoly mutatkozott.

— Tehát előléptették, — a tartalékból a tényleges szolgálatba, — morogta.

Az ügyvéd nem értette meg.

Másnap történt, hogy a fogoly első ízben nyilvánított valami kívánságot. Arra kérte a vizsgálóbíró, hogy ne eresszen hozzá látogatót, nem is

akarja tudni, ki kívánczik hozzá. Leveleket nem akart elfogadni, egyebet sem. Hagyják békében.

A városban Jurisics esete óriási feltűnést keltett.

A lapok azonban alig irtak róla, az arisztokrácia köreiben pedig egyáltalán nem említették Jurisics nevét, mintha soha nem is ismerték volna. Csak a legkedvesebb cimborái emlegették néha, a kaszinó egyik zugában, suttogó hangon.

— Jesszi törte ki a nyakát! No igen, egyik ember lovagol, kurtára fogja az akadályt és kitöri a nyakát; a másik kártyázik, nem tudja megfizetni kitöri a nyakát; a harmadik belebomlik valamibe és kitöri a nyakát... Jurisics így járt. Csak ne volna a dolog oly végtelen piszkos! Váltóhamisítás! Különben talán segíteni lehetne a szegény ördögön, — így még kísérletet sem szabad tenni.

Jó benyomást keltett egyébiránt, hogy Jurisics mindjárt az elfogatást követő napon írásban megkérte a kaszinó igazgatóságát, hogy törölje a tagok sorából. A tartalékos tiszti rangjáról is lemondott. Azt is helyesnek találta mindenki, hogy Szentgróthy rögtön kifizette a váltókat. Senki sem tudta ugyan, hogy honnan szerezte a pénzt, de mindenki úgy találta, hogy ezzel teljesen rehabilitálta magát azok előtt, akik rossz néven vették tőle, hogy beleártotta magát a váltóhistoriába.

Jurisicsot egy évi börtönre ítélte a törvényszék.

Vállvonogatva, könnyű, keserű mosollyal hallgatta végig az ítéletet és unottan a hosszadalmas indokolást.

Nem főlebbezett. Minek is? A komédia úgy sem tart már sokáig. Megvárja még, — igen, mit is akar megvárni? Talán csak azt, hogy valahára rendbeszedje a gondolatait, — aztán véget vet mindennek. Egy összezsavart lepedődarab, egy szög a zárka falában, — ez a vég.

Az orvos, aki nagyon érdeklődött Jurisics iránt, keresztül vitte, hogy a rabot, akit a folytonos láz irtóztatóan lesóványított, a levegőváltozás kedvéért egyik vidéki börtönbe szállítsák.

Húvós tavaszi éj volt, amikor egy porkoláb kíséretében beszállt a vasúti kocsiba. Mialatt az ő, parasztszokás szerint, nagyokat sóhajtogatva, üres szemmel bámult a pipája füstjébe, addig ő tele tüdővel szitta a nyitott ablakon át beáradó hideg levegőt és figyelmesen nézte a távolban meg-megcsillanó fénypontokat. A szabad levegő kissé eloszlatta a zavaros ködöt, amely hetek óta az agyát nyomta.

Éjfél után megérkeztek rendeltetési helyükre. Egy szuronyos átvette Jurisicsot és elkísérte a börtönépületig, amely óriási falaival sötétben feküdt a folyó partján.

Mialatt a kapun becsöngettek, odaát, egy kis csapszékben, éppen eloltották a lámpásokat.

— Oltják a lámpásokat, vége az előadásnak! — gondolta Jurisics. És úgy érezte, mintha egy nagy szinpadról lépne le, mint egy kifütyölt darab szerzője.

Nagy, sárga, négyszögletes ház a folyó partján; ez a börtön épülete. Mélységes hallgatásával és vak ablakaival olyan szomorú, mint egy beteg állat, a mely a verőfényben sűtkérezik. Belül is minden sárga és négyszögletes: a falak, az ablakok a homokos udvar. Az udvaron tíz gömbölyűre nyírt akácfa unatkozik, kettős sorban, centiméterrel kimért távolságban egymástól. Különben minden oly sivár és elszomorítóan tiszta, hogy az embernek sirni volna kedve, ha végigné az udvaron.

Halálos unalom borul az egész telepre. Nyomasztó unalom, amely megakasztja a járókat a rabok lépteit, megsibbasztja a műhelyekben, az irodákban dolgozók kezeit, ólomsúllyal nehezedik a templomban, a tantermekben ülők pilláira. Ha egy fával megrakott taligát vonszolnak az udvarra, tízen is nekifeszülnek a löcsöknek, de azért oly lassan mozognak, mint a csigapósta. Egy-egy ember félnapig is elsúrolgat egy konyha-dézsán.

Jurisics eleintén teljesen átengedte magát környezetének szibbasztó hatásának és valami csodálatos, közömbös növényéletet élt. Rabtársairól, meg az örökről alig vett tudomást. Sötét apátiával járt-kelt, heteken át alig lehetett szavát hallani.

Még Nagy Gyurkával sem állott szóba, azzal a jókedvű parasztleánnyal, akivel egy cellába zárták. Ez a Nagy Gyurka csinos, fürgé fiú volt, aki holmi korcsmai legénykedésnek itta meg a levét. A börtön műhelyében a kovácmesterséget tanulta. A magyar paraszt csökönyös lojalitásával tekintetes úrnak szolgáltatta rabtársát és kéretlenül apró szolgálásokat végzett körülötte. A zárkát is egyedül tisztogatta, vékony fejhangon valami egyhangú népdal refrainjét dudolva magában. Ezt a refraint, mindig csak ezt az egyet, százszor is elfújta napjában:

Fölemelé Kádár szeméit az égre . . .

Tovább nem tudta. Jurisics fantáziájában végre ez az együgyű dal képviselte a börtön-élet egész kétségbeesztő unalmát.

Egy pár hét múlva izgatott, növekedő türelmetlenség vett rajta erőt. Mintha várt volna valamit. Pedig alig tudta volna, hogy mit. És amint egyszer már olvasni kezdte a napokat, az idő keze kétségbeesztő lassúsággal forgott tovább. Néha meg éppen mintha megakadt volna. Tíz perc: idő; egy óra: hosszú idő; egy hét: egész korszak . . .

A második hónap közepe táján már úgy érezte, mintha itt született volna, a sárga falak között és mintha itt kellene végig élni egész életét. Alig tudta már elképzelni, milyen ember volt ő akkor, amikor még kemény kalappal a fején, szegfűvel a gomblyukában, járt-kelt a főváros aszfaltján, senkinek sem engedelmeskedve, csak a saját szeszélyének . . .

Emésztő keserűség töltötte el. Néha, különösen esténként, ha az ajtózárbán megcsattant a kulcs, forró vérhullám szökött a fejébe. A haja fölborzolódt, lángoló düh fogta el. Ilyenkor kedve lett volna törni, rombolni . . .

Egyszer az irodában, ahol iratok másolásával foglalkoztatták, elcsent egy éles papírvágó ollót és

elrejtette a zárkájában. Maga sem tudta, hogy mire fogja használni, de jól esett neki a tudat, hogy van egy szerszáma, amellyel, ha akarja, véget vethet a maga vagy a mások életének. Reggelre megint eltűnt az olló. Nagy Gyurka pedig ott ült az ablakdeszkán és tetetett egykedvűséggel dudolta:

Fölemelé Kádár szeméit az égre . . .

Jurisics torkon ragadta a legényt.

— Gazember! Add vissza az ollómat!

— Kidobtam az ablakon, — dadogta a megszeppent kovács. — Kidobtam, hogy a tekintetes úr ne tehessen kárt magában . . .

XII.

Egy új felügyelőt neveztek ki a börtönbe. Valami kiszolgált altisztet. Sápadt arcú, kipödrött bajszú, vézna embert, akinek már merev testtartásán is meglátszott a zsarnok hajlamu pedáns.

Fanatikus rendszeretével és kémkedési ösztönével szimatoló vizsla módjára futkosott az épületben, rendetlenség után kutatva. Az öreg porcolábok és a rabok csakhamar meggyűlöltek és kollektív egyetértéssel szidták a műhelyekben.

Az új felügyelőnek az első pillanattól fogva szálla volt a szemében az a kivételes állás, amelyet Jurisics a többi rab közt elfoglalt. Sehogysem tetszett neki ez a rab, aki dölyfös zárkózottsággal járt-kelt a börtön-épületben, alig válaszolt kérdéseire és tétlenül, álmodozva ült íróasztala mellett.

Egyszer szokott éles hangján megszólította Jurisicsot az irodában.

— Mit dolgozott ma?

Jurisics egy ívet dobott az asztalra, az ív félig tele volt írva számokkal.

— Ennyi az egész? — méltatlankodott a felügyelő. — Ugy látom, le kell magát szoktatnom lustaságáról.

Jurisics vállat vont, aztán hátat fordított a felügyelőnek, mintha terhére volna tovább folytatni a beszélgetést.

A felügyelő úgy találta, hogy a rab makacsságát a saját tekintélye érdekében meg kell törnie.

— Keljen fel, ha velem beszél! Parancsolom, hogy keljen fel!

És mivel Jurisics nem mozdult elég gyorsan, egy erőyes ütést mért a vállára.

Jurisics vérben forgó szemekkel szökött talpra, — a következő pillanatban a felügyelő sebzett homlokkal, szédülve rohant a szoba tulsó sarkába. A másik két íróasztal mellől ingerülten ugrottak fel a rabok, egyikük (sohasem tudódott ki, hogy melyikük) becsapta a tölgyfaajtó retesét . . .

A felügyelő talpra állt, amikor észrevette, hogy egyedül van a féket vesztett rabok közt, az ablakfülkébe hátrált és fölkapta az övén függő revolvert.

— Örség! Örség! — kiáltotta az izgalomtól riadózó hangon.

Jurisics keresztbe tett karokkal, ziháló mellel

állott az ajtó előtt és csillogó szemekkel tekintett a reá szegzett revolver csövébe.

— Aki megmozdul, azt lelövöm! — hangzott a felügyelő éles hangja.

A többi rab meglapult az asztalok mögött, Jurisics azonban két lépést előre tett, aztán megállott. Féktelen harag tüzelte, az a harag, amelyet a farkas érez a házörző komondorral szemben. Ez a pergamen-képű, kihegyezett bajszu fiókzsarnok, az egész hivatalos társadalmat képviselte előtte, azt a kicserzett szívű, üresfejű társadalmat, amely buta paragrafusai szerint méregette, szabdalta az ő szabadságát és büszkeségét...

Egy lövés dördült el. A golyó a falnak ment, jókora lyukat ütve a vakolaton.

Jurisics a lövés után mozdulatlanul állott egy helyben. Nagyon sápadt volt. A felügyelő arca is krétafehér lett.

Odalenn, az udvaron, az őr ordítása hallatszott, amint fegyver alá szólította a legénységet. A folyosóról ajtócsapkodás, fegyvercsörgés és futó léptek zaja hangzott. A vészharang megszólalt. Az egész épületet pedig hirtelen valami baljóslatu, félelmetes morgás járta át, mintha a lázadás forgószele vágatna végig a folyosókon.

A felügyelő újra fölemelte fegyverét Jurisicsra.

— Vissza! — vagy keresztül lövöm!

Jurisics pedig megint két lépést tett előre. Már csak nyolc lépésnyire voltak egymástól.

Ez az óriási rabalak, amely izzó szemmel, lassan, de biztosan közeledett feléje és föl sem vette a mellének tartott fegyvert, oly zibbasztó rémülettel töltötte el a különben nem gyáva felügyelőt, hogy haja égnek meredt, a keze meg oly erősen remegett, hogy látni lehetett a revolver csövének mozgását...

Megint lőtt, — most sem talált.

Harmadszor is fölrántotta a ravaszt. Most már nem is célzott, a golyó belefuródott a szoba tetejébe.

Aztán elvesztette a fejét, kiejtette kezéből a fegyvert, bezúta öklével az ablak üvegét és olyasféle mozdulatot tett, mintha ki akarna szökni a rácsos ablakon... Jurisics már oly közel állott hozzá, hogy elérhette a kezével... A felügyelő most már az ablakfülke sarkába szorult és félelemtől eltorzult arccal nézett ellenfelére...

— Ne öljön meg! — suttogta.

A féktelen düh hirtelen elpárolgott Jurisics lelkéből. Mintha odabenn, az utolsó pillanatban, egy szelelő nyílt volna meg.

Gyermekkorában egyszer kergetőbe vett egy fiúcskát, aki kövel megdobta. Valami sarokban megszorította. Az a fiúcska, — épp oly félelemmel, kegyelmet esdően nézett reá, mint most a felügyelő. A fiú azt mondta neki: Ne öl meg!

És most a felügyelőnek ugyanazt mondja, amit a kis fiúnak:

— Ne félj, hiszen nem vagyok vadállat!

Kivülről puskaaggal döngették az ajtót. Az egyik rab, Jurisics néma intésére, kinyitotta a reteszt. A folyosót fegyveresek állották el, a por-

koláb, lövésre készen tartott puskával lépett a szobába.

— Verjétek vasra valamennyit!

A felügyelő remegő kézzel simított végig a homlokán, aztán rekedt hangon, látható megszegyenüléssel mondta:

— Nem kell bántani... Én hamarkodtam el a dolgot...

XIII.

Fölemelé Kádár szemeit az égre...

Nagy Gyurka, aki éppen az ebédet hozta, hirtelen abbahagyta a nótáját, amikor meglátta, hogy az intézet papja pipával a fogai közt, ott ül Jurisics mellett az ágyon.

— Nem fogok az elveszett fiúval példálózgatni, — mondta a pap, — hanem teszlek önnek egy józan indítványt. Ön meg van győződve, hogy nem folytathatja az életet, mert alapjából elhibázta; — én viszont azt állítom, hogy a hibát jóvá lehet tenni és hogy ön még boldogabb lehet, mint amilyen eddigi életében volt. Legyünk őszinték: Eddig egyáltalában nem volt boldog, ezentul pedig még az lehet, — már amennyire ember az lehet. Nem hiszi? Azt indítványozom, hogy próbálja meg. Ha belátja, hogy nincs igazam, akkor tegye meg azt, amit meggyőződése szerint tennie kell. Ha igazam volt, — nos, akkor érdemes volt a próbát megtennie. Eszem ágában sincs, hogy vallási érvekkel küzdjek az öngyilkosság teóriája ellen, — ön az ilyen okok iránt egy csepp fogékonysággal sem bír, — de nézzük a dolgot az én vidéki plébános-eszemmel. Mit gondol, hány évet élhet ön még, legjobb esetben? Mondjuk negyvenet, vagy mondjuk harmincat. Olyan hosszú időnek találja ezt? Látta, a Gondviselés — vagy ha úgy tetszik: a természet — egy csöppet engedett minden embernek az idő végtelen tengeréből. Nem tehetek róla, de én a felebaráti szánakozás mellett mindig valami nevetési ingert is érzek, ha megtudom, hogy valaki ezt a parányt megsokalta és fejével beleugrott oda, ahol ő csak áthathatlan feketeséget lát... Ön azt mondja, hogy nem gyűlöli éppen az életet, de mit ér az élet, ha nem mehet többé az emberek közé? Bocsánat, — mit ért ön tulajdonképpen emberek alatt? Sokat mondok, ha az ön személyes ismerőseinek számát kétezerre teszem. A világon pedig, felületes számítás szerint, kétezer millió ember lakik. Egyezer kilencszázkilencvenkilenc millió és még egy pár százezer ember tehát nem bír tudomással arról, hogy ön a világon van. Hátha ön ezek közt még talál embereket, akik szeretetreméltóbbak eddigi ismerőseinél, akiknek a kedvéért érdemes élni? Próbálja meg!

— Becsület nélkül? — vetette oda Jurisics.

Az öreg elmosolyodott, majd gyújtóért küldte Nagy Gyurkát.

— Becsület! — mondta aztán. — Látta, én emlékszem, hogy volt önnek egy szenzációs pár-baja, — valami szép asszony miatt, — amely pár-baj nagyban öregbítette becsületesebb ember, vagy

mint önök mondják: gentleman hírét... Ön aztán váltót hamisított, mint nekem bevallotta, azért, hogy egy jó fiú életét megmentse. Nem gondolja, hogy akadhat a kétezzer millió közt olyan ember, aki azt a párját tekintve becstelenségnek és éppen a váltóhamisítást róvja föl érdemül? Akad. Önnek új életre kell készülnie. A múlt tapasztalataiból levonhatja a következtetéseket a jövőre nézve. Amennyire multját ismerem, tragikus hibája, amely elbukatta, nem az a váltó aláírás, hanem az a körülmény, hogy egypár fokkal föllebb állították önt a társadalom lépcsőjén, mint ahová önt józan ésszel állítani kellett volna. Szertelen igényei, nagyúri könnyelműsége, amelyet nem korlátoztak nyárspolgári aggodalmak, és hazard temperamentuma megtették a magukét, hogy önt elbuktassák. Elég ennyit tudnunk, — a többi magától következik. Ha boldogulni akar az életben, szállítsa le az igényeit. Szálljon lejjebb egypár fokkal a létrán. Ha reám akar hallgatni: kezdje legalul... Mindenekelőtt meg kell szabadulnia azoktól a tépelődésektől, amelyekkel önmagát gyötri. Legjobb út erre a súlyos fizikai munka. Önnek hatalmas izmai vannak, foglalkoztassa izmait. Régi tapasztalásom különben is, hogy a testileg erős embereket inkább teszi tönkre a henye életmód, mint a gyöngéket. Álljon be egyik műhelyünkbe és tanulja meg a mesterséget. Ha letelt az év, akkor menjen ki a világba, valahová, ahol önt nem ismerik és próbálkozzék meg, mire tudja vinni a saját erejéből. Ne vegye túlságos tragikusan a testi kényelmetlenséget, — tegyen úgy, mint Péter cár, aki inkognitóban gerendákat fűrészelt... Tűzzön ki magának határidőt, mondjuk három évet. Ha aztán beleunt a dologba, még mindig megteheti azt, amit tennie kell. Meglehet azonban, hogy mulatságosnak találja új életét... Próbálja meg!

A pap fölkelt és kezét fogott Jurisicscsal. Azt mondta, hogy ebédelni megy. Otthon gulyás-levesel várják, azt nagyon szereti.

Jurisics keserűen mosolygott.

— Nekem úgy rémlik, — mondta némi gúnynyal, — hogy főtisztelendő úr könnyen beszél. Nem tudja, mi az, rabnak lenni!

— Édes fiam, — mondta a pap szárazon, — kissé mégis szólhatok a dologhoz, mert hat évig voltam rab. Kufsteinban ültem a Geroldseck alatti lyukban. A jobb lábam oda volt láncolva a falhoz, — azért bicegek egy kicsit járásközben...

Az öreg pap józan paraszt-logikája olyan hatással volt Jurisicsra, hogy egypár napi gondolkozás után beállt az intézetbeli kovácsműhelybe. Addig sokat gondolkozott a multjáról. Oly tiszta, kritikus szemmel látta most életét, mint a kifütyült szerző a drámáját. Most már tudta, hol hibázta el a cselekményt és mit kellett volna tennie, hogy sikert arathasson!

A hátsó udvar sarkában volt egy füstös lyuk, hol egész nap vörös tűzfény lobogott és harmónikus üllőcsengés szólt. Jurisics Jancsi dolgozott ott. Nagy Gyurka és még egy öreg rab társaságában.

Szekérvasat gyártottak és patkót és ha megszállotta az öreg mestert a művészi ihletés, akkor

még fejbetörésre alkalmas fokosokat is kalapált a vidéki megrendelőknek, — pedig éppen egy ilyen fokossal behorpasztott fej juttatta őt ide.

Jurisics, különösen inaskodása idején, esténként halálra fáradtan rogyott ágyára. Tenyere sajgott, minden tagja fájt, azt a kéjes izom-lázt érezte, amelyet a sportember tud csak méltatni. Másnap aztán az újabb munka megint megpuhította merev tagjait és kiűzte csontjaiból a fáradtságot.

Nyáron át a szabadban dolgoztak. Az öreg plébános néha kivitette karosszékét az udvarra, és elnézte pipaszó mellett azt a három félmeztelen, kormos férfialakot, amely hajlékony derékka, a saját erőfeszítésében gyönyörködve, ütemesen verte a sziporkázó vasat.

Jurisicsnak, társai állítása szerint, nagy tehetsége volt a mesterséghez. Rövid inaskodás után már annyira vitte, hogy egy tűzről ki tudott kalapálni egy patkót.

A munka jó hatással volt reá. Fölhagyott sötét tépelődéseivel, a folytonos kalapácsdöngés pedig, amely megrázkódattatta egész valóját, megédzette idegeit. És mintha az érc, amelyet erős kezekkel formált, átengedett volna neki valamit tulajdonságaiból: akarateréje szilárd lett, miként mellén és karján az izmok.

XIV.

Már erősen alkonyodott, mikor Jurisics kilépett a börtönépület kapuján. Körülnézett és úgy érezte, mintha szédülne. Leült arra a lócára, amelyen napközben a börtönőrök szoktak lustálkodni.

Szabad volt. Mehetett, amerre kedve tartotta. És mégis, az ujjongó örömmámor helyett, amelytől eleve félt, mint egy nagy lelki megrázkódástól szokás félni, most csak valami fájdalmas fásultságot érzett. Nagynak, üresnek, idegennek találta a világot, pedig alig látott belőle egyebet egypár palánkkerítésnél. Titokzatos félelem szállotta meg. Félt mindattól, amin a jövőben még át kell majd esnie és ha ösztönére hallgatott volna, talán visszament volna megint csendes, biztos zárkájába, hogy ott töltsé egész életét.

Jó ideig még ott ült, fejét két tenyerébe támasztva és magában álmódozva. Mikor odabenn a nagy házban megszólalt az esti harang, megemberelte magát és talpra állott. Tudta, hogy a porkolábok jönnek és nem akarta, hogy itt találják. Gyors, bizonytalan léptekkel indult meg a pályaudvar felé, a házfalak mellett haladt, mint valaki, aki attól fél, hogy el találna szédülni.

Fogsága utolsó idejében egyebet se csinált, mint tervezgetett. A legkisebb részletig kiszínezte jövő életének képét. Most egyszerre úgy találta, hogy azok az éjjeli fantáziák mind képtelen álmok voltak és nem tudott magával mit kezdeni. Nyitva állott előtte az egész világ, ahol nem ismerte senki és ő mégis arra az egyetlen helyre ment, ahol majd mindenki ismerte: Budapestre.

Még az éjjel megérkezett a fővárosba.

Egy külvárosi kis fogadóban halt meg. Egész

vagyonaát magánál hordta, azt a hatvan forintot, amit kovácsmesterségével keresett és kevés ruhá-
neműt. Egy szürke elpusztíthatatlan angol ruha
volt rajta, amit egypár év előtt csináltatott a va-
dászatra.

Másnap reggel ott hagyta a fogadót és egy kis
szobába költözött, amelyet egy asszonyságnál bé-
relt, künn a Városligetnél. Olcsó szoba volt és
ennélfogva sötét és szűk. Bejárata a konyhán át
vezetett, ablaka egy nyirkos, patkányszagú ud-
varra nyílt; Jurisics, aki azelőtt az inasát se la-
katta volna ilyen szomorú lyukban, mégis úgy
találta, hogy elég kényelmes lakás. Különösen a
háziasszony kopott kerevete nyerte meg a tet-
szését.

Estefelé volt csak bátorsága kimenni az ut-
cára. Jó ideig keskeny mellékutcákon tévelygett,
végül kiment az Andrássy-útra.

A ragyogó lámpasorok, az Opera árkádjai alá
robogó hintók, a zsúfolt kávéházak, a sok járó-
kelő, — mindez elkábította, megzavarta. Nagy örö-
mére, egyetlen régi ismerősével se találkozott.
Mintha csak az egész lakosságot kicserélték volna
egy év alatt.

Később megéhezett és betért valami szerény
vendéglőbe. Alig hogy benn volt az ivóban, már
megfordult megint a sarkán és esze nélkül sietett
ki. Az első asztalnál, több söröző fiakkal társa-
ságában, ott látta a volt kocsisát, elegáns, drap-
színű felöltőben, fülére csapott cilinderrel, ostor-
ral a térdei között.

Hazament és másnap is csak késő délután
hagyta el megint a lakását. A szobaasszony ezt
furcsának találhatta, mert megkérdezte, hogy
nincs-e valami rendes foglalkozása? Jurisics azt
mondta, hogy most nincs ugyan, de lesz nem-
sokára.

Megint az Andrássy-úton járt. Ezuttal a ki-
váncsiak közé állott és nézte a hosszú kocsisort,
amely a versenytérrel jött.

A hintókban nagyon sok ismerőst látott,
majdnem csupa ismerőst. Szentgróthy-t is látta.
Világos tavaszi ruhában, az elmaradhatatlan vi-
rággal a gomblyukában, monoklival a szemében,
öt-hat úr társaságában egy hatalmas vadászko-
csiban ült, amelynek tüzes négyesét egy fiatal
mágnás hajtotta...

Aztán mások, ismerős asszonyok, régi cimbo-
rák. Egy szögletes arcú úr, aki magas bakján előre
hajolva figyel szélesebben ügető félvéreire. Arcán
végig sebhelyt visel, — ezt a vágást Jurisicstől
kapta a felesége szép szeme kedvéért.

Két csinos huszártiszt, egy hetyke kis önkén-
tessel a kocsisban. Ezek az Ilonday-fiúk, akiknek a
birtokán gyakran vadászgatott. Nővérük is van,
egy nyalka özvegyasszonyka, akiről az egész vár-
megye tudta, hogy nagy gyöngéje van Jurisics
iránt...

Aztán két feltűnően csinos asszony egy nagy
landauerben. Valami tavaszi kirándulásra emlé-
keztették Jurisicsot, amikor fehér kötőt kötöttek
eléje és epres-bowlet kavartattak vele...

Ezek és mások sebesen ügettek el előtte, mint
a múlt víziói.

Amikor bealkonyodott, kiment a Városligetbe.
Egy félreeső padra ült és szórakozottan hallgatta
a távoli vendéglőből elhallatszódó cigányzenét. Meg-
lehetős hűvös tavaszi est volt; a teli hold sárga
korongja közömbösen bukkant föl a tó fölött, fe-
keté fatörzsek mögül, hideg, sötét szomorúsággal
töltve el a fiatalember lelkét. Azzal a sötét szomo-
rúsággal, amelyet csak az elhagyott ember érezhet
a fölséges közömbösséggel munkálkodó természeti
erők láttára.

Mikor hazafelé indult, egy didergő kis leány
szaladt utána.

— Vegye meg ezt a virágot! Még csak ez az
egy van!

Megvette és a kis bokkrétával a kezében ment
tovább. Ibolya volt. Arcához emelte, — egyszer,
kétszer — és amint fölszívta a rég nem érzett ta-
vaszi illatot, egyszerre megint érezte ama varázs
titokzatos hatalmát, amely ellen egy egész éven át
küzdött...

Jesszi! Megfordult, körülnézett — a szíve oly
sejtelmesen dobogott, mintha már hallaná a leány
ruhájának suhogását... Semmi!

Föl fogja keresni Jesszit. Hiszen — bármint
tagadja önmaga előtt, másért sem jött Budapestre!
Százszor is megátkozta már emléket, lázas álmai-
ban százszor megint lábaihoz borult, hogy vissza-
koldulja Hadfalussy kedvesétől szerelmét. Most
egyszerre szenvedélyes, dühös, érzékes vágy fogta
el: látni akarja a leányt, csak egyszer akarja még
látni!

Betért egy éjjeli kávéházba, amelyben Jesszi
azelőtt majd minden este megfordult. A felszol-
gáló pincér nem tudott semmit se Jessziről; a fő-
pincér emlékezett ugyan valami csinos virágáros
leányra, aki azelőtt gavallérok társaságában el-
szokott látogatni az üzletbe, de csak annyit mond-
hatott, hogy valami nagy szerencse érte. Holmi
gazdag bojár elvihette Romániába... Vagy Bécsbe
ment? A kaszírő úgy emlékezett, hogy már egy
év előtt Bécsbe ment. Azóta nem látták.

Jurisics leverten ment haza. Most már szé-
gyelte gyöngeségét és tisztában volt magával, hogy
veszedelmes útra tért. Vissza kellett fordulnia a
rég panaceához, a munkához. Dolgozni akart,
hogy kiheverje a fejéből ábrándjait; pénzt keresni,
hogy elmeheessen külföldre.

Másnap találomra elment egy híres műlaka-
toshoz. Név szerint ismerte csak, de azért bizal-
masan elmondta neki multjából azt, amit szük-
ségesnek látott elmondani, aztán munkát kért tőle.
A gyáros komolyan és növekedő érdeklődéssel
hallgatta végig.

— Helyesen teszi, hogy dolgozni akar. Nekem
is kapóra jön az ön ajánlata. Sok a munkám, de
alig van köztük ember, aki meg is tudná fogni a
dolog végét, meg imponálni is tudna a műhely-
ben. Ha akarja, egyelőre beállítom a kovácsmü-
helybe, később meg fog ismerkedni a magasabb
iparágakkal is... Öntől függ aztán, hogy mire
viszi...

Másnap Jurisics már ott dolgozott a gyári ko-
vácok közt. Hatalmas izmai, amelyeket még e
ciklopsz-műhelyben is megbámultak, ügyessége a

nyersebb munkában és hallgatag modora láthatólag imponáltak társainak.

Két hétig dolgozott már a műhelyben, ahová korán reggel jött és amelyet csak alkonyatkor hagyott el.

Egyszer egy kovácsolt kriptarácsot kellett a temetőbe szállítani. Egyik felügyelő sem ért reá, Jurisics hát magára kapta kabátját, a zsebébe tett néhány szerszámot és a lövonatu vasúton kiment a temetőbe, ahová a rácsot már kocsin kivitték. Odakünn egy ideig elnézte hogyan erősítik a sarokrudakat a kriptá márványlapjába vésett nyílásokba, minthogy azonban az egyik munkás, aki útközben kissé bepálinkázott, nagyon ügyetlenül bánt az olvasztott ólommal és a kénnel, Jurisics levetette a kabátját és maga is munkához látott. Letérdelt a földre és a munka hevében nem is ügyelt arra a két hölgyre, aki talpig gyászban, lengő fekete fátyollal, a kavicsos úton közeledett.

Most tanakodva megállottak, az egyik, a fiatalabbik, félénk hangon megszólította:

— Bocsánat — nem látta a temető-ört?

Mihályi Adél volt az édesanyjával.

Jó ideig némán néztek farkasszemet. A túlkarcsú elegáns leánynak, akinek halvány arcán, a száj körül, már két öregkisasszonyos ránc mutatkozott, — és a szakállas munkás, aki ingujjban, kalapáccsal öklében, térdepelt a földön.

Adél arca lángvörös lett, majd belefogózott édesanyja karjába, nagy, könnyes szemeit egyre Jurisicsra függesztve. Aztán ösztönszerűen, suttogó hangon mondta:

— Bocsásson meg...

Azért kért-e bocsánatot, mert megszólította, vagy más valamiért? Jurisics nem tudta meg. Talán nem is ezen töprengett, amikor hosszan bámult a két fekete nőalak után, amely szorosan összesimulva, lehajtott fővel, lassú léptekkel menit a kijárat felé, anélkül, hogy egyszer is visszaneznie.

Még aznap egy másik találkozáson is kellett átesnie.

Mikor este hazament, a háziasszony azt mondta, hogy egy úr várja a szobájában. Jurisics Szentgróthyra gondolt és hirtelen kinyitotta az ajtót. Nem csalódott: A kis Gróthy ott ült a kopott kereveten, elegáns tavaszi felöltőben, gondosan megfésülve, monoklival a szemében. A szobát finom szivarfüst járta át.

Egy pillanatig némán szembenéztek. Jurisicsnek alkalmasint csak ki kellett volna terjesztenie a két karját, hogy a jószívű kis Gróthy zokogva boruljon a nyakába. Jurisics azonban dölyfösen mérte végig régi cimboráját.

— Mit akarsz itt? — kérdezte.

Gróthy zavarba jött. Ilyen fogadtatásra nem volt elkészülve. Kiejtette szeméből a monoklit.

— Bocsáss meg, de hallottam, hogy itt vagy Pesten és látni akartam, hogy mit művelsz...

Mivel pedig nem kapott választ, halkabban, nehogy a háziasszony odakünn meghallja, hozzátette:

— Gondoltam, hogy szükséged lehet valamire...

— Alamizsnát nem fogadok el! — vágott szavába kurtán Jurisics.

— Kérlek, nem is úgy értem... Mi azelőtt olyan jó cimborák voltunk... Aztán tulajdonképpen adósod is volnék.

Jurisics az ágyra dobta kalapját.

— Ha már itt vagy, hát ülj le... Talán jó is, ha egyet-mást megbeszélünk... Ugyis utóljára beszélünk ma egymással, — be fogod látni, hogy ismeretségünkkel föl kell hagynunk...

Szentgróthy tiltakozva emelte föl a kezét, de alapjában véve nagyon megnyugtatta Jurisics kijelentése. Jurisics váratlan megjelenése Budapesten, amelyről a rendőrség útján értesült, már napok óta nyugtalanította és babonás félelemmel töltötte el. Nem tudott előbb megnyugodni, míg a kísértetnek végre nem járt. Mikor most Jurisics modorából meggyőződött, hogy régi barátja elég tapintattal fogja föl egymáshoz való viszonyukat és nem szándékozik őt kompromittálni, tetemes megkönnyebbülést érzett és jókedvében szinte áradni kezdett.

— Az adósságaid miatt nem kell aggódnod. A boldogult öreged hagyatékából, meg a te dolgaid árából kifizettünk mindent. Mondhatom, a kaszinó szépen viselte magát. Mikor a lakásodat licitálták, a régi fiúk mind eljöttek és fölhajtottak mindent... A kis Ilondy kétszáz forintot adott egy bőr szivartárcáért... Ezt különben meg is írtam neked, de a levelemet fölbontatlanul visszaküldték...

— Nem fogadtam el leveleket, — mondta Jurisics mogorván.

Ez fölbátorította Gróthyt, hogy egy kicsit elvesse a sulykot.

— Egyszer meg is akartalak látogatni!

— Senkit sem eresztettem magamhoz.

Szentgróthy a fejével bólintott.

— Tudom, a szép leány mondta. Többször járt utánad, írt is...

Jurisics arca lángvörös lett. Jól tudta, hogy kiről van szó, de azért mégis megkérdezte:

— Miféle leányról beszélsz?

— Hát Jessziről!

Hosszú hallgatás után elszánta magát egy másik kérdésre:

— Itt van Budapesten?

— Persze!

— Azt hittem, hogy Hadfalussy magával vitte, — mondta Jurisics halkan.

Szentgróthy megörült, hogy talált végre valamit, ami barátját érdekli.

— Hadfalussy? Nem is hallottad azt a fölséges dolgot? Persze, te akkor már nem voltál itt, mikor a skandalum történt...

Szép sorjába elmondta.

— Tudod, hogy a herceg kitartotta Jesszit, anélkül, hogy ismerte volna... Tett ő ennél nagyobb bolondokat is... Egy év előtt eljött Budapestre és egy nap az ügyvédjével magához hívatta Jesszit... Ugy látszik, a pénzen szerzett jogait akarta érvényesíteni... Hogy mi történt kettőjük közt, azt nem tudom, annyi tény, hogy Jesszi kurtán hátat fordított neki. Ugy látszik, hogy ilyesmi

először esett meg Hadfalussy praxisában, — az is meglehet, hogy nagyon belebomlott a leányba, — elég az hozzá: az öreg oligarháti dühbe hozta Jesszi ellentállása. Pénzen szerzett jogaira hivatkozott és ebből aztán óriási skandalum származott. Jesszi — az ég tudná, honnan szerezte a pénzt? — elküldte neki azt az ötezer forintot, amit öt év alatt tőle kapott. Hadfalussy persze nem fogadta el a pénzt. Jesszi pedig azzal válaszolt, hogy az ötezer forintot a herceg neve alatt valami jótékony egyesületnek ajándékozta és valamennyi hírlapban nyugtáztatta... ilyen fölsülés még alig esett meg gavallér emberrel. Az egész város beszélt róla, a lapok pedig mint elsőrendű pikantériát találtak föl olvasóiknak... A dolog annyira elkodvetlenítette Hadfalussyt, hogy megutálta Budapestet és visszament Párisba...

— És mi lett Jesszivel?

— Jesszi virágkereskedést nyitott a Belvárosban. Igen szép üzlete van, — el se tudom képzelni, honnan szerezte a pénzt. Valami titkos pénzforrása lehet... Ámbár nem tudom, hogy ki tartaná pénzzel, mert valóságos apáca-életet folytat... Áz előtt hébe-korba legalább eljárt mulatni, egy év óta sehová se jár, csak az üzletébe... Egy szoknyás nyárspolgár!

Még egypár ujságot talált föl Jurisicsnak, többek közt azt is, hogy az öreg Mihályi vagy egy fél év előtt meghalt, aztán végképp megakadt a beszélgetés köztük.

Szentgróthy fölkel és a kalapja után nyúl.

— Tehát semmire sincs szükséged?

— Semmire! És jegyezd meg, hogy a mai naptól kezdve nem ismerlek többet!

Szentgróthy kissé elérékenyedve nézett barátjára.

— Ej, miért is kellett annak a számárságnak megtörténni?

— Ne érzelegj! — mondta Jurisics a régi gúnyjal.

Nem is nyújtott neki kezet, amikor elbúcsúztak.

— Nem akarom, hogy később megbánjad látogatásodat!

Szentgróthy még a lépcsőn is meg volt indulva.

— Kár ezért a fiúért! — suttozta magában. — Kár! csak azt szeretném tudni, hogy miért nem lőtte magát főbe?

XV.

Jurisics, amikor másnap este kijött a gyárból, a Belváros felé vette útját.

Egész nap szakadt az eső, alkonyat felé kiderült ugyan, de a lucskos utcák korán néptelenek lettek. Jó sokáig tévelygett cél nélkül, a kirakatokat nézegetve, amikor egyszerre megállott egy fényesen kivilágított üzlet tükrös ablaka előtt. Elegáns virágkereskedés volt, aranyléces, fehér-lakkos állványokkal, atlaszfüggönyökkel, csipkés levelű pálmákkal és exotikus növényekkel.

Az üzletben két hölgy ült, láthatólag vevők,

egy csinos, barna leány egész halmaz koszorút hordott eléjük, az üzlet tulajdonosnéja pedig a polcnak támaszkodva beszélgetett az asszonyokkal.

Jesszi volt. Ott állt, bőkarú, fekete ruhában, magasra fésült, aranyszőke hajjal, édes mosollyal az ajkán, öntudatlan gráciával dőlve az asztalnak. Üdőbb, bájosabb, kacérabb volt, mint valaha. A kirakat üvegén megtört gázfény szivárványos zománcsal övezte finom arcát.

Jurisics mozdulatlanul állott az utcán és vagy egy negyedóráig legeltette szemét Jesszi alakján. A hölgyek aztán elmentek, Jesszi elkísérte őket az ajtóig, majd visszament és eltűnt az üzlet mellett levő fülkében.

Jurisics egypárszor föl-alá járt az aszfalton, hogy összeszedje bátorságát, — amikor reá tette kezét az ajtó kilincsére, Jesszi megint megjelent az üzletben. Leült a polc előtt álló zsöllére és egy újság olvasásába mélyedt. Lecsüggesztett fejjel, csendesen pihegő kebelével hajolt a lap fölé, Jurisicsnak most már éppen nem volt bátorsága reá nyitni. Hátha nagyon meg találja ijedni?

A leány később az órát nézte, aztán megint bement a fülkébe és egy bő, prêmes köpenyeggel a vállán, tért vissza. Két kalapos leány és egy cseléd jött vele. Mikor Jesszi kilépett az utcára, Jurisics átment az utca túlsó oldalára. Az üzletben eloltották a lámpákat, aztán bezárták az ajtókat; a leányok jobb felé mentek, Jesszi pedig a cseléddel bal felé. Jurisics az utca túlsó oldalán követte őket.

A harmadik-negyedik háznál Jesszi már befordult a kapun, a fiatalember pedig egyedül maradt a néptelen utcán. Egypárszor zavartan járt föl-alá, aztán ő is bement a házba. Ösztönszerűen fölhaladt a lépcsőn és kilépett az első emelet nyitott folyosójára. A vasrácsnak támaszkodott és a véletlenre bízta, mi történjék tovább. Néhány perc múlva egy kis cselédleány jött ki az egyik lakásból; palackkal a kezében, dudolva futott le a lépcsőn. Jurisics megismerte Jesszi cselédjét. Most már tudta, hol lakik... Belépett az előszobába, aztán kopogtatott az ajtón.

— Maris! — kiáltotta belül Jesszi.

Jurisics lassan kinyitotta az ajtót.

— Én vagyok, Jesszi!

— Ki az?

— Jurisics!

Jesszi a nyitott ruhaszekrény előtt állott, éppen a nagy prêmes nagykabátját hajtogatta össze. Hogy megpillantotta Jurisicsot, elsápadva támaszkodott a szekrény ajtajának, amely nyikorogva fordult meg a sarkában. Aztán a földre ejtette a ruhát.

— Jurisics! — suttozta, két kezét összekulcsolva.

— Nagyon megijesztettem? — kérdezte Jurisics halkán. — Bocsásson meg!

Kezet fogtak és habozva, vizsgálódva néztek egymás szemébe. A leány még mindig sápadt volt. Valami bizalmatlanságot olvashatott ki Jurisics a szemeiből és ez félénkké tette.

— Óh, Jurisics, hát megjött! Mindig vártam! A fiatalember leült, Jesszi meg nekitámaszko-

kodott a kerevet karjának és vizsgálódva, mereven nézte. Oly sok mondani valójuk lett volna és most, első zavarukban, alig tudtak mit beszélni.

Jesszi kis lakása egyszerű, de csinos volt. A leány szerette a színeket és ösztönszerű érzéssel bírt a művészi staffage iránt. Ez a staffage nyomasztó hatással volt Jurisicsra. Nagy, kemény tenyereivel és viseltes ruhájában kopottnak, otrombának érezte magát a bambusznádbútorok és a világos függönyök közt. Másképp képzelte el az első vizionlátást. Most valami csalódásfélét érzett és azt hitte, hogy okát kell adnia idejövételének.

— Még egyszer látni akartam, aztán elmegyek.

— Hová megy?

— El, messzire, — ahová már tavaly akartam menni.

Hosszú csend következett.

— És — egyedül? — kérdezte Jesszi habozva, nagy szemét Jurisicsra emelve.

— Egyedül! Kit vinnék magammal?

— Persze, kit is vinne magával!

Jesszi fölkelt és lassú léptekkel, összekulcsolt kezekkel ment végig a szobán. Mikor kis íróasztalához ért, eszébe juthatott valami. Fölkapott egy nagy, fekete könyvet és odatette Jurisics elé. Félvállról, hanyagul mondta:

— A leszámolás!

— Miféle leszámolás?

Jesszi kinyitotta a könyvet és lapozgatni kezdett benne.

— Itt van minden! 14.500 forintot kaptam... 4500 forinttal berendeztem az üzletet... 3000 forintot elhelyeztem a takarékpénztárban, — a könyvecske is itt van... 2000 forintot a kőbányai virágszállítónak adtam kölcsön. Be van táblázva... Az üzlet jól ment, egy év alatt 3000 forintot hozott. — abból ezret elköltöttem, kétezret meg betettem a takarékpénztárba... Maradna még 5000 forint, amellyel nem tudok beszámolni... A saját céljaimra fordítottam, — oda kellett adnom Hadfalussynak... És ha ön most elmegy, akkor nem tudom, hogyan fogom megfizetni.

Letette a könyvet, fölkelt és halkán mondta:

— És ha ön most elmegy, akkor nem is tudom, hogy mi lesz velem...

Jurisics megfogta Jesszi kezét.

— De Jesszi, csak nem gondolja, hogy azt a pénzt visszaveszem? Mit is gondolt?

Hagy mit gondolt? Tudja is ő, hogy mit gondolt! Valami ostobaságot! Olyanfélét, hogy mind a kettőjüké... Most pedig kedve lett volna sírni...

Jurisics szíve félelmetes hangon dobogott. Pírlantása találkozott Jessziével. Egy delejes szikra csillant meg szemükben, amely ellenállhatatlan erővel sodorta őket egymás karjába. Az idegenkedésnek, bizalmatlanságnak egyszerre vége lett; egymásra ismertek, átölelve tartották egymást, szenvedélyesen simultak egymáshoz, mintha soha sem akarnák egymást többé elbocsátani. Jesszi némán szorította oda forró arcát Jurisics nyakához, Jurisics pedig önfeledten simogatta a leány szőke haját.

— Ugy-e, nekünk nem szabad elválnunk soha?

— Soha!

— Hiszen tudtam, hogy szeret!

— De maga — egy rabot?

Jesszi hátradőlt Jurisics karjaiban és két tenyerét a fiatalember vállának támasztva, sajátos mosollyal nézett a szemébe.

Azt mondta:

— Jól van ez így, — nekem nagyon jól! Ha megmaradt volna gavallérnak, akkor talán a szeretője lettem volna... Akkor is szerettem volna, de ön egy hónap vagy egy év múlva reám unt volna... Biztosan tudom, mert ez így szokott lenni...

Megint a szemébe nézett és győzelmes szépségének tudatában mondta:

— Tudom, hogy most nem fog reám unni!

Aztán Jurisics kemény tenyerét kezdte simogatni és egy kicsit elérékenyedett.

— Milyen keze van! Dolgozott úgy-e? Szegény!

Meg akarta csókolni a kezét, de Jurisics nem engedte.

A leány aztán egészen befészkelte magát az ölébe, és mert jól érezte magát, dorombolni kezdett, mint a cica. A sárgaarcú néniről, akivel összeveszett Hadfalussy miatt és aki elment a másik után Odesszába: meg az aggodalmakról, amelyeket egy éven át kiállott, mert nem akarták beereszteni Jurisicshoz a börtönbe...

Jurisics lehunyta a két szemét, mintha a feje szédülne, pedig boldognak, büszkének, bátornak érezte magát megint. Telve életörömmel és munkakedvvel. A jövő édes verőfényben feküdt előtte, mint a tavaszi reggel, a mult pedig — egy emlék! Egy iskola, amelyen át kellett mennie, hogy megtanulja a boldogulás művészetét. Úgy érezte, hogy megtanulta... Megtanulta, hogy mindaz, amit elveszített, elenyésző semmiség ahhoz képest, amit a világban játszott: teher volt, amelytől meg kellett szabadulnia, hogy elérhesse azt az egyetlen dolgot, amelyért érdemes volt élni. Azt az egyetlen dolgot most a karjaiban tartotta. Nem álmokké, hanem szerelmes pihegő, aranyászóke, édes valóság.

XVI.

Két esztendővel később.

A szomolnai erdész hivatalnokok szövetkeztek a bányatisztviselőkkel és szép majálist rendeztek a kincstári erdőben.

Mikor összállították a vendégek névsorát, sokáig töprengtek azon, hogy meghívják-e Kovács János urat, a farkasvölgyi hámorost. A meghívás mellett szólt az az ok, hogy Kovács úrnak bájos, szőke felesége volt, akire a kópé igazgató, bár csak látásból ismerte, szemet vetett. A meghívás ellen szólt, hogy Kovácsék, amikor egy évvel ezelőtt megtelepedtek a szomszédban, a jó illem ellenére, elmulasztották sorra vizitálni a kincstári bányanagyokat. Az igazgatóné döntötte el a vitát: Kovácsék nem lehet meghívni.

Ezek a Kovácsék csudálatos emberek lehettek. Ott fészkeltek a rengeteg tisztásán, egyedül, mint

egy héjapár. Fészkük, egy svájci házikó, két percnyire esik a hámoruktól.

A hámor szót nem kell túlságosan komolyan venni. Jókorá fekete fabódé, amelyben lihegő kis lokomobil emelgeti az öreg kalapácsot és ahol félmeztelen, kormos legények sűrögnek-forognak az izzó vas körül. Kapákat gyártanak, meg ekevasakat; a krassói szekeresek leviszik a vasat a rónára, az alföldi parasztgazdák pedig felhasítják vele a fekete anyaföld hátát.

Senki se tudta, hogy honnan szakadtak ide Kovácsék. Olcsó pénzen megvették régi gazdájától, akit tönkre tett az úrhatnamság, az elzúllásnak indult telepet, az ember pedig két kézzel is neki látott a munkának. Reggeltől estig ott volt a hámorban. Az erdőkerülők, akiknek néha egy korty pálinkát adott, bizonyíthatták, hogy nem egyszer maga is kezébe vette a pörölyt. Kormos arccal, feltúrt ingujjal forgatta a kalapácsot, az erdő visszhangjának ilyenkor öröme telt az üllő ütemes csengésében. Ha az asszony ilyenkor a hámorba vetődött, rendesen kormos orrheggyel jött vissza.

A szomolnaiak sehogyse tudtak tisztába jönni Kovácsékkal. Az asszony ki sem jön a bozótjából és mégis olyan házi ruhákat visel, amelyeken meglátszik a pesti szabás. A férj dolgozik, mint egy paraszt, de azért a viselkedése olyan, akár egy magnásé.

A postamester különben olyasfélét is hallott, hogy ezt a Kovács urat nem is hívták mindig Kovácsnak és hogy valami rovás van a multján. Pénztárhány vagy örökségi hystória. A főerdész, aki a vadászat dolgában egyszer künn járt a Farkas-völgyben, megcáfolta ezt a kósza hírt. Szó sincs róla! Kovácsék úriemberek, akik ó-szilvóriumot tesznek a vendék elé, meg friss sütetű pogácsát.

A hivatalnokok megtartották a majálisukat Kovácsék nélkül, és a multság, a Szomolnai Hírnők szerint, fényesen sikerült. A tánchely színes lampionokkal és nemzeti zászlókkal volt díszítve, a hölgyek cserfakoszorút fontak a hajukba, a bányász-banda a kedvelt herc dáma-polkát játszotta, a fiatalság pedig, a szerkesztő szavai szerint, buzgón hódolt Terpsychorénak.

Azt azonban nem írta meg a Szomolnai Hírnők, hogy a postamester úr alkonyat felé becsipett és szemére lobbantotta a kerületi orvosnak, hogy az utolsó választásoknál az ellenzékkal szavazott. Azt se, hogy a doktor úr e méltatlan gyanúsítás fölött érzett fölháborodásában sündisznónak nevezte a postamester urat, és hogy a két pocakos öreg úr stante pede összeverekedett volna, ha józan fiaik közbe nem vetik magukat.

Az igazgatóné, aki igen finom úriasszony volt, megbotránkozott e jeleneten és tüntetve ott hagyta a tánchelyet, udvarával a Bagolykőre vonulva, ahonnan igen szép kilátás nyílik a völgyre.

Balra látszik a szomolnai katlan, vasúti viaduktjával, jobbra esik a Farkasvölgy. Egy mérges-zöld, keskeny erdei rét, amely kétfelől fekete erdőfalak közé szorul. Ez a Kovácséké. A lejtőn a hámor áll, meg egy pár munkásviskó, a réten fiatal kert közepett, az erkélyes kis svájci ház. A házat két százéves fenyőszál őrzi, mint két csuklyás-

barát. Így, messziről nézve, nagyon csinos, de érni majd csak akkor fog valamit, ha erre is fölviszik a vasutat.

Az igazgatóék letelepedtek a lejtőre. A fiatalság éppen azon tanakodott, hogy mit énekeljenek, a Ha a föld Isten kalapját, vagy a Mi fénylik ott fenn-t, — mikor valamennyien egyszerre összenéztek, aztán mélységes, várakozásteljes hallgatásba merültek.

A keskeny erdei ösvényen két magas alak közeledett. A hámoros volt, meg a felesége.

Lassú, sétáló léptekkel jöttek. Az asszony, aki világos nyári ruhát viselt, fejére tette a férje zöld vadászkalapját és egy nagy erdei bokrétát vitt a kezében. A férj félvállra vetette a puskáját; hajadon fővel ment és a felesége karja alá fűzte a kezét.

Nagyon össze kellett simulniok, hogy egymás mellett elférjenek az ösvényen. Mikor a társasághoz értek, a férj kissé meghajította bronzszínű fejét, az asszony láthatólag zavarba jött, de aztán megbillenítette fején a kalapot és fehér fogsorát mutatta.

Nyugodtan mentek tovább a hegygerincen. Előttük, a távolban, az erdélyi hegylánc határolta a szemhatárt, hosszan elnyújtott fekete hullámokban. Az égbolt bíborfényben égett a hegyek fölött.

Az igazgatóék hosszan néztek a sétálók után. Úgy látták, mintha a két távozó silhouette óriás arányokat öltene és egyenesen belemenne a lángoló égboltozatba.

— Én azt hiszem, — mondta halkan az igazgatóné, aki kikapós férjével nem folytatott valami galambéletet, — én azt hiszem, ezeket kár lett volna meghívni a majálisunkra! Jobban mulatnak ők kettesbel!

Böske, Erzsi, Erzsébet.

BÖZSI.

Az édes anyámat szerettem csak, az édes anyámat és Böskét, mást senkit a világon. A mostohaapámtól féltem, — nagy és komor ember volt, — a bátyám iránt mindig félénk tisztelettel viselkedtem. A bátyám, meg a vad cimborái megkergették a csikókat a cselédudvaron, vagy a béresfiúkkal házsártoskodtak, de engem gyávának és ostobának tartottak.

Ő vele, Bözsivel, akkor barátkoztam csak meg, amikor a kis nénikém már meghalt torokgyíkban.

A házunkból akkoriban egyszerre nagyon csendes ház lett. Hátul, az udvaron meg az istálló körül, akkor is zajongtak, futkostak a bátyámék, de a tornácon csak lábujjhegyen mertek sompo-

lyogni. Féltek háborgatni a feketeruhás asszonyt, édesanyámat, aki nesz nélkül járt-kelt az elfüggönyözött szobákban. Korán hajnaltól késő estig tévelygett a lakásban, elgondolkozva, ideges szórakozottságában nyugalmat nem lelve, mint az óra ingája. Mintha örökké keresne valamit vagy valakit. Néha sorra nyitogatta a szekrényeket, a ládákat. Ilyenkor apró ruhákat láttam a kezében és cipőcskéket, azokat rakosgatta, simogatta, azokat, meg a nénikém bábúit, ákombákomos irkáit.

Velem nem törődött, — most jobb szerette a halottját valamennyi élőnél, — pedig egyre a sarkába kullogtam. Néha megfogtam a ruháját, vagy megsimogattam a karját, hogy észrevegyen. Ilyenkor közömbösen nézett rám az éjszakai sírástól fáradt szemével, vagy azt mondta:

— Mit akarsz, Jankó? Adjak narancsot?

Kinyitotta a pohárszék narancsos fiókját, hogy válogassak belőle, amennyit akarok. Pedig nem akartam narancsot, csak féltékeny voltam a nénikémre.

Napjában tizszer is kiküldött Gyurkáékhoz játszani. Nem mentem a fiúkhoz, — azok ügyis csak gorombáskodtak volna velem, — hanem leültem a küszöbre és onnan hallgattam, mint rop-pan odabenn a padló édesanyám lába alatt.

Ez a sötét nyugalom, a tompa közömbösség elrémített és emésztett. Ha a borongó keserűség, amely a házunkat árnyékba borította, könnyzáporban olvad fel, nagy megkönnyebbüléssel sírtam volna bele a magam részét.

Egy délután, iskola után, belibbent hozzánk Hartay Bözsi.

Úgy jött, mintha megint játszani jönne a nénikémhez: kurta, fehér szoknyában, pipacos kalapjával a fején, kis kezén fekete selyemkeztűt viselt, a nyakán pedig Mária-képet vékony láncon. Olyan karcsú és könnyű volt, olyan csinos, mint egy madár, vagy inkább, mint egy cica. A járása is olyan nesztelen és szerény volt, mint a dormogó cicáé, de hizelegni is úgy tudott.

Az édesanyám elboruló arccal nézte a leánya játszótársát.

— Bözsi! Hát eljöttél?

Bözsi oda simult az anyámhoz, a keztyűs kezét meg a szőke kis arcát hizelegve odadörzsölte az anyám nyakához.

— Eljöttem, néni, — sutto-gta szelid hangján, — eljöttem megnézni, mit csinálnak a Mariska szegény babái... Most egészen magukra vannak!

A babák! A Mariska árvái szomorúan ültek a szoba sarkában és meglátszott rajtuk, hogy a hűtlen kis mamájuk elhagyta őket. Négyen voltak: Elvira kisasszony, — Juci és Panna, a két parasztbaba és Babette, a fitos-orrú párisi, aki magától állni meg ülni tudott. A parasztbabák most szörnyen bolyhosak voltak, a kisasszonybaba a menyasszonyi ruháját viselte, de cipő nem volt a lábán, a szegény Babette pedig, akit nénikém legjobban becézett, egy ingben szégyenkezett.

Bözsi leült az ablakfülkébe és ügyesen öltöztette, fésülte a négy árvát. Amint egymás után a térdére vette őket, az ember azt hitte, hogy a mostohamama gráciájából átömlik valami a ba-

bák lószórtagjaiba is, mert merevségük engedni kezdett és oly ügyesen bókoltak és mozgatták a karjukat, mint a jónevelésű kisleányok. Amikor aztán gyöngéden homlokon csókolták őket, mint Mariska szokta lefekvés előtt, az a némaságban félelmetes keserűség, amit még egyre a szobában éreztem, zokogó hangot adott és könnyárban olvadt szét.

Az édesanyám sírt, hevesen és hosszan, mintha most sírna először életében és egy hosszú mulasztást akarna helyrehozni. En előtte ültem a szőnyegen és vele sírtam, Bözsi pedig megszeppenve simult édesanyámhoz és könyes szemmel nézett hol reá, hol reám.

Amikor haza készült, édesanyám azt mondta:

— Gyere el máskor is, Bözsi... El kell jönnöd, mert most te vagy a babáink mostohája. Hanem az egyik babát vidd el magaddal, emlékül Mariskától...

A leány egy ösztönszerű mozdulatot tett Babette felé, majd szerényen sutto-gta:

— Amelyiket a jó néni ke akarja...

Aztán megcsókolták az édesanyám kezét, könnyű mosollyal felém bólintott, — ami arcomba kergette a szégyenpírt, — és Babette-el a karján elment, nesztelen, ringó léptekkel, mint egy fényesszőrű kis macska.

A másik két babát, Jucit és Pannát, a nénikém születésnapján kapta a Bözsi. Emlékszem: délután kimentem az édesanyámmal a temetőbe, én egy nehéz, nagy koszorút vittem a vállamon, csupa gyöngyvirágból. A templom előtt találkoztunk a Bözsivel, aki éppen az iskolából jött és engedelmet kért az anyámtól, hogy velünk tart-hasson. Amikor a kriptára tettük a virágokat, búsan mondta:

— Ma van a szegény Mariska születésnapja és nem hoztam neki semmit!

Majd eszébe jutott valami. A zsebében volt egy csomó citromos bonbon, amit a plébános adott neki a hittani órán. (Őt mindenki kényeztette.) A bonbonokat kétfelé osztotta, a kisebbik felét megtartotta magának, a nagyobbikat pedig odahintette a sírra, mintha virágokat szórna reá.

A temetőből eljött hozzánk és mi hárman, a menyasszony-babával lakodalmat játszottunk. Úgy volt, hogy én leszek a baba vőlegénye. Bözsi pedig össze fog bennünket adni.

— Nem lesz jobb, ha én leszek a maga menyasszonya? — kérdezte szerényen.

— Persze, hogy jobb lesz... És a baba lesz a pap... De a baba nem tud papolni!

— Hát akkor én leszek a baba vőlegénye és maga lesz a pap.

Sehogysem akarta, hogy a babával összekerüljek. Azt hiszem, egy kicsit féltékenykedett a babára.

Aztán meghívta a Jucit és Pannát is a lakodalmra és ebédet főzött. Egy kis vizes cseresznye-pálinkába citromos bonbonokat tett, meg narancshéjat meg kalácsmorzsát, ezt jól összekavarta és föltálalta nekem. Azt se tudtam, hogy megegyem-e vagy megigyam, de lenyeltem.

Amikor Bözsi elbúcsúzott tőlünk, az édesanyám odaadta neki Pannát.

— Cserébe a citromos bonbonokért!

Bözsi szabadkozott.

— Nem, édes néni... Nem akarom az ikreket elváltatni, Pannát és Jucit...

— Hát vidd el mind a kettőt!

A leány halk kiáltással csókolta meg az édesanyám ruháját, aztán a két babával a karján kiszurrant a szobából.

Elvira most már egyedül ült a szoba sarkában, mereven, haragosvörös arccal és akkora nagy szemeket meresztve, mintha unalmában vagy bosszúságában mindjárt sírva fakadna.

Egyszer megint magától jött hozzánk Böske. Egy parányi pár selyemharisnyát hozott, amit Elvirának, a menyasszonybabának kötött. (Elvira régi harisnyája már igazán rossz volt.) Édesanyám kissé elmosolyodott és az ölébe vonta a kis leányt.

— Igen, Bözsim, ravasz kis Bözsim, neked adom a menyasszonybabát...

Böske arca lángvörös lett, nem is tudott hamarjában köszönetet mondani, csak oda simult az anyámhoz, a finom kis macskakarmaival pedig hizelegve, kérlelve ölelte körül a nyakát.

Alkonyatkor én vittem Bözsi után a nagy babút. Folyton szemmel tartott és gyakran mondta:

— Vigyázzon ám! El ne ejtse, kérem!

A templom előtt nagy fekete kutyával találkoztunk. Bözsi azt kérdezte tőlem, hogy nem-e veszett a kutya? Arra mind a ketten megszeppentünk és futni kezdtünk, de Bözsi akkor is rám szólt, hogy vigyázzak...

Egypár nap múlva, vagy talán egypár hét múlva, eszembe jutott megkérdezni édesanyámtól, hogy miért nem jár többet hozzánk Hartay Bözsi?

Édesanyám mosolygott.

— Nem fog már eljönni...

Édesanyámnak igaza volt. Bözsi sokáig nem jött el hozzánk, miután elvitte a babáinkat.

ERZSI.

Midőn mint ujdonsült jogász először mentem haza a szülővárosomba, a pályaudvaron fogadott az édesanyám és még valaki.

Ez a valaki talpig fehérben volt, fehér ruhában, nagykarimájú békékalappal, fehér ernyővel a kezében. A fehér csipkefelhő pedig arra való volt, hogy érvényre emelje az ővbe tűzött rózsát és a kalap alatt mosolygó keskeny leányarc egyenletes, gyöngé rózsaszínét, a szűzies virulás színét. Amikor a hízogó, alázatos szem reám pillantott a kalap alól, tüstént megneveztem a gazdáját.

— Bözsi!

— Nem Bözsi, hanem Erzszi nagysád! — utasított rendre az édesanyám.

— Jankónak csak Erzszi, — suttozta a leány. Azzal felém nyújtotta a kezét, amelynek melegét a keztyűn is átéreztem.

Az édesanyámmal kocsira szálltunk és Bözsi-Erzszi azt mondta:

— Láttam a fiatal urat, most megyek a kertünkbe...

A kertjük ott volt valahol a pályaudvar mellett. Kezet csókolt az anyámnak, egy pillanatra az arcát mosolyogva odaszorította az anyám vállához, aztán könnyű macskalépteivel távozott.

— Bájós gyermek! — mondta az édesanyám elragadtatással. Aztán megszólalt benne az anyai büszkeség:

— Hohó, Jankó, nem is képzeled, hogy bókólnak most előttem a leányok, amióta tudják, hogy ekkora nagy jogászfiam van... Erzszi kisasszony is alighanem azért jár hozzám, — majd minden nap nálam van... Sokat beszél rólad, majd mindig rólad beszél... Meg kell engedni: édes, jó, okos gyermek... Úgy segít kezem mellett, mintha tulajdon leányom volna...

Hanem Erzszi nem jött el másnap hozzánk, csak harmadnapon állt meg az ablakunk alatt. Egy csomó pompás rózsát volt a kezében, az édesanyámnak hozta. Amikor már odaadta, visszakoldult egy fehér kis bimbót, azt meg odanyújtotta nekem.

— Kell?

Hogy kell-e! Az édesanyám beszólította és ott tartotta vacsorára. Teánál a mostohabátyám, aki pedig meglehetősen zárkózott ember volt és jobb szeretett az úri cimboráival kártyázni, mint velünk teázni, szintén átjött hozzánk. Erzszi nem igen törődött vele, csak az édesanyám körül forgolódott. Úgy ismerte a járását a pohárszék és a konyha körül, mintha ő volna a házikisasszony.

— Nagyon elkényeztetesz, gyermek! — mondta az édesanyám.

Erzszi, amikor már mindenki megkapta a maga csészéjét, egy zsámolyra telepedett az édesanyám lábához és éjfélig ott maradt ülve, némán, mosolyogva, félig lehunyva szemmel, arcával símogatva az anyám kezét.

Amikor hazakísértem a holdvilágos utcán, szomorúnak látszott.

— Mi baja, Erzszi?

— Nincs bajom... De mindig szomorít valami, ha maguktól elmegyek... Talán az, hogy nekem nincs édesanyám...

Aztán csendes rajongással mondta:

— Láss, Jankó, maga sem tudja ám, hogy milyen asszony az édesanyja... Mindenki szereti, — az asszonyok, a leányok, akik ismerik, mind tűzbe mennének érte...

Egypár nap múlva majális volt az akácokban. Az édesanyám kijelentette, hogy ő is ott lesz azon a majálison. (Alkalmasint az én első sikereimben akart gyönyörködni.) Erzsit természetesen magunkkal vittük. A mostohabátyám, — aki újabb időben különben is fölötté gyöngéden viselkedett az édesanyám iránt, — udvariasan a rendelkezésünkre bocsátotta a kocsiját. Elegáns kocsija volt, libériás inassal; Gyurka különben is úr volt, mert az édesatyja után nagy vagyon maradt reá. Az én apám szegény ember volt.

Erzszi elragadó csinos és ennyivaló kedves volt. Eleintén alig mertem hozzá közeledni, — a megyei urak és a huszárok elállották az útamat, —

a második négyes előtt ő maga intett oda legyezőjével.

- Jankó, hát nem is akar velem táncolni?
- Hiszen annyi a táncosa!
- A második négyest akarja?
- Hogy akarom-e?
- Hát a csárdást?
- Azt is! Mindent!
- Adj ide a karját!

Azt hiszem, ha a fiatal urak meghallották volna ezt a párbeszédet, meggyilkoltak volna. Talán a mi Gyurkánk is, aki öt perccel előbb kérte a négyest és kosarat kapott. Nem is táncolt többet egy tapodtat sem, hanem összefont karokkal állt a tánchely közepén és keresett magának egy huszárt, akibe fáklyafény mellett beleköthetne.

Erzsi a csárdásnál azt mondta:

— Edes Jankó, ha egy kicsit szeret, tegyen meg nekem egyet... Kérje meg a mamát, hogy menjünk gyalog haza és ne kocsin... Hiszen a mama megtesz magának mindent... Az éj oly szép!

Gyanakodóvá lettem.

— És — kivel akar menni?

Rám nézett, mosolyogva, édesen, kicsit csintalan szemmel.

— Csacsil! — suttogta alig hallhatóan.

A cigány éppen a tolnai lakodalmat húzta. A táncolók úgy forogtak-rezegtek egy helyben, mint egy beszédes fűzfabokor, amelyen a jókedv orkánja tombol végig.

Minden úgy lett, ahogy Erzsi akarta. Gyurka dühösen csapott a szüdkéi közé és a sujtásos inasával elvágatott az éjben, mi meg a többiekkel gyalogoltunk. Hátul a mamák, elül a fiatalok, legelül mi ketten, Erzsi meg én.

Nem ittam egy csepp bort egész este és soha életemben nem voltam oly részeg, mint ez este. Óriás nyárfák alatt mentünk. A rét fehér volt a holdvilágtól, a szemhatár ezüstös ködbe olvadt.

Mikor már a városba értünk, Erzsi, akinek a keze oly könnyen pihent a karomon, mint egy fátlyoldarab, búsan mondta:

— Holnapután Herkules-füldőre megyünk... Nem szívesen megyek... Kinek fog akkor udvarolni?

— Én? Erzsi! Senkinek!

— Komolyan, senkinek?

— Esküszöm!

Halkan nevetett.

— Már azt is eltanulta? És ugyan mire esküszik?

Mondom: nagyon részeg voltam. Vakmerően mondtam:

— Arra a csókra, amit adni fog...

Meghökken és levette a kezét a karomról. Azt hittem, hogy halálosan megsértettem, mikor halkan, alig hallhatóan mondta:

— Úgy szeretem, mint a testvéretem... Miért ne csókoljam meg?

Az ajkával könnyen megérintette a homlokomat, annit éreztem, mintha egy virágszirom esnék az arcomba.

— Itt jön az édesmama!

Az „Új Idők“ a magyar családok legnépszerűbb hetilapja.

Harmadnapra fürdőbe utazott az apjával. Négy hétre búcsúztunk el.

A mostohabátyám egypár napig kedvetlenül járt-kelt a házban, aztán csomagoltatott és azt mondta, hogy Budapestre megy, új lószerszámot venni. A fővárosból talán valami fürdőbe is rándul, — útközben majd meggondolja magát, hogy melyikbe.

Négy hét elmúlt. Gyurka egy este betoppant hozzánk és udvariasan kezét csókolt édesanyámnak. Engem meg is csókolt, talán először életében.

— Honnan jössz, Gyurka?

— Herkules-füldőről.

— Mit csinálnak Erzsiék?

— Együtt jöttünk haza.

Jó ideig hallgatott, egyszerre azt mondta az édesanyámnak:

— Mama eljegyeztem magamat Hartay Erzsivel...

Az anyám néma meglepetéssel nézett rá. Gyurka is meg volt indulva, a hangja remegett, amikor azt mondta: — Régóta szeretjük már egymást!

Aztán elment. Én némán, elálló lélekzettel, félelmetesen lüktető szívvel ültem a helyemen. Úgy éreztem, hogy most mindjárt reám szakad az égbolt, az egész mindenséget pedig elnyeli a sötétség.

Az édesanyám mosolyogva tette kezét a vállamra.

— Nagyon szerelmes vagy? Sebaj! Ilyen szerelmesnek még sokszor akarlak látni!

Nem emlékszem már tisztán, hogy mennyit aludtam az éjjel, — azt hiszem, nagyon keveset. Hajnalban már ott ólalkodtam az Erzsiék kertje körül, amikor pedig a harmatos bokrok közt megvillant Erzsi fehér ruhája, kinyitottam a rácsos kaput. Egy nagyon szép és nagyon férfias beszédet készítettem magamnak, amikor azonban szemben állottam vele, csak ennyit tudtam mondani:

— Erzsi!

Mosolyogva fogott velem kezét... A térdeim remegtek a felindulástól, le kellett ülnöm a kerti padra. Ő ott állott előttem, a fölkelő napban, jókora rózsabokrétát tartott a kezében.

— Mi baja, Jankó?

— Erzsi, — fuldokoltam, — mit csinált velem?

Csodálkozva mért végig, a szemében valami maliciózus szikra villogott. Az arcához emelte a rózsáit és miközben halk hangon beszélt hozzám, bűnbánóan, szinte alázatosan nézett a szemembe. Közbe tegezett, amit pedig gyermekkorában nem tett...

— Jankó, édes Jankóm, hát legyen eszed! Csak nem vagy komolyan szerelmes belém? Jankó, szegény Jankóm, hiszen egy egész évvel idősebb vagyok nálad... Vagy két évvel vagyok idősebb nálad, mert egyet mindig letagadtam... Mire te férfi leszel, én már öregasszony leszek... Nekem férjhez kell mennem, nincs egyéb hátra, — előtted meg nyitva áll az egész világ...

— Erzsi, én magát nagyon szeretem! — zokogott föl bennem a keserűség.

— Gyermekek!

A hüvös kezével végigsimított a fejemen, most már jóakaró hangon, bizonyos anyai fölényvel beszélt hozzám. Azt tudott velem csinálni, amit akart. A fölényes hangjával imponált, nagyon boldogtalannak, de egyszersmind nagyon izléstelennek találtam magamat. Egyszerre érezni kezdtem, hogy igazán tacsó vagyok még és saját vakmerőségem, amellyel reá mertem vetni a szememet erre az okos, nagyleányra, arcomba kergette a szégyen pirját.

Hazamentem, a rózsákat magammal vittem. A rózsákat az édesanyámnak küldte, csak egy piros bimbót küldött a vőlegényének. Egy fehérét ő maga tűzött a kabátomra.

A vakációm véget ért és én visszatértem az egyetemre. Jó sokáig nem jártam a hazámban, még a mostohabátyám lakodalmára se mentem el, bármennyire hívtak is. Az édesanyám leveleiben bőségesen beszámolt nekem a lakodalomról és a fiatal pár egyéb viselt dolgairól is. Tudtam, hogy megvették a Szirmay-kastélyt és hogy nagy házat visznek.

— Gyurka gyakran látogat el hozzám, — írta egyizben az édesanyám, — de Erzsit csak ritkán látom. Nem is csodálom, egy ilyen fiatal menyecskének mindig sok a dolga. Már három hete, hogy nem láttam...

Én egy cseppet sem csodálkoztam ezen. Ismertem már az Erzsi szokását. Ha valami megtetszett neki a házukban, eljött hozzánk, addig settenkedett, dormogott körülöttünk, bolondított bennünket, míg odaajándékoztuk neki amit akart.

Akkor aztán nem jött el többet.

ERZSÉBET.

I.

Édes jó anyám!

Tegnap levelemből, amelyben nagyságos Jankójának szolt, látom, hogy már értesült a kinevezésemről. Igen, kineveztek királyi tanácsossá! Mint józanfejű ember nem adok sokat az ilyen cafrangra, de hazudnám is, ha azt mondanám, hogy megvetem az új címet. Harmincöt éves korában az ember már elfárad egy kicsit a hivatalos lajtorján és a legmagasabb helyről érkező elismerést bátorítás-számba veszi.

Kevésbé fontos, de nem kevésbé érdekes hír, hogy Gyurkáék Budapestre költöztek. Képzelje! Tegnapelőtt, — éppen a tanácsosi banket következményeit aludtam ki, — levelet kaptam Erzsitől, vagy mint most írja nevét: Erzsébet asszonytól. Nagyon szeretetreméltóan írt, gratulált a nagyságos címhez és meginvitált a szerdai zsúrára.

Öszintén szólva csodálkoztam a meghíváson. Tudom, hogy Erzsiék sora rosszra fordult, amióta sovány esztendők járnak a gazdaságukra és amióta Gyurkából nagy kártyás lett és ezért különösnek is találok, hogy a drága Budapesten házat akar-nak vinni. Bevallom különben, hogy Erzsébet asszony levelének az elolvasása után elsőnek is azt kérdeztem magamtól: Vajjon mit akarhat tőlem ez az asszony? Biztosra veszem, hogy akar vala-

mit. Nem vagyok még tisztában magammal, hogy menjek-e vagy nem. Igaz, hogy oly kedvesen, oly melegen és sürgetve írt, hogy nagy udvariatsá-g volna tőlem, ha egyszerűen ignorálnám. Szeretném tudni, mi édesanyám véleménye ebben a dologban? Maradtam stb.

Jankó.

U. i. Szerencse, hogy a királyi tanácsosság csak cím. Ha ő felségének eszébe jutna, hogy egy-szer igazán kikérje a tanácsomat valami dolog-ban, alkalmasint azt kellene mondanom: Felség, majd megkérdezzük az édesanyámat.

II.

Kedves jó anyám!

A múlt héten ott jártam Gyurkáéknál. Elegáns lakást tartanak. Azt hittem, nagy társaságot talál-
lok majd együtt, meglepetésemre az asszony egye-
dül fogadott. Pongyolában volt, igaz, hogy csipkés
selyempongyolában. Csodálatos, hogy abban az
asszonyban milyen kevés kárt tett az idő!

Erzsébet nagyon örült a látogatásomnak, gye-
rek módjára örült és én azt hiszem, hogy öröme
őszinte volt. Kedvesnek találta, hogy nem vártam
meg a zsúrt, hanem megleptem őket családi kö-
rükben. (Félreértés volt a dologban. Én azzal
mentem oda, hogy a zsúrra megyek, mivel az
asszony, tévedésből, csütörtök helyett szerdát írt a
levélben.)

Gyurka nem volt odahaza, — a kaszinóban
vacsorázott, — és én egész estén át kedvem szerint
pletykázhattam az asszonyokkal. Majdnem éjfélig
marasztaltak. Meg kell engedni Erzsébetnek: az
ember jól érzi magát nála. Sok művészi ízléssel
és nagy kényelemmel rendezte be a lakását, a
konyhája, a cselédsége példásan van idomítva. Ha
az ember élete felét vendéglőkben tölti, mint jó
magam, meg tudja becsülni az ilyen előnyöket.

Most már azt is sejtem, mit akar tőlem Erzsé-
bet. Gyurka keveset van velük és ők, szegények,
ugyancsak unják magukat a fővárosban. Szüksé-
gük van valakire, aki elkíséri őket a színházba,
hangversenyre, sétahelyre. És én szívesen vállal-
kozom a cicisbeo szerepére. Ez végre is kétoldali
szerződés, amelynél mindegyik fél nyer. Van benne
egy csepp önzés mind a két fél részéről, de társa-
dalmi szempontból is jogosult önzés. Erzsébet
végre is olyan előkelő asszony, hogy az ember —
már hiúságból is — szívesen mutatkozik vele bár-
hol, amellettt igen okos asszony, aki mindenhez
tud szólni és — ha jókedvében van — elragadóan
kedves. Mi kell nekem egyéb? Éppen most kaptam
tőle levelet, hogy jöjjen vacsorára. Lesz paraszti
túrós csusza, — ennyi idő alatt nem felejtette el a
kedves életemet. Hanem most már elég is lesz a
pletykából. Maradtam stb.

Jankó.

U. i. Édesanyám nagyon elcsodálkoznék, ha
látná, hogy Lizából, a Gyurka leányából, milyen
nagy kisasszony lett már. Az én számításom sze-
rint alig lehet több tizenhat-tizenhétnél, de olyan
erős és nagy, mint egy húszéves leány. Nagyon
hasonlít az édesanyjára, különösen a szeme meg
a járása. Csak valamivel nagyobb. Mindenki test-
véreknek nézi őket.

III.

Kedves anyám!

Utolsó levelében volt egy tréfás kérdés, amelyből azonban kiéreztem a komolyt élt. Azt kérdezte tőlem, hogy nem udvarolok-e Erzsébet asszonynak? Nos, képzelje el, édesanyám, hogy előtte állok, erősen a szemébe nézek és pirulás és habozás nélkül mondom: Nem! Most már elhiszi, hogy nem? Nem olyan asszony Erzsébet, aki udvarolhatna magának. Józan, okos és tiszta, — ugyan csak rosszul járna, aki előtte holmi léhaságokkal hozakodnék elő.

Ha ilyesmi volna köztünk, nem is akarna erőnek erejével megházasítani. Képzelje, édesanyám szövetségesre talált Erzsébetben, — ő is főköti alá akar hozni.

Amikor először szóba hozta előttem a házasságot, a szemébe nevettem. Hogy én már túl vagyok azokon az éveken...

Azt mondta, a férfi annyi idős, amennyinek tud látszani. Maga (már mint én!) ez idő szerint harmincéves. Nem is okos dolog, ha az ember gyerekésszel nőszül. (Azt hiszem, ez a vágás Gyurkának szólt.)

Elmondtam, hogy édesanyám újévtől kezdve velem fog lakni Budapesten és hogy nem szeretném, ha valami kotnyeles kis asszonyka ki akarná nézni a házamból. (Azt úgyis hiába akarná.)

Maga, úgylátszik, nem tudja, hogy összes tulajdonságai közül az édesanyja a legszeretetre méltóbb tulajdonsága? kérdezte Erzsébet asszony. Az édesanyja a hozománya, ami minden okos leány szemében jó partivá teszi...

Nem mondom el a többi, de úgy vettem észre, hogy Erzsébet asszony ugyancsak ismeri édesanyámat.

Mialatt ilyenekről beszélgettünk, Liza rendesen ott ült a számolyon, az édesanyja lábánál és épp úgy hizeleg neki, simogatja a kezét és csókolja, mint Erzsébet asszony szokta Erzsikorában.

A szép sógornő különben egész komolyan nekilátott, hogy engem főköti alá hozzon. Jó ideig nem tudtam hozzájuk menni, hogy egy-két csinos leányt ne találjak ott vendégségben. A Liza barátait. Erzsébet aztán elmondta beszédközben, hogy az egyik ennyi hozományra számíthat, a másik meg ennyire... Végre sejteni kezdtem, hogy ezeket a bemutatókat az én kedvemért rendezik és egy hétig kimaradtam a házukból. A finom Erzsébet azonnal megértett és a legközelebbi meghívójában hangsúlyozta, hogy egyedül fogom őket találni. Most megint jóbarátok vagyunk. Tudom ugyan, hogy Erzsébet az én érdekemet akarta ezzel szolgálni, de még ilyen alakjában is visszatámasztónak találom a divatos férjvadászatot.

Most hivatalba kell mennem. Maradtam stb.

Jankó.

IV.

Édes jó anyám!

Liza ma megindultan és boldogan mutatta nekem azt a kedves, szép levelet, amit édesanyám-

tól kapott. Meg is érdemelte a levelet, mert tanu vagyok reá, hogy az egész nagy szőnyeget az utolsó öltésig maga himezte. Hetek óta már beszélni se lehetett vele, egypárszor a színházból is elmaradt, — ahová pedig nagyon szeret járni! — csak hogy a szőnyeg még elkészüljön az édesanyám nevenapjára. Sietnem kell az írással, mert kikocsizunk a Városligetbe stb.

Jankó.

V.

Kedves jó anyám!

Amennyire emlékeim visszanyulnak a múltba, mindig önben ismertem legjobb barátomat és tanácsadómát és midőn most, meglett férfilétemre, egy életbevágó kérdésben kell határoznom, első gondolatom megint az volt, hogy édes szülőmhöz fordulok tanácsért.

Kedves anyám! Arról van szó, hogy feleségül vegyem-e Lizát? Igaz, hogy mi ketten, Liza és én, már bevallottuk egymásnak szerelmünket, — Erzsébet asszony határozott kívánságára azonban csak úgy jegyezhetjük el egymást, ha édesanyám is kívánja.

Anyám nem ismeri Lizát, de ismerem én. Ő reá nagyon illik a példaszó: Nézd meg az anyját, és vedd el a lányát. Szép, okos, nagyon okos, szerény, házias, takarékos, mint az anyja, igazi feleségnek való, mint az anyja.

Talán csodálkozni fog hirtelen elhatározásomon, de ez elhatározás már régóta fogamzott meg bennem. Akkor, amikor Liza az apjával egyszer színház után nálam teázott. Erzsébet asszony nem jöhetett velünk és amikor hazamenet elhaladtunk a házam előtt, Liza nagy kedvet kapott megnézni a lakásomat.

Nagyon különös érzés az, amikor egy szép, tiszta leány ruhájának illata vegyül bele legénylakásunk dohány- és borszagába! Ott járt-kelt a bútoraim közt, kíváncsian megbámulta a képeimet, a könyveimet, egypár csipősséget mondott az inasomnak a hanyag porolás miatt, aztán elkészítette a teáinkat, és letelepedett a hintaszékembe.

Nagyon különösen éreztem magam, amikor félig tréfásan, félig komolyan azt mondtam neki:

— Jó volna nekem, ha minden este itt ülne!

Meghökkenve nézett reám, jó sokára lángvörös arccal, lesütött szemmel süttogta:

— Kettőnkön áll!

Az édesatyja nevetett és azt mondta nekem:

— Ha parancsolod, mindjárt itt is hagyom neked.

(Gyurkának néha igen léha ötletei vannak.)

Azután nem történt semmi. Egyszer valami estély után azt mondtam neki:

— Liza, ha egy kicsit szeret, ne táncoljon annyit Dezsényi úrral.

Tudja olyan kiállhatatlan hegyes, fölfele hajló orra volt, hogy az ember dühbe jött, ha csak ránézett.

Dezsényi urat ki nem állhattam az illetlen bizalmaskodásai miatt. Liza azt mondta:

— Nem táncolok vele többet. Ha akarja, más-sal sem. Ha akarja, egyáltalán nem táncolok többet

Oly alázatosan mondta, hogy szinte megindultam. Jó ideig nem történt semmi. De ha náluk voltam, mindig olyan különösen nézett reám. Hizelegve, alázatosan, fájdalmasan. Mintha valami néma kérdést ismételné magában minduntalan, mintha valamit várna tőlem. Mintha azt mondaná:

— Jó vagyok így? Vagy nem kellek így? Mit tegyek, hogy tessen neked? Szólj, parancsolj, — engedelmeskedni fogok...

Egy nap az anyja szóba hozta előttem Lizát. Ez az asszony mindent lát, mindent tud és mindent hall. Azt mondta:

— Hallja, Jankó, nem engedem elbolondítani a kisleányomat! Mit bántja? Nem magának való az ilyen szegény leány!

Most már beszélnem kellett és én beszéltem is.

Édesanyám, nagyon kérem, írjon Lizának, csak ennyit:

Erzsébet asszony függővé tette a beleegyezését az anyám beleegyezésétől, de meg attól is, hogy édesanyám velünk fog lakni.

— Mert, — mondja a jövődöbeli anyósom, — nem merlek titeket egymásra bízni, nagyon elkényeztetének egymást. Kell a házba egy okos asszony, aki kordában tart titeket.

Édesanyám, nagyon kérem, írjon Lizának, olyan kedves, szép levelet, aminőt csak ön tud írni, hogy végre megtarthassuk az eljegyzést. Maradtam stb.

Jankó.

VI.

E levélre a következő válasz érkezett:

Jó Jankóm!

Most már tudom, hogy mit akart Böske megint tőlünk. Megtetszett neki és téged akart. El is vitt már. Ezúttal azonban nem fog elmaradni a házunktól, mint eddig szokta, — egy igazi anyóstól ez nem telik ki. Tudom különben, hogy ebből a fajtából jó asszonyok kerülnek ki, azért a hét végén személyesen hozom nektek az áldásomat. Maradtam stb.

szerető anyád.

Ember a hegytetőn.

Emberi hang hallatszott a hegytetőn, ahol az elhagyottság csendjét csak a sziklák közt tévelygő szél süvöltése és a ragadozó madarak káromgása szokta zavarni.

Ádám és a felesége ott jártak a hegyecsúcs puszta, lepörzsölt gypén, a törpe fenyőbokrok és fehér szikladarabok közt, melyek úgy heverésztek szanaszét, mint egy özönvíz előtti állat korhadó csontjai. Ádám azután fölmászott az egyik messzes kőszálra, a legmagasabbikra, amely messzire

fölnyult a levegőbe, mint a vízben fuldokló ember keze. Fölötte semmi sincs, alatta, a tízezer lábnyi, hajmeresztő mélységben, mohlepte vakandtúrásokként simulnak az erdős halmok a hegyóriás lábához. A halmok közt van egy tenyérnyi világos folt: a fürdő parkja, hol mikroszkopikus tarka pettyek, piros és fehér napernyős infuzóriák végzik a déli sétatjukat. A vékonyan csillogó vízfónál szélén pedig egy kis fekete féreg tolja magát előre, fehér füstöt eregetve: a déli gyorsvonal, amely a szemhatáron ezüstködbe borult oceánként elterülő rónaság felé halad.

Ádám lefeküdt a vörhenyes gyöpre, messzilátóval a kezében. Nem a vidéket, hanem a feleségét nézte, aki lobogó ruhával támaszkodott a hegymászó-botjára. Az asszony arca sápadt volt: szótalan megindulással, szinte rémülten nézte a kolosszális térséget, amelyben a lelke eltévedt, mint a madár, amelyet a vihar elsodor a nyílt tengerre.

Az asszony kívánságára jöttek föl ide. Korai szürkületkor indultak, végigmentek a fürdőhelyet övező parkon, napfölkeltkor pedig betértek a szűzies, baltát nem látott őserdőbe, hol a bükkfák lombja a szélben zizegő, titokzatos kupolát vont a kidőlt faóriások korhadó törzse fölé. Aztán végtelen, fehér kőomlásokban haladtak végig, majd egy kiszáradt patak sziklás medrében folytatták útjukat. Minden kanyarultnál azt hitték, hogy már elérték a hegy legtetetjét, a tetőre érve jedig újabb lejtőt láttak maguk előtt, elérhetetlennek látszó, ködös magasságban.

Összekapcsolt kezekkel, egymást emelve haladtak fölfelé: elől a férfi, nyomában a társa. Néha meg-megálltak, összenéztek, sápadt mosollyal és lihegve. Ádám hatalmas tüdeje szívtá a vadon szabad levegőjét. Valami gyermekes büszkeség töltötte el, hogy kiemelhetette az asszonyt a völgynek párás köréből. Ő nem szerette azt a levegőt odalenn, a fürdői élet idegsorvasztó páráját, hol titokzatos, előtte érthetetlen beszédekkel gyötörték és ahol rejtelmes vágyak idegenítették el tőle az asszonyt.

Most, mikor megfeszített izmokkal és harmónikus összevágó léptekkel törtek a magasba, a hűvös szélben szétfoszlottak sötét töprengései és hetek után először érezte megint, hogy az asszony mégis csak az övé. Az övé, a vadon fölséges csendje közepett, az övé itt, hol senki sincs, aki elragadhatná tőle. A felhőket szántó keselyűk rémült szárnycsapásokkal menekülnek, az erdei nyulak és őzök pedig hanyathomlok illannak el a bokros lejtőkön, ha közeledik a teremtés legfélelmetesebb ragadozója, az ember. Az ember pedig, gyöngébb társa kezét fogva, kevélyen teszi reá lábát a hegyóriás szűzies nyakára.

Ádám jóideig elgondolkozva nézte a vidéket, aztán egyszerre nem látott semmit. Felhők torlódtak össze a völgy fölött, aranyos hátú, barna felhősárcányok, melyek lomhán gomolygó csordákban úsztak a levegőben és útjukban elnyelték az erdőket, a fürdőt és a folyót. Az egész mindenség elmerült a ködben, a világból nem maradt meg semmi, csak egy puszta, vad kis földdarab, a hegy

csúcsa, amely elhagyottan úszott a szürke semmisségben, mint egy parányi korálsziget a messze óceánon. Minden elveszett a ködben: a föld, az emberek. És elvesztek azok a titokzatos erők is, amelyek fölüllemelkednek az emberek tömegén és irányítva, parancsolva és zsarnokoskodva bele-nyulnak az egyesek életébe. A társaság, a szokás, az illem, a divat... Nincs! Nem is volt soha. Csak Ádám álmodta ezeket a zűrzavaros ostobaságokat, mikor a mészakőnek támasztva fejét, egy pillanatra lehunyta a szemét.

Csak ők vannak a világon, a két őseember, a szélesvállú, bátorszemű férfi és a délceg, rejtelmes pillantású asszony. Barnahajú mind a kettő.

Egyszerre valami különös nesz üti meg Ádám fülét; a ködös mélység hangot ad, szabályszerű időközben csökönyösen ismétlődő hangot, mintha valami óvatosan közeledő fenevad talpa alatt mál-lana a kő. A ködfátyol mögött egy óriás körvona-lakban szétfolyó, fantasztikus alak bukkan föl. Fölemelt fővel, kétlábán jár: a ragadozók leg-félelmetesebbike, az ember.

És amint ruganyos, erőteljes léptekkel halad föl a lejtőn, egyenesen Ádámnak tartva, aki párja oldalán pihen a sziklák közt: Ádámnak egy külö-nös hallucinációja támad. Ő maga az őseember, saját fájának dédapja: a harcias, barna barlang-lakó. Az ott, aki közeledik, a szőke ellenség, ide-gen, ravasz nemzetség szülötte. Hetek óta érzi már közellétét. Hetek előtt fölbukkant az erdőben, azóta folyton a nyomában van és egyre szűkülő ívben környékezi. Esténként, ha künn ül párjával a víz partján, látja a szőke ellenséget, amint fan-tonként oson el a tulsó parton. És olykor is látja, mikor hazatér a vadászatról, látja meglapulni a távoli fatörzsek mögött. Öklében kőbaltáját szoron-gatja, nesz nélkül surran el a bokrok mögött, izzó pillantása pedig egyre az asszonyt keresi, a barna ember asszonyát... És az asszony? Hallgat, a lelke pedig egyszerre bezáródik a férje elől is, mint a mimóza kelyhe...

A szőke most egyenesen feléje jön. Vállát és csipőjét állathőr borítja, hosszú karján és lábán vasizmok feszülnek, irtóztató kőbaltáját vállán viszi. Fölemelt fővel, barátságot színlelve közele-dik. A barna ember körülnéz, a szeme megakad egy hatalmas kődarabon. Ha ezt most hirtelen föl-ragadná és szóhoz nem juttatva ellenségét, szét-loccsantaná az agyvelejét...

A szőke megállott előtte és megszólalt.

— Ah, tehát ez a rengeteg még sem annyira elhagyott, mint gondoltam? Azt hittem, csak ma-gam vagyok szenvedélyes hegymászó...

Aztán mosolyogva Ádám felé nyújtotta a kezét.

— Engedje meg, hogy hasznomra fordítsam ezt a szerencsés véletlent és bemutassam magamat: Reinard báró vagyok...

Látásból már jól ismerte Ádám a kalandos hírv fiatal bárót, a személyes ismeretséget máig sikerült elkerülnie. Most nem védekezhetett ellene többé és mikor kelletlen arccal elfogadta a feléje nyújtott kezét, egy gyors, gyanakodó pillantást

vetett a feleségére... Vajjon tudott-e a báró ide-jöveteléről? Előre kicsinált dolog volt? Ki tudná? Az asszony arca nyugodt és kifürkészhetetlen ma-radt, mint a bezárt ablak. Ilyen maradt akkor is, mikor a báró udvarias kérdéseire válaszolt.

Mind a hárman ott álltak a mélység előtt. A felhők foszladozni kezdtek és egy résen át látni lehetett a fürdőt, a vasutat és egy darabot a kéklő rónaságból. Tehát még sem volt álom — gondolta Ádám magában — a világ, az élet, az emberek, az illem és a divat nem álom, hanem valóság. Min-den való, — álom csak a nyugalom.

(VÉGE.)

24 fillér. Milliók Könyve. 24 fillér.

A legnépszerűbb magyar és külföldi regények gyűjteménye. Egy teljes regény ára 24 fillér. Kéthetenként egy teljes regény jelenik meg.

A „Milliók Könyve“ mindegyik füzetében önálló teljesen befejezett regényt ad 24 fillérért, amelynek az ára rendszeren 4, 3, 2 korona.

AZ ELSŐ HAT REGÉNY A KÖVETKEZŐ:

1. Herczeg Ferenc	A lép virága	24 fillér.
2. Szomaházy István	Mesék az írógépről	24 fillér.
3. Doyle	Az üldöző	24 fillér.
4. Farkas Pál	Egy önkéntes naplója	24 fillér.
5. Pemberton	A kronstadti kém	24 fillér.
6. Mikszáth Kálmán	Galamb a kalitkában	24 fillér.

Ezeket fogják követni Bársony István, Bródy Sándor, Heltai Jenő, Herczeg Ferenc, Krúdy Gyula, Malonyay Dezső, Pekár Gyula, Szomaházy István stb. stb. valamint a leg-kitünőbb külföldi írók regényei.

A „Milliók Könyve“ kiadói azt hiszik, hogy kultúr-missziót teljesítenek, amikor kiváló íróink regényeit eddig teljesen példátlanul olcsó áron (24 fillér egy teljes regény) minden magyar olvasó számára hozzáférhetővé teszik. Az irodalom népszerűsítésének új formája az, ami-kor módot nyújtunk arra, hogy az olvasó néhány fillér révén megismerje, megszerezze a magyar írók munkáit. És ennek természetes következménye az lesz, hogy lassankint megszokjuk a jó könyvet s hogy aki ezeket a regénye-ket elolvassa, kívánni fogja az írónak a többi munkáit is.

A MILLIÓK KÖNYVE KIADÓHIVATALA

Singer és Wolfner könyvkereskedése
Budapest, VI. Andrásy-út 16. szám.

Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel

6 teljes regényre	--- --	K 1.50
13 " "	(félév) --- --	K 3.20
26 " "	(egész év) --- --	K 6.—

A magyar és külföldi regényirodalmakból a legjobbat válogatjuk a gyűjteménybe és ismételten hangsúlyozzuk, hogy a rendes ára ezeknek a könyveknek 4—3—2 korona s hogy ezek a teljes regények csak ebben a vállalatban kaphatók 24 fillérért.

A = **Milliók könyve** = regénygyűjteményben megjelenő regények kaphatók

minden könyvkereskedésben
minden tőzsdében
minden pályaudvarnál
minden újságárusitónál

24 fillérért.

Előfizetés. A gyűjteményre előfizetni is lehet. Még pedig portómentes küldéssel

6 teljes regényre	K 1.50
13 " " (félévre) . . .	K 3.20
26 " " (egész évre)	K 6.—

Az előfizetési összeg beküldésére legcélszerűbb postautalványt használni.

A = MILLIÓK KÖNYVE = KIADÓHIVATALA

SINGER ÉS WOLFNER KÖNYVKERESKEDÉSE BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-ÚT 16.

24

FILLÉR

Minden második szombaton egy teljesen befejezett regény jelenik meg, melynek

az ára **24** fillér.

24

FILLÉR

EGY TELJES REGÉNY ÁRA 24 FILLÉR

Kéthetenként egy teljes regény jelenik meg.

HERCZEG FERENC MUNKÁI

I. Regények, hosszabb elbeszélések:

Álomország	4.—
A királyné futárja. Innocent és Mühlbeck rajzaival	4.—
A fehér páva, kisvárosi történet	3.50
Szerelmesek	4.—
Lélekablás	3.50
Honszerző	4.—
Andor és András	3.20
Pogányok. Történ. regény	5.—
Idegenek közt	2.80
Egy leány története	3.60
Szabolcs házassága	3.20
Simon Zsuzsa	3.60
Fenn és lenn	4.—

Gyurkovicsék:

A Gyurkovics-lányok	3.—
A Gyurkovics-fiúk	4.—
Gyurka és Sándor	3.—

II. Elbeszélések:

Napváros	4.—
Szelek szárnyán	3.50
Kaland	4.—
Elbeszélések	3.20
Böske, Erzs, Erzsébet	3.50
Arianna	3.—
Az első fecske	3.—
Napnyugati mesék	3.20
Mutamur	4.—
Mesék, Mühlbeck Károly rajzaival	8.—

III. Színművek:

Az ezredes, vigjáték 3 felv.	2.50
Éva boszorkány, színját. 3 felv.	2.50
A kíváncsi, színmű 4 felv.	2.50
A dolovai nábob leánya, színmű	2.50
A három testőr, bohózat 3 felv.	2.50
Az első vihar, színmű 4 felv.	2.50
Honthy háza, színmű 3 felv.	2.50
Ocskay brigadéros, tört. színmű	
4 felvonásban	2.50
Balaton rege, regényes vigjáték	
4 felvonásban	2.50
Kéz kezet mos, vigjáték 3 felv.	2.50
Bizánc, színmű 3 felvonásban	2.50
Déryné ifjasszony, színját. 3 felv.	2.50

A Milliók Könyve

minden egyes regénye egyformán érdekes. Bármelyik regényt is veszi kezébe az olvasó, néhány óráig kellemesen szórakozik a

24

fillérért.

Az UJ IDŐK változatos, gazdag tartalmával, művészi kivitelű képeivel a legnépszerűbb, legolvasottabb képes hetilap. Könyvkedvezményei kiegészítik az Uj Idők magas irodalmi színvonalu közleményeit. A kettő együttvéve kitűnő és vonzó olvasmánnyal gazdagítja a magyar családok könyvtárát. Az Uj Idők előfizetési ára negyedévre 5 korona. Kiadóhivatal: Budapest, Andrássy-út 16.